

Lumină Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XIX/ NR.4
OCTOMBRIE-DECEMBRIE 2014
NEW YORK

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE SI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:
Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:
14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Gracious Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com
Redactor șef S.U.A.: M. N. RUSU, vichiro7@hotmail.com
Redactor șef România: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU
Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GĂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURAȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Securile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XIX/ Nr. 4..... Octombrie-December 2014

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN
Apofazele Nașterii Domnului..... 7

Cerul și pământul..... 8

STUDII

DRD. RĂZVAN EMANUEL FIBIȘAN
Euharistia, ca actualizare și manifestare plenară a Bisericii
și ca epifanie a Împărăției eshatologice..... 9

Somnul lui Iisus..... 18

ESEURI

DAN CORNELIU BRĂNEANU, Darul izvoarelor..... 19

GELLU DORIAN, *Mama* 21

INEDITE

M. N. RUSU , Reîntoarcerea Poetului..... 23

NICHITA STĂNESCU - INEDITE

Semn, Către Gabrifoiță..... 24

Soldat, Mare Latină, Doi câte doi..... 25

Coborârea 26

Gânduri la ora 8, Alt soare..... 27

ISTORIA PRESEI

THEODOR DAMIAN, Revista *Noi* (VI)..... 29

PASSIONARIA STOICESCU, *Cerneala simpatică*..... 31

Fărâmbă 32

ISTORIE LITERARĂ

DAN ANGHELESCU Dimensiuni identitare în publicistica literară a exilului românesc: eseistica lui Horia Stamatu.....	33
GHEORGHE PAUN, <i>Noapte basarabă</i>	39
M. N. RUSU și THEODOR DAMIAN, <i>Gaudeamus igitur</i>	39
GHEORGHE PAUN, <i>Toamnă în Argeș, Catedrală cu orgă, Vertij</i>	40

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII

M. N. RUSU, Radu Theodoru în dialog cu M. N. Rusu	41
COMAN ȘOVA, <i>Visez un loc, Umbra în poeme, Oprește doar clipa</i>	44
LUCREȚIA ANDRONIC, <i>Prin viață, Călător</i>	45
MARIANA FLOAREA, <i>E(ste) timp pentru toate</i>	46
MIHAELA ALBU, <i>Ce frig! Ce întuneric!, Dinspre toamnă...cătred iarnă</i> . 47	
IOAN N. ROȘCA: <i>Uha!, Prin ploaie</i>	48

CĂRȚI ÎN AGORA

M. N. RUSU, <i>Piatra kantiană</i> <i>Lacrima Sfinxului</i> de Gheorghe Pârja.....	49
ION ROȘIORU Pendulând între cuvinte și tăceri <i>Sub semnul mirării</i> de Ion Haineș	50
PETRE ISACHI Capacitatea de (auto)iluzionare și lirica cerebrală <i>Îmblânzitorul de iluzii</i> de Petru Scutelnicu.....	54
LUMINITA COJOACĂ, <i>Se face piatra</i>	57
<i>La adăpostul soarelui, Realitate permanentă, Piatră arătată</i>	58
SAVU POPA, <i>Secvențe de pe jii</i>	59

UNIVERSALIA

MÁRIA BÁTOROVÁ & MESUT ŞENOL <i>Sny Istanbulu</i> (slovacă)	61
<i>Istanbul Rüyaları</i> (turcă)	62

<i>Visând la Istanbul</i>	
Traducere în limba română de Muguraș Maria Petrescu.....	62
LUCA CIPOLLA, <i>Psicosi, Psihoză</i>	63
<i>Lampadina, Bec</i>	63
VALENTIN-COSMIN TUFAN,	
<i>În suspensie, Nu mi-am câștigat dreptul la visare</i>	64
<i>Surâs</i>	65

SAPIENTIA

ALEXANDRA ROCERIC, <i>Inter alia</i>	66
--	----

ANIVERSĂRI

STELIAN GOMBOȘ	
Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române la ceas omagial și aniversar: împlinirea a șapte ani de patriarhat vrednic, rodnic, îmblășugat și binecuvântat de Dumnezeu (2007 – 2014)	67
THEODOR DAMIAN, <i>La jumătate de secol</i>	70
GHEORGHE NAGHI, Arhim. Veniamin Micle la 75 de ani.....	71

ISTORIE

PR. PROF. NICOLAI BUGA, Brâncoveanu - “noul Constantin” al “Bizanțului de după Bizanț”	73
ION HAINES, <i>Cataractă, Starea de rugăciune</i>	80
DANIEL DRAGOMIRESCU Din mărturiile unui combatant în primul război mondial	81

FILE DE JURNAL

VASILE ANDRU Alt jurnal de la Păltiniș: Cu Mitropolitul Antonie Plămădeală	85
CORNELIU FLOREA, <i>Sașii și secuii transilvăneni</i>	95
FOTOALBUM.....	103

ANTOLOGIE DE CENACLU

Ion Burcin, Cu tata la târg	113
Vasile Aleșincu, <i>Amintirii lui C. Aronescu, boemul</i>	116
Cornel Balaban, <i>Copiii de demult, Ție, Vremea noastră, Statueta de-alabastru</i>	117
Stejărel Ionescu, <i>o măicuță bătrână</i>	118
Irimie Străuț, <i>Pe tremurul flăcării, Peste zale, Când, Păpuși lichide</i>	119

IN MEMORIAM

NICHOLAS BUDA	
Ultimul boem al micului Paris a plecat în eternitate!	121

REPORTAJE

ADINA DABIJA	
Seară de poezie în Cenaclu	123
OTILIA MONTANO	
Lansarea noilor lucrări ale scriitorului Ion Burcin (Bion), în Cenaclul “Mihai Eminescu”, New York	123
LISA PECAI	
Elena Mitru, debut în Cenaclu	125

CĂRȚI SOSITE

M. N. RUSU	
Maliție și exactitate	
<i>Vedere de pe Dealul Olarilor</i> de Gheorghe Păun	127
Derulare editorială	
<i>Sfeșnic în rugăciune</i> de Traian Vasilcău	127
THEODOR DAMIAN	
Eminescu în limba marelui Brit	
<i>Migălosul cronofog: Traducând Eminescu</i> de Adrian Sahlean	128
O necesară punere la punct	
<i>A doua schimbare la față</i> de Theodor Codreanu	129
Jurnal netrecător	
<i>Jurnal de trecător cinic</i> de Corneliu Florea	130

Lexicografia româno-americană în actualitate <i>Românii americani de la Marile Lacuri</i> de Ștefan Străjeri	130
O sursă documentară <i>Ziarist la New York</i> de Nicholas Buda	131
Din prea-plinul sufletului <i>Adevăr și iubire</i> de Ion Burcin	131

REVISTA PRESEI

<i>Tabor</i>	132
<i>Telegraful român</i>	132
<i>Curtea de la Argeș</i>	133
<i>Formula AS</i>	134

GALERIA SPIRITUS

EDUARD ANDREI Viorica Colpacci – însemne religioase în lumină și metal.....	135
--	-----

RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ.....	139
---------------------------------	-----

ANUNȚURI.....	140
---------------	-----

Garabet Salgian, *Colindători de Crăciun*

Garabet Salgian, *Nașterea Domnului*

**Cu ocazia Sf. Sărbători a Nașterii Domnului și a Noului An 2015
Institutul și Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel urează celor
din Consiliul și Comitetul Bisericii, tuturor membrilor,
participanților la slujbe și la celelalte activități spirituale și culturale,
suporterilor, întregii comunități românești și tuturor cititorilor noi
realizări în viața de zi cu zi, sănătate, bucurie
și binecuvântarea lui Dumnezeu
înmulțită în Noul An 2015 și în anii care vin.**

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Apofazele Nașterii Domnului

Apofaza implică inefabilul, neputința de a descrie în cuvinte, concepte umane, o anumită realitate. Orice realitate, de fapt, inclusiv cea fizică, are o dimensiune apofatică. În cadrul realității fizice, orice lucru are aspectul văzut și cel nevăzut, forma și esența, trup și suflet pentru a ne exprima metaforic. Așadar dimensiunea interioară nu poate fi prinsă în cuvinte, e apofatică.

Cu atât mai mult însă vorbim de apofază când ne referim la realități metafizice, transcendente, cum , de pildă, Dumnezeu. Deși putem, datorită revelației divine și logicii umane, spune că Dumnezeu este bun, drept, milostiv, adevăr suprem, ș.a.m.d. totuși prin această descriere catafatică, prin aceste calificative nu am spus prea mult despre Dumnezeu; de aceea se recurge la descrierea Sa în cuvinte care implică și indică negația: Dumnezeu este infinit, necuprins, indescriptibil, nemuritor, etc.

Nașterea Domnului este și ea un eveniment care poate fi descris în cuvinte (catafatic) și care totodată nu poate fi descris în cuvinte, apofatic.

În această meditație ne interesează dimensiunile apofatice ale marelui eveniment al întrupării Fiului lui Dumnezeu, Logosul divin, în istoria omenirii.

Iată câteva din aceste apofaze:

1. Că Dumnezeu “atât de mult a iubit lumea încât pe unicul Său Fiu l-a dat ca tot cel ce crede în El să nu piară ci să aibă viața veșnică” (Ioan 3, 16) și, că iubirea lui Dumnezeu pentru om este motivul întrupării, știm din revelația nou-testamentară. Dar *de ce* a iubit sau iubește Dumnezeu pe om atât de mult, nu știm; orice am spune este insuficient. Nici mintea nu poate pricepe, ca atare nu poate oferi un răspuns satisfăcător și cuprinzător, deci nici cuvintele nu pot exprima taina.

Deja în Vechiul Testament psalmistul se mira de marea și deosebita atenție pe care Dumnezeu o dă omului: “ce este omul că-ți amintești de el, sau fiul omului că-l cercetezi?” (Ps. 8, 4).

După o frumoasă expresie din cântările liturgice, “a pricepe (spune) mintea nu poate”.

2. Că Logosul divin s-a întrupat în istorie știm și acceptăm prin credință. Dar *cum* Cuvântul divin se face trup omenesc, nu știm, “a spune mintea nu poate”, deși știm că “ceea ce este cu neputință la oameni este cu putință la Dumnezeu” (Luca 18, 27).

3. Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos din Sf. Fecioară Maria e un fapt istoric, prezis de profetul Isaia: “Iată Fecioara va lua în pântece și va

naște fiu și va chema numele lui Emanuel” (7, 14); faptul Nașterii logic este inexplicabil, dar e acceptat prin credință.

Cum însă se petrece acest lucru, “a pricepe mintea nu poate”, și atunci răspunsul, incomplet, este legat de atotputernicia lui Dumnezeu.

4. De ce Împăratul cerurilor s-a născut într-un grajd de animale, negăsindu-se loc în altă parte și de ce Fecioara Maria a trebuit să nască chiar în timpul recensământului și nu înainte, sau după, pentru ca Nașterea să nu se petreacă în asemenea condiții, “a pricepe mintea nu poate”.

5. Cum au citit magii în stelele/steaua de pe cer că undeva departe se naște un împărat altfel decât toți împărații, ca să pornească la un drum lung, nu știau ei cât de lung va fi și unde va fi capătul, aducând daruri împărătești, “a pricepe mintea nu poate”.

6. Cum de nu a rânduit Dumnezeu un alt mod ca pruncul Iisus să nu fie găsit de Irod fără sacrificarea miilor de prunci uciși de el, “a pricepe mintea nu poate”.

Bineînțeles ca apofazele Nașterii se continuă în toate etapele vieții Mântuitorului Hristos născut “pentru noi și pentru a noastră mîntuire”, cum spunem în Simbolul credinței.

Stăm cu logica înfrântă și fără de cuvânt înaintea mării minuni a Nașterii Domnului, și acolo unde rațiunea nu-și găsește locul și nu pătrunde, intră doxologia și închinarea.

Smeriți și încărcăți cu daruri ca magii, uimiți ca păstorii și slăvitori ca îngerii, așa mergem și noi să-L întâmpinăm pe Cel ce a venit în lume, cum frumos spune colinda, “să se nască și să crească, să ne mântuiască.”

Cerul și Pământul

<i>Cerul și pământul, în cântări răsună</i>	<i>Din cer Cuvântul în trup se arată</i>
<i>Îngeri și oameni cântă împreună.</i>	<i>Noaptea din lume zi se face iară</i>
<i>Hristos se naște, Domnul coboară</i>	<i>Hristos se naște, Domnul coboară</i>
<i>Îngerii cântă, Magii Îl adoră</i>	<i>Îngerii cântă, Magii Îl adoră</i>
<i>Păstorii-aleargă, ieslea o-nconjoară</i>	<i>Păstorii-aleargă, ieslea o-nconjoară</i>
<i>Mari minuni se întâmplară.</i>	<i>Mari minuni se întâmplară.</i>
<i>Din răsărit vin, Magi cu bucurie</i>	<i>Hristos se naște, veniți la închinare</i>
<i>Cu dar de smirnă, aur și tămâie</i>	<i>Cu vesel suflet, cu veselă cântare</i>
<i>Hristos se naște, Domnul coboară</i>	<i>Hristos se naște, Domnul coboară</i>
<i>Îngerii cântă, Magii Îl adoră</i>	<i>Îngerii cântă, Magii Îl adoră</i>
<i>Păstorii-aleargă, ieslea o-nconjoară</i>	<i>Păstorii-aleargă, ieslea o-nconjoară</i>
<i>Mari minuni se întâmplară.</i>	<i>Mari minuni se întâmplară.</i>

DRD. RĂZVAN EMANUEL FIBIȘAN

Euharistia, ca actualizare și manifestare plenară a Bisericii și ca epifanie a Împărăției eshatologice

Despre Sfânta Euharistie s-a scris foarte mult și, pe drept cuvânt, întrucât, prin ea, ni se dă viața veșnică, după cum spune Hristos: “Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică” (Ioan 6, 53-54). De asemenea, Euharistia a constituit fundamentul din care au izvorât cele mai profunde și complexe cugetări creștine, întrucât ea, pe lângă faptul că este o anamneză permanentă a morții și învierii lui Hristos, este și un mijloc de unire a creștinilor cu Hristos, real prezent în ea. Această prezență reală a lui Hristos Cel mort și înviat, a făcut ca Euharistia, pe lângă faptul că realizează comuniunea omului cu Dumnezeu, dar și comuniunea între oameni, după modelul comuniunii treimice, să fie atât manifestarea deplină a Bisericii ce se actualizează permanent, cât și experiența anticipată a acestei comuniuni în Împărăția ce va veni, când “Dumnezeu va fi totul în toate” (I Corinteni 15, 28).

Manifestarea și actualizarea plenară a Bisericii prin Euharistie

Euharistia¹ “este însăși Taina care transformă o obște umană în <<Biserica lui Dumnezeu>>”, fiind “criteriul suprem și baza structurii bisericesti”². Plecând de la cuvintele Sfântului Maxim Mărturisitorul, după care “Biserica este icoană a lui Dumnezeu, ca una ce înfăptuiește aceeași unire ca Dumnezeu între credincioși, chiar dacă cei unificați în ea prin credință sunt deosebiți după însușirile lor și sunt din diferite locuri și de diferite feluri”³, Părintele John Meyendorff afirmă că “Biserica a fost locul primordial unde Dumnezeu și omul s-au întâlnit în Euharistie, iar Euharistia a devenit criteriul structurii ecleziale”⁴.

Din faptul că de la Cincizecime, comunitatea creștină s-a constituit în jurul Euharistiei (Faptele Apostolilor 2, 42), se poate observa că identitatea Bisericii este de natură euharistică. Biserica, având ca paradigmă comuniunea Sfintei Treimi, este chemată sau, mai bine spus, are misiunea de a reproduce în viața ei, prin Sfintele Taine, comuniunea treimică și unitară a lui Dumnezeu⁵. Fără structura euharistică, Biserica ar abandona vocația ei de la început, lipsindu-se de izvorul existenței, misiunii și unității ei divino-umane⁶. Biserica, prin natura liturghiei euharistice

(aceea de revelare și de mediere a comuniunii Sfintei Treimi), are misiunea de a transmite modul divin trinitar în modul uman comunitar⁷.

Taina Bisericii este deplin realizată în Euharistie, întrucât, Biserica, ca Trup al lui Hristos, este tocmai comuniunea omului cu Dumnezeu⁸. Prin Euharistie/Liturghie, Biserica realizează “comuniunea sfinților”, pentru că Euharistia/Liturghia este “vehiculul suprem pentru transmiterea vieții divine manifestate în Iisus Hristos. Când Iisus, prin Învierea și Înălțarea Sa, a intrat în viața Lui trans-istorică, Liturghia a devenit extinderea umanității Sale în timp”⁹. Dacă după Înălțare, Trupul slăvit al Domnului, trup țesut din trupul nostru, se găsește prezent în sânul Treimii, după Cincizecime, “acest Trup slăvit care este deja noul cer și noul pământ, coboară la noi în tainele Bisericii, în Biserica-taină”¹⁰.

Părinții Bisericii, adeseori, vorbeau despre faptul că Euharistia nu este un “tip” și nici un simbol; ea este momentul și locul în care omenitatea îndumnezeită a lui Hristos se oferă omenității noastre. Așadar, ea nu doar reprezintă viața lui Hristos, ci este Hristos Însuși¹¹. Sfântul Nicolae Cabasila evidențiază acest adevăr, spunând că “atunci când S-a întrupat, Mântuitorul n-a îmbrăcat numai trup omenesc, ci a luat întreaga fire omenească, cu suflet, cu înțelegere și cu voință, pentru ca El să se poată uni cu întreaga noastră ființă, să ne smulgă din lume cu întreg eul nostru și să ne unească cu El, dându-ni-Se nouă, tuturor, cu ființa Sa întreagă”. Astfel, “atât de strâns S-a unit cu firea noastră, încât dându-ne înapoi ceea ce a primit de la noi, Domnul ni Se dă El Însuși; pentru că, împărțându-ne cu Trupul și Sângele Său, noi primim pe Însuși Dumnezeu în sufletele noastre...”¹².

Liturghia euharistică, întrucât unește pe oameni cu Dumnezeu, este celebrarea Liturghiei cerești veșnice într-o formă văzută, sub chipurile materiale ale lumii¹³. Biserica, prin Liturghie transfigurează hrana omenească limitată în hrană dumnezeiască, nelimitată. Biserica ia materie stricăcioasă și o transformă în realitate nestricăcioasă; ia o parte din lume și o transformă în întregul Hristos. Întrucât Hristos - întrupat, înviat și înălțat de-a dreapta Tatălui, Care iarăși va veni, cu slavă, să judece vii și morții - este prezent în Euharistie, aceasta este taina noului Legământ între Sfânta Treime și neamul omenesc și, prin ea, se realizează și se manifestă Biserica, cea mai mare taină a Împărăției lui Dumnezeu¹⁴.

Biserica, prin Euharistie¹⁵, îi adună în comuniunea cu Dumnezeu pe toți oamenii împrăștiați, realizând o adevărată împărăție. Prin reprezentarea pe Sfântul Disc a celor două lumi, cerească și pământească care devin una prin pogorârea Duhului Sfânt, Euharistia reproduce chipul eshatologic al Bisericii, icoana a ceea ce Biserica văzută, istorică urmează să devină prin prefacerea euharistică. Aceasta relevă faptul că misiunea Liturghiei este asemănătoare cu aceea a Bisericii, întrucât, ambele au misiunea de a transforma totul în euharistie¹⁶, adică de a face firea omenească capabilă de împărțirea cu Hristos¹⁷. În acest sens, Sfântul Nicolae Cabasila spune că

Biserica este întruchipată în Euharistie, întrucât Euharistia este atât Trupul și Sângele Domnului, cât și hrana și băutura cea adevărată a Bisericii, iar prin împărtășire, nu Biserica le preface pe ele în trup omenesc, ci Biserica se preface în Trupul lui Hristos (Coloseni 1, 24; Romani 12, 5; I Corinteni 10, 17)¹⁸. Așadar, Biserica, ca pleromă a lui Hristos (Efeseni 1, 23), este prezentă în inima lumii și a Euharistiei; este Împărăția care răsare, în taină, în viața creației, este eshaton care odihnește mistic în inima istoriei¹⁹.

Înrădăcinată în Israel și ridicată prin Euharistia Fiului la rangul de Mireasă după trup a lui Hristos, Biserica este opera Dumnezeului Treimic, ce desăvârșește și încheie creația²⁰. În acest sens, Tainele Bisericii au menirea de a descoperi adevărata natură a creației sau însăși taina creației, întrucât ea (lumea) a fost creată și oferită omului pentru a preface viața făpturii în viață pătașă dumnezeirii, aceasta pentru că dintru început întreaga creație a fost “predestinată” la împlinirea iconomiei dumnezeiești²¹. Astfel, dacă apa poate deveni “baia nașterii din nou”, dacă prin untdelemn se dăruiește ungera Sfântului Duh sau dacă pâinea și vinul se transformă, prin puterea Duhului Sfânt, în Trupul și Sângele Fiului lui Dumnezeu, înseamnă că întreg cosmosul este o Liturghie, căci cosmosul, prin finalitatea sa, vestește Împărăția ce va să vină și mediază unirea făpturii umane cu Dumnezeu. Aceasta înseamnă că Biserica este atât cosmosul împlinit, iar cosmosul este Biserica în împlinire, cât și că Biserica este împlinirea vocației eshatologice a cosmosului²². De aici reiese că Biserica este atât taină cosmică, fiindcă în lumea aceasta ne descoperă adevărata lume a lui Dumnezeu, lumea cea dintru început, cât și taină eshatologică, pentru că lumea cea dintru început, pe care ea o descoperă, este deja salvată de Hristos și în care este deja prezentă Împărăția lui Dumnezeu care va veni²³.

Prin faptul că Biserica închină Euharistia, momentul central al cultului, Sfînteii Treimi, Euharistia devine manifestare pleneră a Bisericii, constituind locul central și punctul de forță al identității spirituale a Bisericii²⁴. Întrucât în Treime își are Biserica existența și în Biserica se revelează Treimea, Biserica este treimică în mod ontologic, fiind, după cum spune Origen, plină de Treime.

Sfânta și dumnezeiasca Euharistie este atât mijlocul, cât și intrarea sacramentală²⁵ propriu-zisă în realitatea eternă a vieții treimice, în care Crucea și Învierea lui Hristos sunt o permanență a iubirii răstignite²⁶. De fapt, Liturghia este actul prin excelență al Cuvântului, întrucât este actul de dragoste și de sacrificiu de sine; este modul de a ne însuși mântuirea prin intrarea în comuniune cu Hristos²⁷. Liturghia Cuvântului se împlinește în și prin Liturghia euharistică care transformă cuvântul dintr-un mesaj despre Hristos într-o participare reală la viața Sa dumnezeiască²⁸. Proclamarea cuvântului primește întreaga sa putere și semnificație teologică numai în cadrul comunității euharistice²⁹. Cuvântul este actualizat, astfel, în comunitatea eclezială prin Euharistie, devenind Cuvânt al vieții. Euharistia

este înțeleasă liturgic numai în dimensiunile comuniunii membrilor trupului, pentru că ea hrănește, edifică și dă viață trupului eclezial³⁰.

Euharistia, experiență anticipată a Împărăției eshatologice

Dacă pentru Euharistie, adunarea în Biserică este începutul lucrării ei sfinte, atunci sfârșitul și împlinirea ei este intrarea Bisericii în Împărăția lui Dumnezeu. Încă din Biserica primară, creștinii se rugau:

“Adu-Ți aminte, Doamne, de Biserica Ta, ca s-o izbăvești de tot răul și s-o desăvârșești în dragostea Ta și adună din cele patru vânturi această Biserică sfințită în împărăția Ta, pe care ai pregătit-o”³¹.

Atât pentru creștinismul apostolic, cât și pentru cel post-apostolic, sensul triadic al vosglasului aramaic “maranatha” (Domnul vine!) cuprinde întreaga credință biruitoare a creștinismului³². De fapt, pentru teologul Alexandre Schmemmann întreaga teologie creștină și întreaga experiență creștină a vieții este eshatologică. Eshatologia nu trebuie să fie ultimul și cel mai ciudat capitol al teologiei și nici doar o hartă a evenimentelor viitoare, ci ea este însăși esența credinței creștine. Prin ea, se trăiește în timp, ceea ce este dincolo timp, se trăiește ceea ce încă nu a venit, dar care noi știm deja și posedăm³³.

Împărăția cerurilor constituie atât începutul lucrării de propovăduire a Mântuitorului (Marcu 1, 14-15), cât și începutul Liturghiei, întrucât aceasta începe cu binecuvântarea Împărăției Treimice: a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Împărăția lui Dumnezeu nu este altceva decât conținutul vieții creștine și veșnice (Ioan 17, 3), pe care o așteptau, dar și o vesteau proorocii Vechiului Testament. Spre ea, ca spre scopul și împlinirea sa, a fost îndreptată istoria sfântă a Testamentului Vechi³⁴.

Propovăduirea Împărăției face Împărăția prezentă într-un mod proleptic: nu numai prin anticipare, ci și ca o realitate transcendentă care penetrează permanent în ordinea istorică pentru a realiza transfigurarea ultimă a omului și a creației³⁵. Așadar, binecuvântarea Împărăției încă de la începutul Liturghiei înseamnă proclamarea “unicului necesar”, adică posibilitatea de a deveni, încă din lumea aceasta, părtaș Împărăției lui Dumnezeu, unde Hristos este adevăratul Împărat și Domn³⁶.

Împărăția viitoare, prezentă deja sacramental și euharistic în Liturghie, încă de la începutul ei, nu este împărăția morții, ci Împărăția iubirii veșnice a Persoanelor Treimice. Binecuvântarea Împărăției Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh este realitatea ce transcende categoriile spațio-temporale, afirmând prezența Treimii în timp, eon și veșnicie, ca Lumină a timpului și ca veșnicie a Luminii. Cuvântul “acum” din binecuvântare înseamnă pecetea prezentului și a prezenței, simbolul clipei, al succesiunii clipelor și al trecerii prin viață; cuvântul “pururea” este pecetea eonului, a veacului de după moarte, atunci când nemișcarea axiologică a persoanei este deopotrivă așteptarea judecății și îndreptare spre eshaton; iar “Acum și

pururea” arată prezența fragmentară a punctului în spațiu și a spațiului întreg în fiecare punct. Aceasta arată că Euharistia este taina prezenței întregului în parte și a lui Dumnezeu în fiecare clipă a istoriei și în fiecare spațiu. Cuvintele “în vecii vecilor” desemnează veșnicia finală, Împărăția în care Hristos va deveni totul în toate, veacurile cele fără hotar ale iubirii treimice, în care lumea va intra, după transfigurarea și învierea ei finală, la Judecata universală³⁷.

Plecând de la cuvintele Sfântului Irineu al Lyonului, care spune că “unde este biserica, acolo este și Duhul Sfânt și plinătatea Harului”, Schmemmann afirmă următoarele: “dacă acolo unde este biserica este Duhul Sfânt, atunci acolo unde este Duhul Sfânt este înnoirea făpturii, acolo este o altă viață, un început veșnic, acolo este zarea vieții celei de taină, a zilei neînserate a Împărăției lui Dumnezeu”³⁸.

Nu întâmplător Euharistia se săvârșește în zi de Duminică, care este, după Sfântul Vasile cel Mare, “chipul veacului viitor”, căci “Ea (n.r. Duminica) este una și în același timp a opta și simbolizează pe aceea cu adevărat una și a opta zi ... este starea care se va arăta după acest timp, ziua cea fără de sfârșit, care nu cunoaște seară, nici a doua zi, acel veac netrecător și fără sfârșit”³⁹.

Există în Euharistie o permanentă tensiune teologică și o complementaritate axiologică între veacul de acum și cel ce va să vină. Euharistia, deși săvârșită într-un loc anume și într-un timp delimitat, este Liturghia cerească veșnică și nelimitată a Împărăției eshatologice, ce transfigurează succesiunea în simultaneitate, corupția în nestrăcăciune, istoria în eternitate, cosmosul în Biserică, limita în infinitate⁴⁰. Nu întâmplător, Euharistia este denumită a fi Taina Împărăției⁴¹, căci ea este punctul de joncțiune a pământului cu cerul și a clipei cu veșnicia.

Prefigurarea Împărăției eshatologice prin Euharistie este redată de mai multe rugăciuni din cadrul Liturghiei. Astfel, în rugăciunea a doua pentru credincioși, preotul se roagă: “Dă-le lor să-Ți slujească totdeauna cu frică și cu dragoste și întru nevinovăție și fără osândă să se împărtășească cu Sfintele Taine și să se învrednicească de cereasca Ta împărăție”. De asemenea, în rugăciunea de dinainte de Tatăl nostru, preotul se roagă: “Învrednicește-ne să ne împărtășim cu cuget curat, cu cereștile și înfricoșătoarele Tale Taine ale acestei sfinte și duhovnicești mese, ... spre moștenirea împărăției cerurilor...”. Iar după împărtășirea preotului, acesta spune: “Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine, mai adevărat, în ziua cea neînserată a Împărăției Tale”.

Cuvintele Mântuitorului: “căci de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți până când va veni” (I Corinteni 11, 26) relevă perspectiva Împărăției eshatologice a Euharistiei. Întreaga Liturghie este o taină a Împărăției eshatologice a lui Dumnezeu⁴², având menirea de a descoperi această Împărăție⁴³. În acest cadru, Biserica

este văzută ca prezența și comunicarea acestei Împărății care va veni⁴⁴. Întrucât în Biserică se săvârșește Euharistia, Biserica este un loc sfânt pentru că ea este locul de desfășurare a venirii Împărăției lui Dumnezeu; ea este semnul și taina împărăției⁴⁵.

Rugăciunea “dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine, mai adevărat în ziua cea neînserată a Împărăției Tale” atestă clar dimensiunea eshatologică a mesei euharistice. Întrucât finalitatea epiclezei și a comuniunii euharistice constă în invocarea Tatălui ceresc: “Și ne învrednicește pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeu Cel ceresc, Tată, și a zice: Tatăl nostru...”, Biserica anticipează, astfel, în Euharistie, Împărăția ce va să vie, ca împărăție a Tatălui, și, în El, a Treimii⁴⁶.

Din cele arătate, este limpede faptul că Euharistia nu preînchipuie Împărăția, ci o descoperă. Prin faptul că elementele cosmice devin Trupul și Sângele Domnului se arată că ele nu pier în moarte, ci transcend moartea, devenind realitate eshatologică. Apocalipsa (21, 1) arată că vocația întregii creații este aceea de a fi transfigurată în cer nou și pământ nou, în creație nouă, eshatologică. “Liturgia deschide orizontul Împărăției lui Dumnezeu pentru întreaga omenire în mijlocul istoriei”⁴⁷; ea este “viața vibrantă a Bisericii, locul de conjuncție a timpului cu eternitatea și a spațiului cu Împărăția”⁴⁸. Împărăția lui Dumnezeu nu este doar ceva promis, ci este ceva din care putem gusta aici și acum, fiind deja în mijlocul nostru⁴⁹. Lumea aceasta și Împărăția lui Dumnezeu care vine nu sunt într-o succesiune cronologică, ci, deși nevăzută lumii acesteia, Împărăția se află deja în mijlocul nostru⁵⁰.

Concluzii

Întrucât Euharistia devine, prin invocarea Duhului Sfânt, focar de convergență și de prezență treimică în plenitudine⁵¹, Euharistia este atât manifestarea deplină a Bisericii, cât și pregustarea, încă de aici, a fericirii Împărăției cerurilor⁵². Rugăciunea euharistică (de mulțumire) rostită de preot în cadrul Liturghiei: “Tu din neființă la ființă ne-ai adus pe noi și, căzând noi, iarăși ne-ai ridicat și nu Te-ai depărtat, toate făcându-le, până ce ne-ai suit la cer și ne-ai dăruit împărăția Ta ce va să fie...” relevă că Euharistia este anticiparea și epifania Împărăției lui Dumnezeu.

Din faptul că Euharistia dezvăluie sensul plenitudinii, al autenticității, al catolicității calitative a Bisericii locale, pe care o face să devină Biserică universală, reiese faptul că unitatea Bisericii, în dimensiunea sa universală, este o unitate de comuniune, după chipul vieții treimice⁵³, pe de o parte, iar, pe de altă parte, că Euharistia este actualizarea și manifestarea plenară a Bisericii.

- ¹ Pentru o vedere mai detaliată a Euharistiei, a se consulta: “Eucharistie”, în *Dictionnaire de Théologie* par L’Abbé Bergier, nouvelle édition, Tome second, L. Lefort Libraire, 1844, pp. 167-193; H. Leclercq, “Eucharistie”, în *Dictionnaire d’Archéologie chrétienne et de Liturgie*, publié par Fernand Cabrol et Henri Leclercq, tome cinquième, première partie, Libraire Letouzey et Ane Paris, 1922, pp. 682-686.
- ² John Meyendorff, *Teologia bizantină*, traducere din limba engleză de Alexandru I. Stan, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 174.
- ³ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Mystagogia. Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*, introducere, traducere, note de Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, p. 15.
- ⁴ John Meyendorff, *Teologia bizantină*, p. 276.
- ⁵ Ion Bria, *Curs de Teologie și practică misionară ortodoxă*, Genève, 1982, p. 36.
- ⁶ Ion Bria, “Biserica și Liturghia”, în *Orthodoxia*, XXXIV (1982), nr. 4, pp. 481-484.
- ⁷ Ion Bria, *Curs de Teologie și practică misionară ortodoxă*, p. 56.
- ⁸ John Meyendorff, *Teologia bizantină*, p. 275.
- ⁹ Thomas Keating, *The Mystery of Christ. The liturgy as spiritual experience*, Continuum, New York, 2008, p. 5.
- ¹⁰ Olivier Clément, *Biserica Ortodoxă*, traducere de Alin Ionescu, Editura Teora/Universitas, București, 2000, p. 51.
- ¹¹ Iată ce spune Părintele Dumitru Stăniloae referitor la prezența reală sacramentală a lui Hristos în Euharistie: “Euharistia este misterul prezenței celei mai depline și a lucrării celei mai eficace a lui Iisus Hristos în Biserică și prin ea în lume. El este prezent în Euharistie cu trupul Său luat din fecioara Maria, răstignit pe cruce, înviat, înălțat la cer și tronând la dreapta Tatălui ... Hristos este prezent real în Euharistie pentru a ne face parte de toate cele ce s-au făcut în Trupul Său, de urmarea lor în El până azi și în vecii vecilor, comunicându-ni-le acum în mod actual în măsura în care putem în acest veac, dar în această comunicare actuală aflându-se virtual tot ce vom putea primi în veacul viitor” – Dumitru Stăniloae, “Teologia Euharistiei”, în *Orthodoxia*, nr. 3, 1969, pp. 343-344.
- ¹² Sf. Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, traducere din limba greacă și note de Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2009, pp. 124-125.
- ¹³ Ciprian Streza, “Sfânta Liturghie, Taina întâlnirii personale a omului cu Dumnezeu”, în *Orthodoxia*, nr. 3, 2012, p. 100.
- ¹⁴ Boris Bobrinskoy, *op. cit.*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999, p. 413.
- ¹⁵ În spiritualitatea ortodoxă, Botezul este poarta de intrare în inima Bisericii, adică în cultul ei, în Euharistie; Botezul treimic este atât poarta ce deschide Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, cât și realitatea ce inaugurează în noi “aici și acum” lumina și sfințenia Împărăției lui Dumnezeu (Boris Bobrinskoy, *op. cit.*, p. 162). Părintele Ion Bria spune că “Biserica se naște din cuvântul lui Dumnezeu, care este viu și rămâne în veac (I petru 1, 23), ia formă în baia botezului (Romani 6, 3-5), dar ea se hrănește cu Trupul lui Hristos, în pâinea și vinul euharistic la cina de pregustare a împărăției viitoare (Luca 14, 15)” (Ion Bria, *Curs de Teologie și*

practică misionară ortodoxă, p. 40). Așadar, Biserica, prin celebrarea Botezului și a Euharistiei, deschide comuniunea lui Dumnezeu la toți, devenind o comuniune a tuturor neamurilor (Ion Bria, *The Liturgy after the Liturgy. Mission and Witness from an Orthodox Perspective*, WCC Publications, Geneva, 1996, p. 32).

¹⁶ Ion Bria, "Biserica și Liturghia", p. 485.

¹⁷ Ion Bria, "Aspectul dogmatic al Sfintei Liturghii", în *Ortodoxia*, IX (1957), nr. 3, p. 419.

¹⁸ Sf. Nicolae Cabasila, *Tălcuirea dumnezeieștii Liturghii*, XXXVIII, traducere din limba greacă de Ene Braniște, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2011, p. 83.

¹⁹ Ioan Valentin Istrati, "Cosmologica biblică a Sfintei Liturghii", <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/cosmologica-biblica-sfintei-liturghii> (accesat în 2 mai 2014).

²⁰ Hans Urs von Balthasar, *Crezul. Meditații la Simbolul de Credință Apostolic*, traducere din limba germană de Ioan I. Ică jr., Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2004, p. 52.

²¹ Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, traducere de Pr. Boris Răduleanu, Editura Anastasia, București, 1993, pp. 39-40.

²² Ioan Valentin Istrati, "Cosmologica biblică a Sfintei Liturghii", <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/cosmologica-biblica-sfintei-liturghii> (accesat în 2 mai 2014).

²³ Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, p. 41.

²⁴ Boris Bobrinskoy, *op. cit.*, p. 95.

²⁵ Pentru o abordare mai detaliată a Euharistiei ca sacrament, a se vedea C. Ruch "Eucharistie d'après les Sainte Ecritures", în *Dictionnaire de Théologie Catholique*, commencé sous la direction de A. Vacant, continué sous celle de E. Mangenot avec le concours d'un grand nombre de collaborateurs, tome cinquième, Letouzey et Ane Editeurs, Paris, 1913, pp. 989-1121 și G. Bareille "Eucharistie d'après Les Pères", în *Dictionnaire de Théologie Catholique*, pp. 1121-1183.

²⁶ Ioan Valentin Istrati, "Cosmologica biblică a Sfintei Liturghii", <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/cosmologica-biblica-sfintei-liturghii> (accesat în 2 mai 2014).

²⁷ John Chryssavgis, "The Liturgy as Tradition and Tradition as Liturgy", in *Sobornost*, VII (1985), no. 2, p. 18.

²⁸ John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, traducere de Monica E. Herghelegiu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999, p. 16; Ciprian Streza, "La parole de Dieu dans l'histoire du salut et dans la Liturgie", în *Anuarul Facultății de Teologie "Andrei Șaguna" din Sibiu*, Serie nouă, VIII (XXXIII), 2007-2008, pp. 216-217.

²⁹ *Go forth in peace. Orthodox Perspectives on Mission*, compiled and edited by Ion Bria, World Council of Churches, Geneva, 1986, p. 25.

³⁰ Nikos Matsoukas, *Teologia Dogmatică și Simbolică, vol. II – Expunerea credinței ortodoxe*, traducere de Nicușor Deciu, Editura bizantină, București, 2006, p. 360.

³¹ *Didahia*, X, 4, în *Scrierile Părinților Apostolici*, traducere, note și indici de Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 32.

- ³² Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, pp. 46-48.
- ³³ *Idem*, "Liturgy and eschatology", in *Sobornost*, VII (1985), no. 1, pp. 9-10.
- ³⁴ *Idem*, *Euharistia, Taina Împărăției*, pp. 46-48.
- ³⁵ John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, p. 135.
- ³⁶ Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, p. 54.
- ³⁷ Ioan Valentin Istrati, "Cosmologica biblică a Sfintei Liturghii", <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/cosmologica-biblica-sfintei-liturghii> (accesat în 2 mai 2014).
- ³⁸ Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, p. 42. Întrucât Biserica, prin venirea Duhului Sfânt, preface vechiul în nou și sfârșitul în început, ea este văzută ca fiind "templu eshatologic" (Lucien Cerfaux, *La théologie de l'Eglise suivant Saint Paul*, Edition du Cerf, 1965, p. 398).
- ³⁹ Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XXVII, PSB 12, traducere, introducere, note și indici de Constantin Cornițescu și Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, pp. 80-81.
- ⁴⁰ Ioan Valentin Istrati, "Cosmologica biblică a Sfintei Liturghii", <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/cosmologica-biblica-sfintei-liturghii> (accesat în 2 mai 2014).
- ⁴¹ Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, p. 33.
- ⁴² *Idem*, "Liturgy and eschatology", p. 10.
- ⁴³ *Ibidem*, p. 14.
- ⁴⁴ *Ibid.*, p. 10.
- ⁴⁵ Ion Bria, *The Liturgy after the Liturgy. Mission and Witness from an Orthodox Perspective*, p. 31. Trebuie menționat un lucru foarte important. Simbolul are un înțeles diferit de preînchipuire. Funcția simbolului nu este aceea de a preînchipui, ci de a descoperi și de a se face părtaș cu cel descoperit. Influența Apusului a denaturat noțiunea de simbol, făcându-l să nu mai reprezinte realitatea, spunând că acolo unde avem de a face cu realitatea, nu mai e nevoie de simbol, dar și că simbolul este doar acolo unde nu este realitate. Astfel, s-a schimbat înțelesul simbolului, de la realitate la preînchipuire. Trebuie amintit faptul că simbolul, spre deosebire de simpla preînchipuire, cuprinde două realități: empirică și spirituală, în care văzutul și nevăzutul se unesc, dar nu în chip logic, în care "aceasta" înseamnă "aceasta", nici prin asemănare, în care "aceasta" preînchipuie "aceasta", nici prin cauză-efect, în care "aceasta" este cauza "acesteia", ci epifanic, în care o realitate descoperă pe alta. Dar această descoperire este realizată numai în măsura în care însuși simbolul este părtaș realității spirituale, fiind, de asemenea, capabil să o întrupeze. Oricât de mult ne-ar face părtași realității spirituale, simbolul nu descoperă întreaga realitate spirituală, ci numai o parte, căci "în parte cunoaștem și în parte proorocim" (I Corinteni 13, 9). Funcția simbolului constă nu în a potoli setea noastră într-o clipă, ci în a o intensifica în așteptare activă, când "Dumnezeu va fi totul în toate" (I Corinteni 15, 28). Esența și importanța simbolului în teologia creștină constă în faptul că "în el se depășește dihotomia realității și a simbolului ca nerealitate; realitatea se cunoaște, înainte de toate, ca împlinirea simbolului, iar simbolul, ca împlinirea realității". Mai multe detalii referitoare la simbol ca epifanie a realității spirituale, la Alexandre Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, pp. 36-37, 44-46.
- ⁴⁶ Boris Bobrinsky, *op. cit.*, p. 498.

⁴⁷ Ion Bria, *The Liturgy after the Liturgy. Mission and Witness from an Orthodox Perspective*, 31.

⁴⁸ Ioan Valentin Istrati, "Cosmologica biblică a Sfintei Liturghii", <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/cosmologica-biblica-sfintei-liturghii> (accesat în 2 mai 2014).

⁴⁹ Alexandre Schmemmann, "Liturgy and eschatology", in *Sobornost*, VII (1985), no. 1, p. 9.

⁵⁰ *Idem*, *Euharistia, Taina Împărăției*, p. 48.

⁵¹ Trebuie menționat faptul că epicleza nu se rezumă doar la momentul euharistic, ci Euharistia Bisericii sau Biserica euharistică este în întregime epicleză-invocare, așa cum este în întregime memorial și comuniune (Boris Bobrinskoy, *op. cit.*, p. 45).

⁵² Ciprian Streza, *op. cit.*, p. 100.

⁵³ Boris Bobrinskoy, *op. cit.*, p. 467.

Somnul lui Iisus

*Domnește pacea pe pământ
Dormi, dormi, dormi copile sfânt,
Mii de Heruvimi și de Serafîmi
Te slăvesc în cor
Copil mântuitor*

*Păstorii vin încet cântând
Dormi, dormi, dormi copile blând
Mii de Heruvimi și de Serafîmi
Te slăvesc în cor
Copil mântuitor*

*Și ruga lor se 'nalță lin
Dormi, dormi, dormi copil divin,
Mii de Heruvimi și de Serafîmi
Te slăvesc în cor
Copil Mântuitor.*

DAN CORNELIU BRĂNEANU

Darul izvoarelor

S-a spus pe bună dreptate: “Apa este unul din instrumentele cu care lucrează Dumnezeu”. Apa este mediatorul a tot ce înseamnă viață.

S-a demonstrat că apa are memorie și inteligență, dar și suflet așa cum susține savantul japonez Masaru Emoto.

Se mai poate afirma că apa este “sângele” lumii.

Apa izvoarelor diferă de alte ape, diferă de apa ploilor, de exemplu, căci conține săruri dar și baze sub formă liberă și fixată (dioxid de carbon). O specificitate a ei este că ea curge mai repede noaptea decât ziua.

Ciclu lung dătător de viață al apei în care se încadrează izvoarele începe în adâncul pământului de unde în drumul său ascendent se maturizează, adică extrage minerale și oligoelemente din straturile geologice străbătute.

Când îmbogățirea astfel a apei s-a terminat, abia atunci ea se poate naște în mediul vieții terestre, adică poate ieși la suprafața pământului sub formă de izvor. Traseul ascendent al apei este foarte sinuos, datorită texturii straturilor geologice și oferă multe variante, situație în care inteligența apei trebuie să aleagă unul singur. Nu întâmplător traseul ales este cel care conduce ieșirea într-o pădure acolo unde domnește o lumină rece și difuză și nu o lumină directă și deci nocivă a soarelui. Apa în mod natural și deci optim are temperatura de +4°. Fără aceeași protecție a vegetației pădurii apa și-ar pierde vitalitatea adică sănătatea pe care urmează să o cedeze terenului pe care îl va străbate în aval.

Apa izvorată într-o pădure prezintă calitatea cea mai bună influențând pozitiv mediul din aval cu consecințe directe asupra vieții pe Terra. În acest sens s-a afirmat și s-a verificat că “moartea economiei unui popor este întotdeauna precedată de moartea pădurilor acelu popor”.

Oamenii de mare spiritualitate au simțit importanța sacră și complexă a izvoarelor și le-au iubit și venerat.

Astfel la noi, scriitorul Vasile Andru, în cartea *Mistici din Carpați* (Ed. Nemira, 2013), îl prezintă pe Arsenie Praja Pustnicul (1911-1972) de la Mănăstirea Râmeț care iubea izvoarele, medita lângă ele și dormea vara lângă ele. Tot el spunea că “izvorul este o minune permanentă a lui Dumnezeu”, și “dacă bei apă cu credință, te vindeci de orice boală”. În anul 1946, fiind mutat la Poșaga, a fondat, lângă un izvor făcător de minuni, mănăstirea cu același nume, împreună cu un alt părinte. Spre finalul vieții, Arsenie Praja ajungând la Mănăstirea Crasna (de Prahova) s-a întâlnit din nou cu un izvor care se află sub sfânta masă de altar.

Importanța izvoarelor în istoria omenirii rezultă și din Biblie unde sunt prezentate mai mult ca fântâni care colectau apa izvorului. Dintre numeroasele exemple de fântâni atât din Vechiul cât și Noul Testament vom menționa doar două cu mari semnificații: Fântâna Jurământului de la Beer-Șeva și Fântâna Fecioarei Maria de la Nazaret.

Pe muntele Horeb există izvorul lângă care Moise a poposit 40 zile. Dintr-o stâncă aflată între Masada și Qumran țâșnește apa la izvorul lui David. În apropiere se află izvorul Sulamitei și cel al Căprioarei.

Izvoare sacre sunt și în alte locuri ale spațiului european. La Roma se găsesc trei izvoare în care capul tăiat al Sf. Apostol Pavel s-a lovit de pământ în rostogolirea lui.

Apariții minunate de izvoare la solicitarea unor personalități intens spiritualizate, s-au realizat de Sf. Mucenic Calinic la Gagra, de Cuviosul Dia din Antiohia, de Apollonius la Tyana și de Sf. Atanasie la muntele Athos, izvor numit și astăzi “La Aghiasmă” și încă multe altele.

La noi în țară, izvoarele în sine sau ca moment decisiv al ciclului apei au prezentat interes atât pentru oameni ai Bisericii (Nicodim de la Tismana, Calinic de la Cernica, Arsenie Praja) cât și pentru oameni ai științei (Henri Coandă, Mărioara Godeanu, Ion Mânzatu).

Și poezia se împropătează din darul izvoarelor. Mihai Eminescu scrie: “Fiind băiet păduri cutreieram

Și mă culcam ades lângă izvor (...)

Astfel ades eu nopti întregi am mas

Blând îngânat de-al valurilor glas.”

De la poezie la epifanie sau, în plan fizic, la thalasoaterapie (terapia murmurului apei), am avea argumente în plus pentru a păzi izvoarele de degradare, de otrăvire, de secătuirea darului.

Mama

*Acesta e așternutul în care am stat nouă luni,
orb și plin de lumină ca o stea în burta nopții burdușită
de gemeni,
când am dat plapuma la o parte, întunericul
s-a făcut țândări,*

*de atunci tot încerc să lipesc cioburile
unul lângă altul, cu migală, cu bucurie, cu tristețe,*

*când totul va fi gata,
iarăși va fi întuneric și nicio stea geamăună cu alta,
de acolo nimic nu se vede,
pentru că voi privi numai din interiorul nopții
cu ochii închiși,*

*iar cele nouă luni vor fi ani nesfârșiți
pe care nimeni nu-i va număra,
așa cum fiecare știe să-și adune cioburile
unul lângă altul, cu migală, cu bucurie, cu tristețe –*

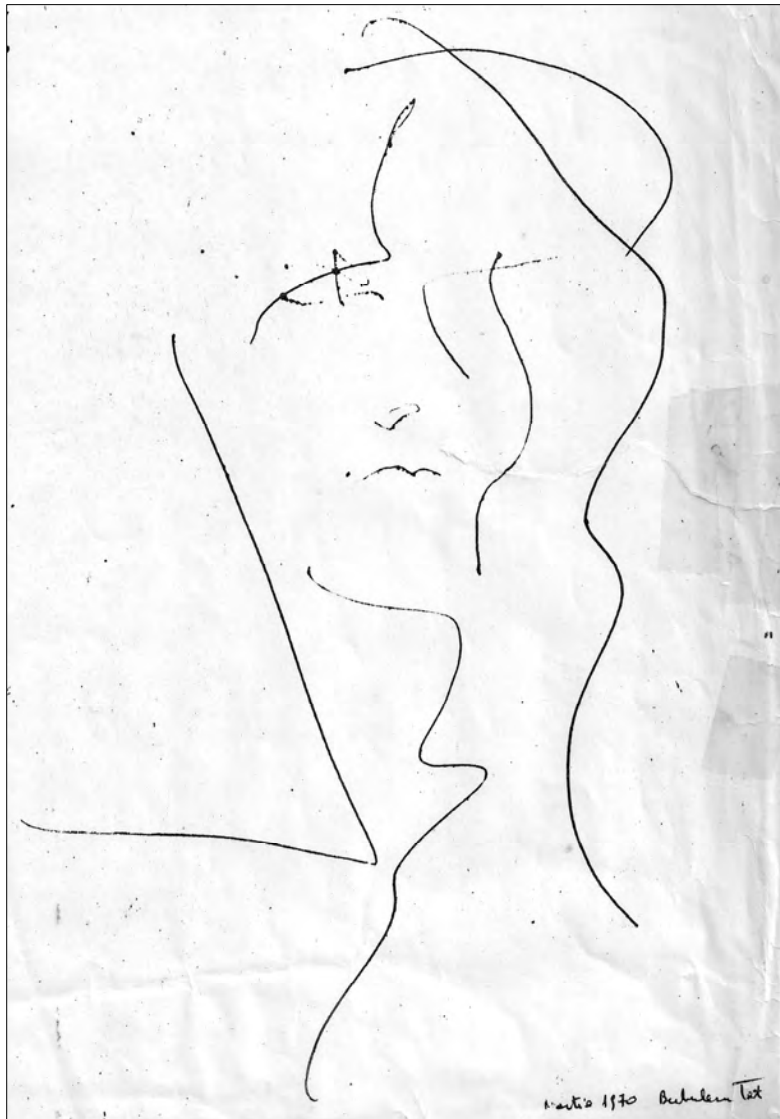
*acum îl scot la aer, e primăvară și privighetorile
sar în urechi, fac cuiburi în plopai înalți
plini de roua osteneii cântecului lor
pe care-l duc în zori
bețivii spre casă,*

*ferestrele sunt larg deschise, doar femeile
par închise în casele lor
de unde se aud scâncete de copii
ieșind din așternuturi
după nouă luni de carceră,*

*mii de cioburi vor aduna mîinile,
într-un pământ prin care s-au rătăcit arheologii –*

*acesta este așternutul meu plin de cute,
boțit ca o față de mahmur
în fața paharului gol,*

*cineva o să-l dea la spălat, peste pliurile lui
va trece talpa fierbinte a iadului
și-l va netezi, să fie la fel cu toate celelalte așternuturi
frumos păturite în sipete
în care nu va mai umbla nimeni.*

Portretul Gabrielei Melinescu schițat de Nichita (Martie 1970)

M. N. RUSU

Reîntoarcerea Poetului

Prin anii 1964-65 putea fi văzută pe străzile Capitalei, plină de tramvaie zgomotoase și troleibuze cu burduf și pe ulițele lui din alt veac, dinspre Bariera Vergului, fie vară, fie iarnă, fie soare, fie ploaie, o pereche ciudată de tineri îndrăgostiți, cum altfel ? El, înalt și foarte subțire și foarte blond, cu o coamă de păr auriu, de prinț nordic, ea, gracilă și cu lungi plete negre, ascunsă sub brațul lui ocrotitor.

Fotografie din tinerețe a lui Nichita

De la o poștă vedere, aerul străzii devenea mai luminos, mai liric la trecerea lor, la mersul lor parcă plutitor, abstras complet de la ceea ce se petrecea în jurul lor.

Și, totuși, peisajul stradal cenușiu se modifica. Un duh eminescian impregna lucrurilor, caselor și oamenilor o luminiscentă de baladă... Cam asta este impresia sintetică a anilor aceia, când îi vedeam pe cei doi tineri înlănțuiți, ori mă întâlneam cu ei în fața redacțiilor de pe Ana Ipătescu, la Casa Scriitorilor ori pe străzile de margine de București, mahalaua în care locuia iubita tânărului înalt și blond, deasemenea și mahalaua mea, zisă Bariera Vergului.

Iubirea lor a fost o boală de origine divină, cum se va povesti mai târziu, nu lipsită însă de ale vieții tangaje. Când soarta ne-a adus pe aceeași corabie, când ne-am împrietenit de-a-binelea încât ne dădeam sfaturi de amor și de literatură, când și unul și altul din cei doi îndrăgostiți ajunși nume de rezonanță în poezia anilor dictatoriali s-au despărțit ireversibil, tânăra înaltă și subțire ca o trestie neagră și visătoare, mereu parcă gânditoare, m-a chemat la *Luceafărul*, de față fiind și agrestul Ion Gheorghe și mi-a dăruit spre păstrare un volum incipient de versuri pe care tânărul prinț al poeziei noastre, nu altul decât Nichita Stănescu, i l-a scris ca mărturie a dragostei lor, devenită, în ciuda scindărilor aduse de timp și netimp, legendară. Că o copie a acestuia a scăpat din ghearele hrăpărețe ale unui doctoraș de la Iași, e o minune a destinului lor și al meu.

P.S. Se împlinesc 31 de ani de la dispariția poetului, sosit de la Timișoara la București într-un vagon de tren total neîncălzit și internat nu tocmai urgent la Spitalul de Urgență, de unde Nichita Stănescu a plecat mai departe, tot mai departe spre constelația marilor poeți ai literaturii universale.

Semn

*O hlamidă, când purta, de pene
ce le târâia prin nori,
de-o regală, platinată lene-
o puteai iubi să mori
Cobora pe lucruri și pe umeri,
ori pe clanțele de bronz sculptat
foarte des că nu puteai să numeri
nici să știi de-a fost adevărat
După aceea a plecat alunecând
pe privirea noastră ca pe șine*

*O fi fost reală, gând,
nici acuma ne se știe bine.*

Către Gabrifoiță

*Când tu surâzi sar diavolii din pietre
și mă clădesc zvârlit în sus,
rotula-i ora, oh, arcadă-i
secunda sveltă, de surâs
Și dau cu tâmpla de balcoane
și toamna-mi dă cu șuiere-n cap
subțire, norul negru-l zgudui
și barbă-i pun de aspru țap.
Și mă lipesc de zidăria
cu opt etaje ca un tort,
și-ți ling imaginea plecată
de-asupra mea, în dezacord.
Și te și-nghit, și tu pe mine
mă-nghiți, cu ceas și cu cercei,
și mulțumiți stăm sine-n sine
ca două pline burți de lei.*

Soldat

*Vorbe de sulf
plutind printre crengi
gură a mea
cu dinți întregi.*

*Tu mușcătură
învinețitoare
de soare luat (căzând)
la oștire
Puști! Săbii!
Descărcături
fulgerătoare,
domoale
într-o inimă
dublă
una în mine
alta-n niciunde
sau în oricine.*

Mare Latină

*Stări de spirit
încoronând oasele
cu trupuri dintr-o
altă civilizație
O, tu mare latină
clătinându-și masele
peștilor de altă nație
Pe fața de copil roșu
a inimii mele,
nenăscut, dar plângând
mai de dinainte
guri invizibile, grele
își înfig cornul-dinte
Dar nu se vede nimic
Nimic nu se-aude.
Legiunile sângelui mi le ridic,
cu centurile ude.*

Doi câte doi

*Deodată se ridică-n sus
lumina globulară
jos întunericul supus
toarnă prin pâlnii albe seară
O toarnă-n pietre și în pomi
în inimile noastre două,
în fenomene, în atomi,
în cloștile-adormind pe ouă
Se duce-n sus și tot mai sus
lumina globulară
noi o privim cu ochiul dus
ce scânteie-n afară*

*Noi o iubim și suntem triști
că se face-n ceruri luna
și nici nu-ți vine să existe
că ea cu noi, nu e-mpreună
Se duce-n sus, în sus, în sus
Și-mbrățișați ne ținem
doi câte doi, și stins, și dus
și nevăzuți de nimeni.*

Coborârea

*Pe sora mea o trimit la munte
printre jnepi, și de aici în sus
printre picioarele de iepure ale razelor
pe sub mormăitul meu mulțumit.
Să stea sus, să o zvârle în sus
Crivățul plin de cuvinte
de încurajare.
Să o subțieze, ducându-se
cum se subțiază pupila pisicii
moartă de poftă, după un șoarece.*

*Pe sora mea, cu brațele întinse,
cu brațele mele și ale prietenilor mei
întinse
o aștept să cadă, mușcată de stele,
de sus să cadă în brațele mele,
rănită și cu fruntea fosforescentă
de febră.
Eu și cu prietenii mei
vom alerga cu ea în brațe,
o vom bandaja-o cu fâșii
din părul nostru blond și
din cămășile noastre decolorate.
Eu am să-mi lipesc urechea
de coasta ei ruptă, încurajând-o:
- Ai răbdare, soră, ai răbdare,
fiecare rană, fiecare boală
e o hartă
a cosmosului în mișcare.*

*Sora mea o să mă recunoască
Îndată
După aceste cuvinte
Și o să-mi zâmbească în timp ce
Eu și cu prietenii mei alerga-vom
cu ea în brațe
strigând și chemându-ne pe nume
stelele ocrotitoare.*

Gânduri la ora 8

*Tot felul, mărturisesc, tot felul
de stafii ale frunzelor din primăvara trecută
Mi-au venit în vizită strecurându-se
prin inelul pe care tocmai voiam să-l cumpăr.*

*Una mi-a spus: „Pari îndrăgostit,
pari mai înalt, mai iute de picior!”
Alta mi-a spus: „Ai un fel de neliniște
care tulbură vinul în pahare și-l înnegrește!”*

*Alta mi-a spus: „Nu pot face nimic
pentru tine până când
tu însuși n-ai să fii stafie!”
Așezați-vă, pentru numele bunului
Dumnezeu, le-am zis,
Așezați-vă, fiecare, pe câte un deget
de-al meu.
Sunteți invitatele mele.
Fiți bine venite!*

Alt soare

*Să-ți fi ținut talpa,
să-ți fi ținut talpa pe mersul meu
de bărbat care merge.
Pe mersul stelelor care merg.
Pe mersul luminii care merge.
Pe mersul în sus al pomilor care merg.
Pe mersul pomilor în sus.
Către unde vor ei.
Pentru că nu știu ce vor ei.
Pentru că ei vor ceva.
Pentru că al lor este pământul.
Convenția terestră a lor este.
Cine ar veni din altă planetă,
sau din alt soare pe pământ,
mai întâi ar vedea iarbă,
iar după aceea copacii.
Sau marea sărată.*

Mariana Stănescu, sora lui Nichita
(vezi poemul *Coborârea*)

Lui Mircea Rusu,
prieten drag și străvechi,
cu statornică
prietenie această carte,

Gabriela
1972

Autograf Gabriela Melinescu, pentru M. N. Rusu, pe cartea *Ingânarea lumii*, Ed. Albatros, 1972. "Lui Mircea Rusu, prieten drag și străvechi, cu statornică prietenie această carte. Gabriela 1972"

Casetă de literatură
întocmită de
VALERIU ANANIA

THEODOR DAMIAN

Revista *Noi* (VI)

“Casetă de literatură întocmită de Valeriu Anania”, cum se mai numea revista *Noi*, apărută la Detroit, Michigan, USA, se află, în prezentarea noastră la nr. 6 din iunie 1970. Spre deosebire de alte numere unde mai apăreau (puțin) și alte semnături, numărul acesta este semnat integral de ctitorul revistei, Valeriu Anania. În prima pagină găsim trei poeme ale editorului, *Facerea* pe două coloane și *Virgo dolorosa* și *Marea*, fiecare în chenar îngust, unul sub altul în dreapta paginii.

Pentru interesantele exerciții de rimă redăm aici poemul *Virgo dolorosa*: “Sufletul mi-i lacrimă/ Între gene gemene./ Porumbeii sacri mă/ Înzilesc în cremene.// Peste toate lumile/ Cânt cu grai și degete;/ Azi suspinul nu mi le/ Face să mai pregete.// Cugetul îmi lunecă/ Harnic pe sub plânsele/ Deveniri și-mi spune că/ M’oi sorbi într’însele.// Fulguri de harismă/ Lin spre mine flutură./ Adieri sub cari-s mă/ Umple ca pe-o ciutură.// Trupul meu e limpede/ Rozele luminii mă/ Aromesc. Un ghimpe de/ Dragoste e-n inimă.// Din tristețe rodnică/ Urc în viață trainică./ Ieri i-am fost logodnică/ Azi, mireasă tainică.”

Pagina a doua cuprinde pe două coloane un poem (pentru piesă de teatru) intitulat *Arpegii la greul pământului* în care dialoghează glasul cerbului (care ca-ntr-un refren reproduce sau parafrazează un fragment din condacul pe glasul al șaselea de la peasna a șasea a Canonului Sf. Andrei Criteanul care se citește/cântă în Sfântul și Marele Post al Sf. Paști: “Suflete al meu, scoală, pentru că dormi...?”), mirele și colăcarii. Iată o secvență frumoasă: “Intră-o stea prin ferestruie/ Somnul mirelui descuie/ Intră zorile mijind/ Dorul mirelui l’aprind”.

Într-o coloană pe stânga paginii e rubrica “Pagini de jurnal” (din 29 iunie 1970) în care V.A. își povestește decepția cu privire la dezinteresul publicului adunat la o seară de film românesc organizată în favoarea sinistraților din România, seară în care se proiectase și filmul-spectacol *Miorița* de V.A., film-spectacol de la care dezertaseră cei mai mulți din cei

prezenți. Se precizează că Leonida Plămădeală (viitorul mitropolit și cărturar Antonie Plămădeală) era prezent.

Pagina trei a revistei e formată din două rubrici: "Istории agripine", în care sunt publicate poemele *Prefață* (o rimă interesantă: dracul cu stomacul) și *Dintele de lapte*, și "Aquaforte" în care comentează o încercare a lui Șerban Cioculescu de a explica originea expresiei "lumină lină" aflată atât la Arghezi, cât și la Eminescu, și la Costache Aristia (1843). Cu mirare descoperă Șerban Cioculescu, printr-o colegă de la Biblioteca Academiei, distinsa slavistă Dalila Aramă, că acesta este titlul unei vechi rugăciuni liturgice ortodoxe. Și Valeriu Anania conchide: "Pentru ca însă să descopere ceea ce insul de pe uliță poate auzi în fiecare sâmbătă seară chiar și în bisericuța de peste drum de Biblioteca Academiei, lui Șerban Cioculescu i-au trebuit nu mai puțin de câteva zeci de ani, și atunci, dintr-o carte! Asta nu vrea să însemne, Doamne ferește, că istoricii literari ar fi niște oameni neduși la biserică!"

Pagina patru prezintă pe două coloane patru poezii în chenare (*Cântec de mirare* urmat de *Cântec de leagăn*, apoi *Cântec de prânșor* – coloana stângă – și *Poveste de seară* – coloana dreaptă), toate sub genericul "Orele mamei", iar în dreapta, rubrica "Marginalii" unde V.A. are o cronică de carte; e vorba de *Trei ceasuri în iad* de Leonida Plămădeală (același viitor mitropolit al Ardealului menționat anterior). Iată două fraze din cronică: "Am citit și mi-am zis: iată o carte extraordinară, așa cum nu s-a mai scris în literatura noastră. Dar care spirit critic va avea curajul s-o spună?" Și încheierea: "Apărută în România, *Trei ceasuri în iad*, este încă o carte mare despre care se va scrie puțin." Eram în anul 1970!

Revista *Noi* a fost trimisă din Detroit pe adresa lui George Alexe, în Kitchener, Ontario, Canada pe 26 iulie 1970, cu două timbre de 6 cenți. Aceeași revistă este trimisă de data asta cu "express: special delivery" pe 19 august 1970 tot lui George Alexe, cu patru timbre de 6 cenți și unul de 45 de cenți. A ajuns în Kitchener pe 24 august. Deci 5 zile cu express!!

Cerneala simpatică

*Există în adâncul sufletului omenesc
o conștiință despre faptul
că omul este mai mult decât ceea ce moare.
Th. Damian*

*Lucrurile există
mai mult decât sunt
în aerul străveziu
cu apă
cu foc
cu pământ*

*Ființele năzuiesc
mai mult decât pot vorbi
în viața de-o clipă
de-o zi*

*O invidie surdă
stăpânește trăirea
că nu însemni
cât poți fi*

*Dar gestul împăcării cu paguba
e demult și bine știut -
lași ca la mort
să cadă țărâni
vinul din care cei duși
au sorbit cu setea fântânii*

*Dai de pomană
rufe și hrană
milă și crezământ*

*Aceeași cerneală simpatică
scrie pe sub fință
scrie pe sub cuvânt
"Exist
mai mult decât sunt"*

Fărâmbă

*Nu sunt Dumnezeu,
ci doar o fărâmbă din El
și doar fărâmbă încerc să închipui,
să cânt
din zborul acesta
înalt și frânt,
înalt și frânt...*

*Fărâmbă din iubirea Lui
e inima mea
și sub lupa ei de carne și sânge
măresc mărunția clipei
și mă minunez de ea
ca și când
nimeni până acum în afara mea
n-ar fi văzut,
nu s-ar fi bucurat
și n-ar fi scris despre asta
înalt și frânt,
înalt și frânt...*

*Sărut pulberea de pe
încălțările Lui cerești
și praful acela mă
îmbărbătează...*

*Fie,
sunt un grăunte de praf –
dar care știe
că Dumnezeu e de foc
nu de țărână,
de focul acela dintâi
pe care pământul răcit
l-a uitat,
l-a trădat,
l-a murit...*

*“Fie, mă consolează El în rugăciune –
ești praf de foc
rătăcind pe țărână,
o scânteie până la soroc;
vei fi de scrum
pe lungul drum,
vei fi cenușă
din jucăușă,
vei cădea pe pământ
înalt și frânt, înalt și frânt...”*

DAN ANGHELESCU

Dimensiuni identitare în publicistica literară a exilului românesc: eseistica lui Horia Stamatu

Nu am putea vorbi despre o dimensiune identitară – și cu atât mai puțin despre un specific al literaturii interbelice, continuată de cei din exilul românesc – fără a aduce vorba și despre fenomenul discret (dar persistent) al prezenței unei anumite incandescențe mistice. Impregnând, pe multiple planuri, ethosul întregii spiritualității românești, aceasta se cuprinde și se exprimă, complex și totodată lapidar, în ideea de *Ortodoxie*. Mircea Eliade a fost cel care a văzut în *Ortodoxie* "...acel sens sublim al omului și al vieții la care se ajunge fie pe cale mistică (experiență individuală), fie pe calea etică (experiență de limitare a individului); fie prin contact cu Dumnezeu, fie prin contact cu umanitatea. Și – spunea el – cred că la ortodoxie se vor opri cei mai mulți din ultima generație pentru că ortodoxia rezolvă antagonismul dinamic dintre Iisus și Apollon-Dionysos; pentru că sensul creștinismului e cel mai perfect *spiritual*, așadar cel mai real și mai fecund. Dar, problema ortodoxiei, a misticii și eticii ortodoxe se leagă de o sumă de întrebări care nu pot fi lăsate fără răspuns”¹.

Vorbim în fond despre o *stare spirituală* ale cărei efecte s-au văzut în apropierea create între generațiile de scriitori. Intelectualitatea tânără a generației interbelice (Mircea Eliade, Vintilă Horia, Ștefan Baciu, Petru Comarnescu, Horia Stamatu, Constantin Noica, André Scrima, Dumitru Stăniloae ș.a.) își va continua spiritualmente antecesorii (Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu), iar aceștia, la rândul lor, îi urmau pe marii gânditori ai ecleziei sud-est europene: Lossky, Dionisie Areopagitul ori Grigore Palamas. Ortodoxia părea să ofere unica soluție capabilă să contracareze dominația și supremațiile *gândirii pozitivistice*. Se deschideau orizonturi de natură apofatică în modul de a gândi relația cu *Transcendența*, vizibile în scrierile unor Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Dumitru Stăniloae și – în fapt – în tot ceea ce au gândit și au scris cei ce se revendicau din trena ideatică a revistei *Gândirea*. Dar nu numai.

Ca poet și eseist, Horia Stamatu aparține tinerei generații de intelectuali interbelici și face parte din categoria rară a acelor scriitori despre care s-a putut spune că “ating, printr-o metafizică profundă și originală, starea de religiozitate/.../ (și că) ajung la un anumit prag de reflecție lirică și de expresivitate, la o metafizică de tip liric în care miticul și religiosul se împletesc și se confundă/.../ acolo unde se sfârșește previzibilul, determinantul. Întâlnirea cu religiosul este în acest mod indirect posibilă /.../ fără concepte teologice”².

Într-adevăr, eseurile lui – impregnate de o extraordinară forță de comunicare cu vaste orizonturi adâncite în timpul auroral – se disting prin aceea că simt și pre-simt traiectoriile și vobutele spirituale ale devenirilor fenomenului cultural românesc.

Problematica vizând dimensiunea identitară constituie una dintre preocupările constante ale eseisticii lui Horia Stamatu. Cu prilejul publicării, în traducere proprie, a celebrei conferințe intitulată *Hölderlin și esența poeziei (Hölderlin und das Wesen der Dichtung)*, susținută de Martin Heidegger la Roma în 1936, *notele* eseistului român deveneau ele însele o veritabilă disertație. Desigur, dimensiunea identitară era abordată la momentul acela oarecum subsidiar, prin prisma unor analize asupra fenomenului de disoluție a spiritualității. Vorbind despre lumea ce îi era contemporană "... zdrobită de industrie, ideologie și destrucție ecologică"³ și operând trimiteri la spiritualitatea din scrierile unor Jacob Böhme (*Aurora*), Novalis (*Die Cristenheit oder Europa*) și poemul inițiativ *An Tiek*, Horia Stamatu evoca mișcarea romantică, aceea care descoperise în lumea culturii superioare folclorul. Dar atenția lui se concentra asupra esențelor dimensiunii identitare, întrezărită și ca vocație profetică a poetului (*poeta vates*). Trimiterile îl vizau pe Eminescu "ultimul romantic al lumii" în ipostaza celui care "a intuit ieșirea lumii din regimul cuvântului" ca să intre într-un regim "care nu mai întemeia nimic/.../ În locul unei *permanente întemeieri*, afirmă eseistul, s-a instituit desființarea totală ca anti-esență a istoriei/.../mica noastră planetă, ajunsă un pumn de pământ în bătaia tuturor vânturilor din golurile ne-ființării".⁴

Pornind de aici, înțelegerea dimensiunii identitare se vădea legată indisolubil de străvechi experiențe spirituale ce trimiteau cu gândul la spațiul spiritual al străvechilor traco-helenice, din care poezia, religia și filozofia izvorăseră îngemănate sub irepresibila nevoie a umanului de a se comunica plenar. Dintr-o asemenea *întâlnire și iluminare* de sensuri *accentul identitar* se revendică impregnat de tensive și întregitoare idei. Să-l amintim pe Constantin Noica cel care adună laolaltă *Comuniunea, Comunicarea și Cuminecarea*. Dar și pe Hans-Georg Gadamer atunci când spunea: "...ca orice fel de experiență, trăirea poetică, precum și cea religioasă resimt nevoia cuvântului. Acestui fapt îi corespunde sensul grecesc primordial al cuvintelor respective: poezia este *facere* prin cuvânt, iar *teo-logia* este *vorbire* despre divinitate. Nu trebuie să presupunem pur și simplu că avem de-a face aici cu *două lucruri deosebite, cu vorbirea poetică sau cu cea religioasă*. Este clar că nu se poate distinge cu ușurință între limbajul poeziei și cel al tradiției mitologice".⁵

Dar perspectiva și temeurile prin care eseistica lui Horia Stamatu abordează dimensiunea identitară constituie o contracarare a unui specific – din ce în ce mai pronunțat în modernitatea noastră – pe care îl sesizaseră încă Schelling și Hölderlin: *înnoptarea temeiului metafizic al sensului* când *timpul devine sărac (eine Zeit der Dürftigkeit)*. În lumea traversată de o

prăbușire a esențelor și valorilor fundamentale, *dimensiunea identitară* afirmă irepresibila și insașiabila *voință* de sens (the will of meaning), sensul capabil să-i definească și să-i exprime irepetabilul, unicitatea, trimițând la mereu neliniștita și neliniștitoare interogație heideggeriană despre *Esența Temeiului* (*Vom Wesen des Grundes*). Așadar, dimensiunea identitară capătă o iradiație de marcă specială a lumii spirituale, de inefabilă pecete a *căderii prin timp* și totodată refuz și ieșire din actualitatea lipsită de plenitudine a unui “timp oropsit (dürftig) pe care îl trăim în istoria lumii de azi”, *Timpul în care Zeii au părăsit lumea*.⁶ Se conturează aici elementele care, vizând esența *Poeticului*, îl fascinează și îl apropie – pe urmele lui Heidegger – de Hölderlin. De altfel alegațiile sale au o deosebită limpezime:

“Urmând pe Hölderlin, Martin Heidegger se depărtează de ceea ce știm despre *poiesis*, termen originar grec, fără să-l contrazică ci numai răscolind mai adânc în căutarea semnificației ultime a *actului poetic*/.../așa că nu ne oferă încă o teorie, ci cu totul altceva, mult mai profund”.⁷

Dimensiunea identitară devine astfel, pentru Horia Stamatu, modalitatea gravă de interogare a literaturii ca lume aparte. Specificul se distinge în reflexivitatea obstinată cu care o investighează aspirând să o surprindă în amplitudinea unor semnificative construcții simbolice. Este probabil aspectul pe temeiurile căruia s-a spus că în eseistica lui transpare un *lirism al cunoașterii* ce ar avea *multe ecouri blagiene*.⁸

Cât despre poemele lui Horia Stamatu, în *Istoria* lui Ion Negoïtescu se afirmă că ele conturează o *veritabilă theodicee*. Este evident că și eseistica lui *vine* dinspre sacralitate respirând puritatea dintru începuturi a lumii și neprihănitele lumini ale increatului. De unde și impresia de *minune a lirismului absolut* pe care o resimte același Negoïtescu.⁹

Explorând astfel tărâmurile *Poeticului*, înțelegem că și dimensiunea identitară nu poate fi gândită decât prin aceeași profundă și esențială apropiere cu sacralitatea. Atât pentru poet, cât și pentru eseist s-a spus că “religia are, constitutiv, o excelență estetică. Și în religie, și în literatură, trăirea se exprimă printr-o mare tensiune simpatetică, deși activă în domenii marcate de o anumită ambiguitate între imanent și transcendent, numen și natural.../Față de sacru, literatura, arta, beneficiază de un impuls ludic apt de a instaura cât mai convingătoare universuri alternative.”¹⁰

Dimensiunea identitară – din perspectiva în care o abordează eseistul – se revendică cu temeiuri profunde survenite din cu totul alte teritorii decât cel al literaturii:

“De-a lungul timpului trecut de la adoptarea creștinismului în limba latină de către strămoșii românilor (sec. IV), spune el, s-a dovedit cu prisosință că pentru civilizația românească primordială nu au fost formele religioase ci spiritul creștin. Lipsa războiului religios la Români este cea mai importantă notă caracteristică a civilizației lor”.¹¹ Dar, dezvoltă el ideea apropiind-o de tragica actualitate, în România războiul religios a

început să se desfășoare în spațiul concentraționar păzit de oamenii generalului rus Nikolschi, când Nichifor Crainic, fost profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău trebuia să mărturisească superioritatea temnicerului față de Dumnezeu, pentru că temnicerul putea să-i dea o lingură de supă în plus”.¹²

Și tot ca o trăsătură identitară el o distinge în aceea că civilizația românească *s-a centrat mai mult în sacru decât în juridic*. Aspect ce ar fi avut o decisivă influență asupra limbii române, această centrare fiind nu formală, ci de tip organic. Românii, subliniază Stamatu, au fost dintotdeauna toleranți față de alte credințe religioase, la ei nu s-ar fi putut nicicând întâmpla o noapte a Sfântului Bartolomeu. De unde se poate deduce că absența, dispariția, extincția dimensiunii divinului nu poate avea drept consecință decât disoluția și inevitabila extincție a caracterului identitar. Aceasta este gândită și ca esență istorică participând la un anume tip de ființare. Utilizând o veritabilă arheologie a cuvintelor, autorul amintește de cultul antic Hestia-Vesta, cult al “*vetrei*, al *căminului*, care este simbolul casei, al familiei, al continuității familiale sau chiar civice, cum era cultul roman al focului păzit de Vestale. În orice caz este vorba în această rădăcină de ideea permanenței...”¹³

Dar dimensiunea identitară are o legătură și cu *Poetul*, înțeles în ipostaza de *întemeitor prin cuvânt*. Dintr-o asemenea perspectivă eseistul reamintește dialogul lui Socrate cu Hermogenes din *Cratylos*, text în care se sublinia că *poezia este izvor de realitate, întemeiere prin cuvânt, că poetul este dătător de noimă (nomothet), legislator, dat fiind că poezii sunt cei care au dat nume zeilor*. Atunci când Hölderlin susține că “omul trăiește poetic pe acest pământ”, se subînțelege că a fi poet înseamnă a poseda harul prevederii, al unei deschideri spre viitor, ceea ce presupune *profeția*.¹⁴ Prin urmare, dimensiunea identitară se deslușește începând cu *Nomogenetica*, cu nașterea numelor, ce se vâdește ca un fenomen deosebit de complex și impregnat de unicitate. Aici “sacru se împletește cu umanul prin *inspirație* și numai astfel ființa umană se definește inconfundabilă ca atare, adică atunci când omul s-a găsit pe sine *identificându-se* l-a găsit și pe Zeul ce se confundă cu *este*, deci *Vesta*. Cel care, asemenea descoperitorului de izvoare, găsește și este purtătorul acestei permanențe a calității pe care o numim *este* și pe care o ține ca pe un potir în *cuvânt* e poetul. Așa cum focul Vestei, simbol al permanenței lui *este* nu trebuie să se stingă, nici cuvântul poetului nu trebuie înăbușit./.../este rămâne etern, prezent și inefabil cu *Cel ce este mai înainte de toți vecii*”.¹⁵

Dintr-o perspectivă apropiată sunt expuse și ideile din eseul *Între utopia orfică și hieraticul mioritic*. Disoluția dimensiunii identitare se petrece în timpul în care lumea, spune Stamatu, este “zdrobită de industrie, ideologie și destrucție”, iar poezii nu mai umblă “prin noaptea cea sfântă” să vestească ceva pe urmele foștilor preoți. Ei și-au pierdut darul profetic. De unde și întrebarea gravă pe care comentatorul o *decupează* din poemul

lui Hölderlin: *La ce bun poezi în vremuri oropsite? (Weiss ich nicht und wozu Dichter in dürftiger Zeit?)*. Răspunsul apasă asupra întregii noastre epoci. Întoarcerea la *poeta vates* care – asemenea vestalelor – să întrețină temeiul (esența!) existenței noastre în *Logos* pare a fi devenit o necesitate imperioasă, având în vedere că în locul întemeierii (deci al esenței) *timpul nostru e dominat de anti-esența istoriei*.

Horia Stamatu posedă și, totodată, încearcă să pună în lumină o înțelegere nu doar a fenomenului literar, ci – într-o măsură egală – și a interdependențelor ce operează în stările actuale ale lumii, subliniind esența subtilă ce “leagă” între ele fenomenalitățile: “Cine reduce *istoria* la *politică* face o gravă eroare. Istoria este fundamental *logos* (dela *lego*, a aduna, a lega, a pune împreună). Dar astăzi politica este tot mai departe de logos, /.../ În lipsa logosului politica nu mai are de apărat nimic decât pe ea însăși, adică nu e decât o persistență a forței care constrânge, însă nu leagă”.¹⁶

Actualitatea, clarviziunea și profunzimea acestor aserțiuni sunt tulburătoare. Tot ceea ce ni se spune pare a fi scris din însăși proximitatea zilei pe care o trăim, a prezentului. Nu mai puțin uimitoare sunt analizele pe care le întreprinde asupra fenomenului literar al exilului românesc: “Poezia exilului nostru este la cea mai înaltă expresie când ajunge la contingențele ei naturale cu oracolul, profeția și apocalipsa./.../ Vorbind de *Oficiul poetului*”¹⁷, un mare poet german de la începutul declinului acestei modernități pe care o înmormântăm azi, ne amintește exemplar care sunt temeiurile poeziei, adresându-se celor ce îndeplinesc acest *Oficiu*: de ce oare, poete, vei fi ascultat profeții Orientului, și imnurile Helenilor, și mai de curând tunetul? Într’adevăr, acestea răsună în cea mai mare parte a poeziei românești din exil, și în raza lor de luptă poezii, cum spune Dumitru Ichim, pentru întoarcerea *logosului* la el acasă, aceasta fiind ultima speranță a popoarelor amenințate cu dizolvarea, de a-și veni din nou în fire./.../Când puterea lumii nu mai are nimic de-a face cu poezia, cu poezii, când este deci ruptă de *cuvânt*, din putere a lumii se transformă în agent al neantului./.../Istoria este în mit, mitul în cuvânt, și cel mai adânc operează în cuvânt poezia. Genocidul nu este doar masacrarea unor corpuri vii, ci este și vitriolarea miturilor unui neam, și chiar ale unei lumi”.¹⁸

Este cât se poate de limpede: conservarea/ păstrarea dimensiunii identitare – așa cum o înțelege eseistul – impune *întoarcerea Logosului la el acasă*. Ceea ce ar echivala cu o mutație taumaturgică menită “să scoată oamenii din sălbăcie din care nici măcar creștinismul nu-i mai poate scoate, așa cum se arată azi cu mai multă violență ca oricând”.¹⁹ Continuându-și ideea, Stamatu mai spune că această mutație, pe care ar fi s-o așteptăm de la Orfeu, ar fi forțată prin ceva ce “*toda sciencia transcendiendo*”²⁰, depășește orice știință, filozofie sau religie. El reia afirmațiile unuia dintre personajele lui Eliade potrivit căruia “sensul mesagiului lui Orfeu” ar fi că “*Poesia* este nu numai o soteriologie, dar și o

tehnică politică. Numai poezia ne mai poate mântui, mai poate schimba omul...»²¹

Analizele eseistului au o adresă clară: epoca destrămărilor actuale, epoca ale cărei baze au fost puse de Revoluția Franceză. De atunci încoace *sălbăticirea* – ni se spune – a făcut un enorm și monstruos progres. Este evident că toate aserțiunile și demonstrațiile autorului aflat în exil se instrumentează cu un limpede gând la ceea ce se petrecuse – și continua să se petreacă – în România abandonată, ca pradă, bolșevizării.

NOTE:

¹ “Sensul ‘Itinerariului spiritual’”, în Mircea Eliade, *Profetism românesc*, vol. 1, Ed. Roza Vânturilor, București, 1990, p. 68.

² E. Simion, *Fragmente Critice*, vol. I. Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1997, p. 137.

³ v. Horia Stamatu, “Hölderlin și esența poeziei de Martin Heidegger”, în *Revista Scriitorilor Români*, nr. 18, 1981, München, p. 191.

⁴ *Ibidem.*, p. 192.

⁵ v. H.G. Gadamer, “Experiența estetică și cea religioasă”, în *Actualitatea Frumosului*, Ed. Polirom, Iași, 2000, p. 127.

⁶ v. H. Stamatu, *op. cit.*, p. 175.

⁷ *Ibidem.*, p. 175.

⁸ Mircea Popescu, “Dialogurile lui Horia Stamatu”, în *Revista Scriitorilor Români*, nr. 10, 1971, München, pp. 143, 144.

⁹ Ion Negoitescu, *Istoria literaturii române*, vol. I, Ed. Minerva, București, 1991, p. 335.

¹⁰ *Ibidem.*, p. 143.

¹¹ Horia Stamatu, “Între utopia orfică și hieratismul mioritic”, în *Revista Scriitorilor Români*, nr. 16, 1979, München, p. 144.

¹² *Ibidem.*, p. 145.

¹³ *Ibid.*, p. 188.

¹⁴ *Ibidem.*, p. 147.

¹⁵ *Ibid.*, p. 188.

¹⁶ Horia Stamatu, “Sub semnul poeziei”, în *Cuvântul românesc*, anul 10, nr. 110, 1985, Ontario, Canada, p. 13.

¹⁷ În germană *Dichterberuf*, termen pe care Horia Stamatu l-a preluat din scrierile lui Hölderlin și pe care, în eseul intitulat „Între utopia orfică și hieraticul mioritic” (p. 155), îl explică astfel: “cuvânt întreg care cuprinde și sensul de *oficiu*, și de *mesagiu*, și de *meșteșug*, și de *vocație*”.

¹⁸ H. Stamatu, “Sub semnul poeziei”, ..., p. 13.

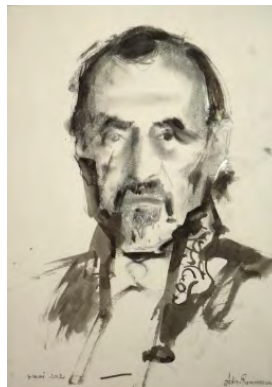
¹⁹ *Idem.*, “Între utopia orfică și hieraticul mioritic”, ..., p. 156.

²⁰ Citat din versurile lui San Juan de le Cruz pe care Horia Stamatu l-a tradus în întregime în limba română.

²¹ Horia Stamatu, „Între utopia orfică și hieratismul mioritic”, ..., p. 156.

Noapte basarabă

*În nopțile adânci, cu stele abisale,
Când se refac în beznă cetăți medievale,
Pe ulițele curții fost voievodale
Trec Basarabi îngreunați de zale,
Pășind în ritmuri lente, ancestrale.
Se duc și vin cu mersul lor agale,
Au diamante-n ochi și pe paftale
Și funigiei în bărbi patriarhale.
Paloșe lungi izbesc arar în dale
Iscând din stei scânteii spirale.
Pe cer se văd comete cardinale,
Se-ntemeiază Țara-n straturi minerale,
Se umflă apa-n Argeșul din vale,
Prin munți se-nchide cale după cale
Și ard peceți pe hărți paradoxale
Cu margini otrăvite de resemnări vasale.
În nopțile cu vrăji înalte, siderale,
Când clopote vibrează-n catedrale
Și se refac în beznă cetăți medievale,
Cu greieri morți ce-nvie-n balamale,
Trec Basarabii înstelați de zale
Pe ulițele curții fost voievodale.*

Gheorghe Păun, academician,
portret de Adina Romanescu

Gaudeamus igitur

Gheorghe Păun este o personalitate academică recunoscută în lumea științifică internațională și un scriitor cu mari resurse de creație încă insuficient comentate și explorate de confracții generației sale. Ne facem un titlu de glorie că revista noastră îl are drept colaborator de înaltă clasă estetică. Acum ne mândrim și cu faptul că Gheorghe Păun a urcat vertiginos și laborios trepetele Academiei Române, de la calitatea de membru corespondent din 24 octombrie 1997, la aceea de titular pe 24 octombrie 2012, iar recent, pe data de 24 octombrie 2014, a suținut discursul de recepție în Aula Academiei Române, căruia i-a răspuns academicianul Solomon Marcus, în celebra tradiție a marelui nostru forum.

E un prilej pentru noi și pentru comunitatea scriitorilor și universitarilor români din New York și nu numai, să-l felicităm cu bucurie spunându-i din inimă la mulți ani și

Gaudeamus igitur, domnule academician Gheorghe Păun!

M. N. Rusu și Theodor Damian

Toamnă în Argeș

*E toamnă-n Argeș. De la mănăstire
Se-aude dangăt greu de-aramă.
Sunt teii galbeni ca o prevestire,
Galbeni castanii, ca-ntr-o dioramă.
Din munte vine vânt subțire
Și vânt și mai subțire parcă cheamă.*

*Din gară pleacă-un tren, apatic
Și nu rămâne nici un om în gară,
Doar un afiș, cu-n voievod hieratic,
Lipit pe un perete astă-vară,
Se mișcă-nviorat de vânt tomnatic
Și zboară-apoi spre curtea princiară.*

*La San Nicoară corbi bătrâni dau
roată
Și trăncănesc în ropote bizare,
Prin piețe e pustiu ca niciodată,
Doar vânzători ce recitesc ziare.
E toamnă-n Argeș și în lumea toată,
Cu corbi și vânt din zare până-n zare.*

Vertij

*E vremea când minuni ne dau târcoale,
Când pe comori se nasc văpăi obscene,
Când ploi de stele cad în nopți vernale
Și cresc trovanții în grădini vâlcene.*

*Peste Carpați se-arată iar comete,
Albinele-au uitat s-adune miere,
Lacrimi preling icoanele-n perete
Și plină-i valea de coleoptere.*

*Din palimpseste ies legende-n dar,
De un mileniu stând ascunse-n piei.
Prin piețe falși profeți fac spume iar
Și pier măslini aprinși de porumbei.*

*În noapte sună toaca pe la mănăstiri,
Ape se-ascund și ape noi se-arată.
E sânge în sticlulele de mir
Și lumea are fruntea cu sânge însemnată.*

Catedrală cu orgă

*Lumina curge prin vitralii
Ca sângele prin canava,
Se-aude-o orgă undeva
Ca din adâncul unei falii.*

*Se-aburcă sunetul himeric,
Crescând, atoateprinzător,
Pân-la Iisus Pantocrator
Și la tavanul emisferic.*

*Se lasă-apoi prin policandre,
Vibrând în ciucuri de metal,
Ca un fior primordial,
Îmbrățișând coloane tandre.*

*Lumina curge ca de sânge
Prin sticla prinsă-n plumb topit
Și din adâncuri de granit
Vibrânde note orga plânge.*

M. N. RUSU

Radu Theodoru în dialog cu M. N. Rusu

Criticul și istoricul literar M. N. Rusu în corespondență cu scriitorul Radu Theodoru, general de Flotilă Aeriană membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, premiat al Academiei Române (pentru tetralogia *Vulturul*), veteran de război.

Marele nostru prozator, Radu Theodoru, decanul de vârstă al literelor românești, nonagenar verde ca bradul, îmi trimite impresiile sale recente despre revista *Lumină lină*, ceea ce ne onorează cu asupra de măsură, știindu-l pe distinsul și eruditul scriitor o conștiință luminată a literaturii și istoriografiei române contemporane.

Așadar:

Grădiștea/ 28 iulie 2014

Stimate și dragul meu coechipier literar din tinerețe,
M. N. Rusu,

I. Mulțumesc pentru ce faceți acolo întru adevărul care-l privește pe R. Th.; adevăr măsluit și spoit cu negru de fum aici, în neoFanar. Rubrica de cenaclu¹ inaugurată cu acel controversat R. Th. se va constitui, sunt sigur, într-un capitol de istorie a literaturii române contemporane alcătuit pe criteriul valoric, respingând din start bisericuța.²

- Vă mulțumesc amândurora³ atât pentru inițiativa cu deschidere strategică, cât și pentru gestul de a o fi inaugurat.

- Publicarea scrisorii străvechi privindul pe nefericitul George Boitor (i-am dat premiul Asociației Brașov⁴ - consistent la vremea

¹ 11 iulie 2014. Rubrica nouă intitulată "Mari scriitori ai literaturii române contemporane". A fost comentată în presa din țară: *Vatra veche*, Tg. Mureș, *Bucureștiul literar și artistic*, *Rapsodia*, Sibiu, iar la New York în *New York Magazin*.

² Expresie în sens argotic.

³ E vorba de subsemnatul și preotul-scriitor Theodor Damian, director-fondator al revistei *Lumină lină*.

respectivă - am o iconografie de invidiat în materie, cu M. N. Rusu prezent la constituire) mi-a reamintit episodul de luptă "Brașov", cucuiele⁵ agonisite, dar și victoriile obținute în folosul breslei... Alt mulțam cu emoție.

II. Opinia mea în legătură cu *Lumină lină* 3. Aici lucrurile se complică. Opinia nu este a scriitorului. Îl ignor cu toate țâfnele și subiectivismele lui. Rigid față de zisul neopostmodernism și speciile adiacente cu vagi ecouri de peste Ocean, cunoscând el fauna neocominternistă reșapată întru consumism pornoliterar de tip coca-Cola.

Opinia va fi a militarului. Viziunea, a aviatorului.

1. M-a interesat Nr.3 al revistei⁶ în măsura în care reprezintă sau nu un UNU din seria de UNU – spiritualitate și cultură românească intitulată *Lumină Lină*. Adică dacă-și onorează Cuprinsul care o personalizează, ridicând-o prin național la universal. Adică, dacă "slujește". Precum Biserica, spiritualitatea și cultura omului român. Dacă nu cumva s-a autoghetozat în perimetrul diasporei, indiferent de cuprinderea lui geografică. Sau dacă și-a rămas fidelă, slujind românitatea.

2. Punct de observație: mai jos de Steaua Polară. Din care văd România în chip de cocardă tricoloră de pe fuselajul și aripile avionului meu de vânătoare.⁷ Adică centrul energetic al românității istorice (adică dinainte de Tărtăria până hăt dincolo de mâine).

3. Reprezentarea grafică, mania generalilor. Din centrul energetic tricolor – un vector atinge N.Y. Aici se fixează un punct energetic tricolor numit *Lumină Lină*. De la care pulsează cu intermitența unui radiofar, module spiritual-culturale dirijate planetar spre micro-puncte energetice de românitate risipite pe 5 continente.

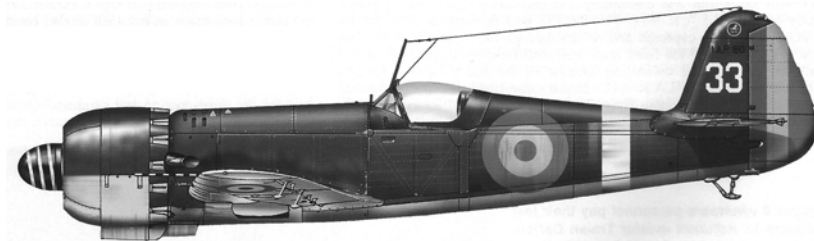
4. Modulele conțin românitate esențializată la temperaturi înalte, comprimată în cele 18 secvențe energetice ale Cuprinsului, slujind perenității etnice în condițiile depărtării de centrul energetic național.

⁴ Desigur, Asociația Scriitorilor brașoveni, al cărei întemeietor și protector a fost Radu Theodoru. Greșită afirmația din *Dicționarul biografic al literaturii române*, de Aurel Sasu, vol. 1, cum că poetul George Boitor a primit Premiul Asociației Scriitorilor din Cluj (1969). Nici vorbă, precum se vede în declarația lui Radu Theodoru.

⁵ La înființarea Asociației am luat cuvântul la tribuna Bibliotecii Gh. Barițiu. Din partea P.C.R. venise nomenclaturistul Gh. Pană, care m-a etichetat că sunt cam ... revoluționar (1972) (Gura păcătosului adevăr grăiește). Zaharia Stancu, președintele adunării, a dres busuiocul zicând că "așa sunt scriitorii tineri în afirmare."

⁶ Numărul 3 al revistei *Lumină Lină*/2014.

⁷ Avionul de vânătoare I.A.R-80 proiectat și fabricat la uzinele I.A.R.-Brașov. Vezi pe fuselajul acestuia cocarda tricoloră, mai târziu cu însemnele Regelui Mihai în cruce. Reproducerea este din *Romanian Air Force. The Prime Decade, 1938-1947* by Denes Bernad, Color by Dan Greer and Richard Hudson, Squadron/signal publications, Texas, 1999.

2. - Punct de observație - mai jos de Steaua Totard.
Din care văd România în clipă de coardă tu întorci de afe furorajul și
aripile avionului meu de vânătoare. Aici centrul energetic al românității
istorice. (adică dinaintea de Tăctăria până hat dincolo de mâine)

Aparent complicat.

În fapt, mai mult decât simplu.

- *Lumina lină* - modul energetic spiritual-cultural al românității integrale, purtând-o pe planetă, cu escale trimestriale revigorante în diaspora, hrănindu-i rezistența la înstrăinare, conștientizându-i valorile, exprimându-i-le în limbaj universal, computerizându-i-le în istoria contemporană a românității.

- *Lumină Lină* versus manipularea ostentativ denigratoare a României.

- *Lumină lină* vector al etnicității specifice integrat perenității. (Rigola produselor consumiste ține de tomberon, nu de istorie literară).

Iertare M. N. Rusu pentru viciul ăsta al istoriei. În care istorie, vreau, nu vreau, înscriu și *Lumină lină* cu toate adiacentele: Cenaclu, manifestări publice acolo și aici; mereu și mereu în, de la și prin românitate.

Numărul 3 se înscrie cu cinste în serie.

Părintelui Theodor Damian plecăciune. Poetului și savantului, admirație. Universalului M. N. Rusu îmbrățișare și dor de revedere.

Doamnei⁸ respectuoase sărutări de mâini.

Statornic în afecțiune, camaraderie și încredere,

⁸ Daniela Mariano, strănepoată a Mareșalului Averescu.

Visez un loc

*Visez un loc de pace, cu animale blânde
și pini stufoși cu ace argintii,
cu cerul sfânt ca miercurea-n amurg
și stâncile de psalm pustii.
Să curgă apă lină pe prund de ceară moale,
vreau păsări răgușite mirate de adânc,
să simt în sânge zborul de răcoare
și-o lună poposită în vizuini, pe-aproape,
să fete fără țipăt pui de tăcere gri
și stelele să curgă cu foc de curcubeie,
când eu, fugit de zgomot, de femeie,
căzut în gura nopții în genunchi,
plecat din bunăstare, înăclăit de vorbe,
turtit de sfat, de prieteni, îngreșat mereu,
scăpat de cumințenii, de praful de cărbune,
ieșit din zațul vârstei și-al străzilor tehui,
mă contopesc cu iarba și, fără rugăciune,
las umerii să crească pe astrul nimănu.*

Umbra în poeme

*Mai treci prin fața ochilor subțire,
să crească umbra în poeme,
e doar un pas și vine-o nemurire,
o noapte întâmplată mai devreme.*

*Iernile și câinii mei te-așteaptă,
o, dacă ai ști că eu sunt cel
cel ce-n visul tău uitat îndreaptă,
în mare taină, al sângelui inel,
ai fi femeie-acestui braț învins
și sărbătoare iernilor ce vin,
de rostul vârstei m-aș lăsa convins
ca de tăria cornului cu vin...*

*Și mai înalți sub arbori tineri,
vom trece de cu seară în copii,
apoi va ninge peste noi o vineri
și-apoi vom fi, când n-om mai fi, în fii.*

Oprește doar clipa

*Aceasta-i pădurea, iubito,
acestea-s uneltele mele,
acestea-cuvintele,
acesta sunt eu sub amarele stele,
aceștia-s părinții din care venim,
acestea-s păcatele,
vinde-le.
Oprește doar clipa în care iubim.*

Prin viață

Preotului Th. D.

*Odată, cândva, întotdeauna și mereu, mereu,
am văzut chipul lui Dumnezeu
Mare milostenia Sa.
Mare cât universul și încă pe-atât.
Trecea de la o frunză la alta,
de la pom înflorit la adâncul
genunii de om amărât.
Pe urma Sa cântau crinii, cupole de brad,
văi înfiorate de farmecul firii fără de moarte
La sânul pădurii s-adunau luminișuri
cu donițe pline cu miere și lapte
Am întâlnit pâinea și sarea,
mână întinsă, umăr la greu,
am întâlnit,
am întâlnit umărul lui Dumnezeu.
Am întâlnit firul de iarbă, bobul de grâu,
mările lumii urcate în soare de curcubeu
La nașterea mea am întâlnit un infinit de stele
Un infinit de lacrimi, de bucurie și de durere,
În ochiul de stea, am întâlnit
ochiul măicuții mele, ochiul tatălui meu.
În viață, în moarte, în somn și în vis
în suflet și trup, în toate clipele zilelor mele,
mereu, mereu,
am întâlnit dărnicia lui Dumnezeu*

Călător

*Călătoresc în jurul planetelor
de dincolo de zi și noapte.
Dincolo de verbul a FI.
Ziua explorez împărății de nepătruns,
seara beau cupa clipei care s-a dus.*

*Călătoresc spre planeta unui singur apus.
Caut steaua din care-am căzut*

înainte de a mă naște.
Caut universul care mă recunoaște,
molecula, atomul,
locul de unde începe și unde sfârșește
galaxia OMUL.
Ieslea Lui de naștere.
Caut locul căutat din totdeauna cu toți ai mei
În fiecare primăvară găsesc
Una, din legătura de chei.
Găsesc ceva-ceva din cele pierdute de ei.
La fiecare cădere de frunză
jertfesc turme întregi de idei
pentru câinii de pază.
Se zvonește că molecula, însăși atomul,
sunt gata să detoneze tot ce urmează.

MARIANA FLOAREA

E(ste) timp pentru toate

<i>în piața Carolina era o lumină cu parfum de tuberoze înalte și pași goniți de vânt ca de-un cuvânt al nu știu cui undeva un lan de brândușe brusc a-nflorit ca să știi că a venit toamna și</i>	<i>că este timp pentru toate pentru răs și pentru plâns pentru glorie și pentru eternitate dincolo de cortina de frunze ce se ridică și cade și fiindcă mai aveam timp mi-am luat capul strâns în mâini și am plâns.</i>
--	---

Ce frig! Ce întuneric!

*Cu nori de ploaie tu te-ntuneci
și chemi și fulger să m-alungi.*

.....
*Un vânt năprasnic spulber vise.
Ce întuneric s-a lăsat!*

*Tu nu mai vezi lumini promise
căci porți cu tine greu păcat.*

*Eu chem chiar frunza să te-aducă
și floarea ce-nflori în zori,
iubirea tu o crezi caducă
și-ndepărtați ai ei fiori.*

*Ce iarnă grea și nemiloasă
răci speranța și-o trecu!
Ce greu troiene mă apasă
când le îngheți cu gândul tu!*

Dinspre toamnă ... către iarnă

*Vorba ta miroase acum a iarnă.
Cerul tău privește cu ochi vineți;
Lacrima-mi se-ntinde-n gene lungi.
Ia un bob din ea și pune-ți
Talisman când mă alungi.*

*Eu lumină am în palmă...
Tu strivești nădejdi și duci
în părere de cuvinte
iod din frunzele de nuci.*

*Întuneric ne-nconjoară
Vântul a uitat de vară.*

*Vorba ta se duce-n iarnă;
Lacrima-mi îți cade-n palmă
dar nu arde ...*

Înghețat e orice vis!

IOAN N. ROȘCA:

Uha!

*Mândră și dreaptă
stă statuar pe picioare
ca un top model
cu pieptul ușor devoalat.*

*Pare o țărancă în sărbătoare
prin veșmântul ei bogat și-nflorat,
ca un fel de port popular
adus în oraș de la sat.*

*Ochii săi
cu învăluri și scânteietori,
căprui la amiază,
de un albastru agresiv în faptul serii,
întrebători și iscoditori,
te hipnotizează.*

*Privește, dar nu vede:
o orbește lumina de-afară.
Doar lumina lunii și stelelor
o înfioară.*

*Ziua se retrage în sine,
dar noaptea revine
și se simte aproape
de cei din spitale,
călători peste ape,
de muribunzii pe la casele lor,
de intelectualii visători,
care se plimbă prin viitor.*

*Ar vrea să se știe
că noaptea nu, nu se moare,
că din moarte se-învie
și își strigă prezența:
Uha! Uha!
ne mângâie
și ne încurajează Buha.*

Prin ploaie

*O pasăre trece prin dreptul
ferestrei,
apoi alta, și alta,
spintecând ploaia de vară,
lungă și deasă,
șerpuitoare,
în lumina scăzută,
sub norii prin care
nu mai străbate
nicio rază de soare.
Eu,
fără să privesc pe fereastră,
le văd
așa cum se reflectă*

*cu atmosferă cu tot
în oglinda șifonierului din dormitor
și le admir cutezanța
în timp ce stau înclinat
rezemându-mă de coapsa iubitei.
Și mă cuprinde deodată un dor
să ies cu iubita în ploaie, să zbor.*

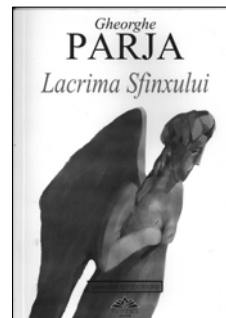
M. N. RUSU

Piatra kantiană

Când în anul 1977 comentam în revista *Viața studentească* volumul *Caietul debutanților* (Ed. Albatros), nu cred să fi ocolit numele poetului Gh. Pârja din sumarul acestuia. Aș fi curios astăzi, aici, la New York, să revăd textul respectiv și să constat câți din acei debutanți înserați în volum au ajuns la maturitate literară deplină sau sunt nume consacrate în lirica noastră contemporană. Cert este că studentul Pârja de atunci, astăzi este un poet consacrat cu o serie de volume anterioare celui prezent, care vin în sprijinul afirmațiilor mele, deși nu am avut ocazia să mi le procur. Poetul mi l-a trimis pe acesta, *Lacrima Sfinxului* (Ed. Proema, 2014) și-mi este suficient să-mi fac o părere total favorabilă liricii sale actuale. Mai mult decât atât, când l-am cunoscut personal în biroul meu de la revistele *Viața studentească* și *Amfiteatru* am avut o comunicare simpatetică, văzând în ținuta și vorba sa cumpănită siguranța și fermitatea omului din Maramureș. Noul său volum de versuri îmi îndreptățește vechea impresie, ba mai mult, mi-o creditează etic și estetic.

Gh. Pârja își deschide cartea cu un poem de Nichita Stănescu dedicat lui Gh. Pituț. Și eu îl am la inimă pe blândul solid Pituț, am scris despre cărțile lui de poezie, mai ales că am avut un mare prieten lângă noi, Pituț și cu mine, pe Nichita Stănescu, geniul tutelar al generației noastre. Una din semantemele preferate și promovate de autor în *Lacrima Sfinxului* o formează spiritul lui Nichita și al lui Pituț într-o combinație de o rară forță expresivă și implicit emotivă. Sigur, poetul nu poate ocoli marii lirici moderni, pe Tudor Arghezi, de pildă („Mi-a bătut la ușa Dumnezeu” – p. 24), pe Emil Botta („Din Paradisul fără sațiu” – p. 18), pe Gh. Pituț („Să iau în spate un bolovan/ Cu el să trec oceanul, marea” – p. 20) sau pe Nichita („Sfinxul adulmecă în nări/ O altă lege din pustie” – p. 23; „Vederea cosmică clipită/ Așteaptă lumea altui cer” – p. 38), pe veșnic tânărul Labiș („Ochiul viclean este cătarea” – p. 36) etc.

Aceste coincidențe semantice nu fac altceva decât să fie subordonate și topite de Gh. Pârja printr-un discurs armonios în motivul liric fundamental „bolovanul” sau mai bine zis al pietrei, ca simbol al valorilor ancestrale, morale și cosmice românești. Deci piatra ca element geologic al natalității române, al Carpaților ca monument național vegheat de Sfinxul de pe Caraiman: „Cu ce vapor vei trece Styxul/ Mai știe umbra din pustie/ Greșit îmi va răspunde Sfinxul/ Că lumea asta nu învie// Ce poți gândi tu zeu pietros/ Despre minunea colosală/ Când stelele cădea-vor jos/ Din cerul

lor pentru o seară// Apoi un astru de pământ/ S-a auri precum o toamnă/ Și răsări-va din Cuvânt/ Imperiul firelor de iarbă// S-a pogori o vreme dulce/ Precum trecutul majestos/ Oprindu-se la o răscurse/ Întorsul lumilor pe dos” (*O vreme dulce*).

Ca această poemă antologică sunt încă multe în volumul lui Gh. Pârja, deși subțire ca număr de pagini, volum care ar merita o cercetare aparte, dar spațiul restrâns al recenziei nu-mi permite deocamdată.

În esență Pârja tânărul de altădată, omul matur și maturizat de astăzi este un moralist ascuns într-o piatră, precum Kant în aforismul „Cerul înstelat deasupra, legea morală în mine”.

Nu pot să nu menționez ilustrația grafică a volumului datorată lui Mircea Dumitrescu, alt prieten străvechi al marelui Nichita și prefața aproape exactă, dacă nu metaforică, semnată de Horia Bădescu.

ION ROȘIORU

Pendulând între cuvinte și tăceri

Născut în același an ca și Nicolae Labiș, scriitorul Ion Haineș a semnat până acum șase cărți de poezie: *Clepsidra* (1975), *Anotimp amânat* (2006), *Magia comunicării* (2007), *Tăcerea și cuvântul* (2013), *Stări* (2013) și *Semne* (2013), două romane: *Anotimpuri* (1983, reeditat în 2013), și *Fisura* (2004), precum și numeroase studii de critică și istorie literară cu tentă și ținută universitară.

Cea de a șaptea carte de poeme se numește *Sub semnul mirării* (Editura RAWEX COMS, București, 2014) și ea face dovada multiplelor disponibilități tematice și stilistice ale unui autor extrem de cultivat și de sensibil și căruia nimic din ceea ce se întâmplă în epoca sa nu-i rămâne străin. Noul volum se deschide, programatic, cu definirea poeziei care, printre alte virtuți terapeutice, o are și pe cea vindecătoare de moarte, sau, cu siguranță, pe aceea de a atenua efectul dureros al percepției cu acuitate a scurgerii timpului. Divizarea acestuia în secunde, minute, zile, săptămâni, luni, ani, lustri, decenii, secole, milenii ș.a.m.d. e o convenție la care oamenii ar fi putut renunța, caz în care trecerea timpului n-ar fi mai fost resimțită, poate, în niciun fel (*Trebuie să te naști*). În aceeași ordine de idei, dacă în loc de cuvinte ar exista doar tăceri, e posibil ca între oameni să nu ființeze atâta lipsă de comunicare. Poetul are nostalgia unui astfel de topos în care simțurile și-ar prelua unul altuia funcțiile și s-ar potența reciproc (*Ar trebui*). Iată o secvență din acest scenariu utopic: “reîntors/ dintr-o lungă absență/ țipăt alb/ ochiul meu/ va strivi/ în străfulgerul clipei/ trecutul/ inutilele câmpii/ și-n genunchi/ către mirele mării/ voi începe să tac/ să ascult/ o poveste/ trăită de mine/ de tine/ odată/ demult” (*Numai tu să nu*

pleci). Sau: “își pierd busola păsări, lovindu-se- de-un zid/ în care cu tăcerea mai pot să teucid, // dar azi, privirea-ntoarsă spre țărml devastat/ se-ncremenește-n golul în care tu ai stat” (*O, dimineți surpate*).

Asistăm în discursul poetic al lui Ion Haineș la un perpetuu ritual de retragere din simțuri, din prezent spre trecut (*Timp suspendat*), spre peșterile primordiale, spre rădăcini (*Mama*), spre *Geneză*, spre increat, spre tăcerile absolute care să favorizeze noi elanuri existențiale (*Magia Comunicării*). Internetul ar putea fi o asemenea fereastră, *the blue window*, spre nenăscut. Puțini poeți au pus cu atâta înverșunare în ecuație cuvintele și tăcerile așa cum o face Ion Haineș. Cuvintele sunt de prisos, ele putând declanșa cele mai neașteptate *malentendu*-uri, deci mult mai nocive decât orice tăcere între oameni și îndeosebi între îndrăgostiți, prilej de a-i aduce un nețărmlurit elogiul acesteia din urmă: “Când ne-ntâlnim, tăcerile vorbesc, / Se face aerul o sărbătoare, / Zăpezile albastre se topesc, / A răsărit, deja, timid, o floare” (*Structura comunicării*). Cuvintele, pe măsură ce-s rostite, fie în șoaptă, fie cu voce tare, sperie miracolul firii, în timp ce tăcerea îl sporește: “Dă-mi mâna, / privește-mă-n ochi, / așază-ți capul pe umerii mei, / să ascultăm curgerea râurilor, / ușoara adiere a vântului seara, / cântecul inefabil / al privighetorilor, / privind fascinați / căderea stelelor, / dâra lor luminoasă, / ca o traiectorie de destin; / restul e tăcere, / un mod de a spune / că trăim într-un miracol / continuu” (*Tăcerea*). Nu va obosi nicicând să pună în antiteză cele două noțiuni capitale pentru el în comunicare, fiindu-i parcă greu să opteze între ele și găsiindu-le amândurora valențe de complementaritate: “Cuvântul e o scoică produsă-n timp, o perlă, / Aud vuietul mării cum freamătă-n cuvânt / Sau cântul unei păsări, al unui tril de mierlă, / Presimt venind furtună în palele de vânt. // Tăcerea e de aur, dar aurul străluce / Doar la lumina zilei, sub zodie stelară, / Inelul de logodnă spre fericire duce, / Tăcerea e ca mierea, când dulce, când amară” (*Tăcerea și cuvântul*). Dacă tăcerea își are rațiunea ei revigoratoare, cuvintele îl ajută pe poet să reinventeze, cum altădată Demiurgul, universul și să se integreze în el (*Am uitat*). Nu se concepe în afara cuvintelor și nici a tăcerilor care le potențează: “prin Cuvânt eu mă vindec de moarte, / prin tăceri eu comunic cu Tot, / ni s-a dat din vecii s-avem parte / de minunea de-a fi într-un cod” (*Sufletul meu*). Cuvântul, ca miracol suprem, nu încetează să-l fascineze pe poet, dar și să-l înfricoșeze în același timp. Magia Cuvântului primordial e departe de a-și fi epuizat exercitarea asupra lumii, poetul resimțind din plin, în orice clipă, acest fenomen care dispersează și coagulează concomitent. Universul nu-i decât reflexul acestui Cuvânt rostit (*Teama de cuvânt*). Nostalgia tăcerii îl poartă spre pacea trăită deopotrivă în increat sau, mai apoi, în spațiul amniotic (*Nostalgia tăcerii*). El e conștient de forța de sugestie și de încărcătura emoțională pe care, aidoma sincopei în fluxul muzical, o are tăcerea printre cuvinte (*Vioara, pianul, tăcerea*). În alt poem, mama e evocată pentru știința ei de a-și tăcea boala și gândul dureros că-i va abandona pe cei dragi (*Mama știa*). Poetul imaginează mai

multe ipostaze ale tăcerii: cea din timpul mesei în familia-clan de tip feudal, cea din chilia călugărilor care se roagă, cea reclamată de ascultarea unui concert, cea în care contempli pădurea în așa fel încât să auzi seva ce pulsează în trunchiuri, cea din fața ceștii de cafea ce-și împletește aburul cu fumul țigării în timp ce un motan lenevește alături etc.

Ca altădată Ion Barbu, poetul e conștient că trupul autorului este autodevorat întru trecerea în text, ipostaza totemică prin excelență fiind aici ursul retras pentru hibernare: “mă voi hrăni/ din mine însumi/ până la/ topirea zăpezilor/ când/ amețit de pământul verde/ mirosind a pâine aburindă/ voi ieși-n fața voastră/ orb, implorându-vă:/ “trageți!”/ atunci orice glonț/ mă va putea nimeri” (*Ursul*).

Scenele de dragoste se circumscriu unor ritualuri cu rezonanțe cosmice și antrenează participarea elementelor fundamentale ale firii: “sărutul tău/ sărutul meu/ pecetluind/ logodna/ dintre cer și pământ/ dintre pământ și ape/ luminând orizontul/ mai aproape/ aproape...” (*Sărutul*). Poemele de dragoste încântă prin ținuta clasicizantă și prin candoarea pe care o pun în undă lecturală: “Azi nu mai sunt al nimănui,/ Ci doar al ochilor căprui/.../ Adie vântul cald, de mai./ Eu nu eram de nu erai” (*Ochii*). Dragostea are, ca și poezia, virtutea de a-l scoate pe poet de sub presiunea timpului și de a-i simultaneiza principalele faze ale existenței: “Te strâng în brațe și sărut/ Clipa de-acum, eternitate,/ Prezent și viitor, trecut./ Într-o secundă trăiesc toate.// Noi nu mai suntem noi în timp/ Deși ne regăsim în spațiu/ Și inventăm un anotimp/ Al dorurilor fără sațiu” (*Privește-mă în ochi*). Nu se grăbește deloc în a-și descrie total iubita, temându-se, parcă, să nu dispară ca o nălucă, cum ar spune Vlahuță, și se oprește focalizator când asupra ochilor, când asupra genunchilor. Forța transfiguratoare a gândului de dragoste pune în mișcare benefică întregul univers: “când mă gândesc la tine mai intens.// ecranul minții declanșează sori/ ce luminează fascinante spații/ și vindecă mai vechile erori/ supuse altor gravitații” (*Gândul*).

Conștient de faptul că *verba volant*, poetul e adeptul formelor de comunicare non-verbală și nu mai prididește să elogieze omul care de-a lungul istoriei sale milenare a inventat numeroase feluri de a-i comunica posterității o experiență de viață: “eu am inventat pictografia,/ ideografia,/ scrierea hieroglifică/ eu am inventat hârtia/ și scrierea alfabetică,/ cea mai miraculoasă invenție,/ din dorința eternă/ de a comunica,/ de a pune ordine/ în lucruri,/ de a dăinui/ peste veacuri” (*Inventatorul*). E lăudat, în aceeași ordine de idei, scribul cu care se identifică în truda anevoioasă a scrisului (*Tiparul, Scribul* etc.). Cartea e inspirat definită drept “revanșa Cosmosului/ asupra haosului,/ jocul secund al Divinității” (*E-book*). În contratimp cu cei care hulesc Internetul ca “meșteșug de tâmpenie” pentru tinerele generații, poetul îi vede partea bună și unică în procesul necesarei comunicări.

Întâlnim în cartea lui Ion Haineș câteva nuclee tematice, cum ar fi, bunăoară, cel inspirat de tripticul sculptural brâncușian de la Târgul Jiu:

Masa tăcerii, Poarta sărutului și Coloana fără sfârșit. Poetul stoarce de semnificații interpretative fiecare din aceste capodopere intrate în patrimoniul artei universale. La fel va proceda abordând un tablou al lui Ștefan Luchian (*Un zugrav*), ca și atunci când subiectul poemului său va fi dansul ca formă paroxistică de comuniune între doi îndrăgostiți care din lumea înconjurătoare evadează în ei înșiși, iar natura le devine brusc complice: “Te țin în brațe și-mi răspunzi/ Cu-aceeași tandră amețeală/ Suntem doar noi în sala goală/ Nu e nevoie să te-ascunzi” (*Dansul*). Alt nucleu tematic este cel consacrat semnelor, poetul însuși considerându-se născut sub semnul mirării. În *Semnul interdicției* emite ideea că omul se naște liber, dar un șir interminabil de interdicții pe care familia, instituțiile cu așa-zis rol educațional ori morala socială cu toate convențiile frizând nu o dată absurdul, îi anihilează insistent această libertate. Poemul *Semn de carte* constituie o frumoasă și originală declarație de dragoste față de cea care-i stă alături de-o viață. Poate cel mai consistent și mai extins nucleu este cel al diverselor stări încercate: *Starea de grație, Starea de urgență, Starea de contemplație, Starea de sănătate, Starea de confuzie, Starea de hipnoză, Starea de anxietate, Starea de luciditate, Starea de asediu, Starea de veghe* etc. Poetul se introspectează și se pune în diverse situații psihoclinice, ca, de pildă: “Îndrăgostit de tot ce mă-nconjoară./ De flori, de pomi, de păsări, de albine,/ Îndrăgostit de dragoste, de tine,/ E ca și cum m-aș naște-a doua oară” (*Starea de îndrăgostire*).

Equilibrul planetei este și al poetului care vibrează la unison, de fericire, cu întreaga fire: “Sunt fericit când ploile bogate/ Aduc speranțe de belșug și rod/ Și spală sufletele-nsingurate/ De aerul tristeții și de glod./ Sunt fericit când cad zăpezi grozave/ Și-mbracă totul în argintul pur/ Și nu mai văd în jurul meu epave,/ Nici boli, nici suferințe împrejur” (*Starea de fericire*). Stărilor li se adaugă alte poeme înrudite tematic și excelând prin atitudinea civică și ecologică sănătoasă și justițiară a autorului: *Boală, Spitalul*.

Multe poeme sunt dedicate anumitor meserii și ocupații. Titluri precum: *Inventatorul, Scribul, Dirijorul, Călugării, Schiorul, Scafandru* vor să reabiliteze respectivul gen compromis de poezia realismului socialist care avea o mare predilecție pentru a portretiza stahanoviști și fruntași în producție din industrie și din agricultura recent colectivizată. Din aceeași perspectivă e reluată tema cailor pe care mecanizarea agriculturii i-a scos, făcându-și din asta un merit, din milenara tradiție a poporului român: *Caii, Moartea cailor*.

Ion Haineș, pendulând între cuvinte și tăceri, e un poet cu reale propensiuni în studiul simbolismului. Discursul său nu ocolește intertextualismul (a se vedea numeroasele aluzii culturale, inserarea de citate în textul propriu ori motto-urile din Esenin, Ștefan Petică, Ion Barbu, Eminescu, Sfântul Apostol Pavel) transmite un mesaj pozitiv, de proslăvire a vieții în demnitate, de statornicie în dragoste, de credință și de speranță

întru mântuire prin îndemnul făcut semenilor săi de a nu se abate de la *Calea* prin excelență iisusică (*Ce planuri are Dumnezeu cu noi, Mântuirea*). E indicat ca oamenii să se întoarcă la descifrarea tainelor firii, preocupare care a dispărut odată cu o întreagă civilizație rurală (*Citirea semnelor*). Ecologist convins, poetul militează pentru ocrotirea, cât nu-i prea târziu, a planetei albastre și trage, în acest sens, un semnal de alarmă către cei care spoliază fără milă pădurile și poluează apele, solul și aerul: “Să-i dăruim Pământului salvarea,/ Salvarea lui, a neamului, a mea,/ Starea de sănătate este starea/ De la-nceputuri, Dumnezeu o vrea.// Izvoarele să murmure-n cristale/ Și ploile să spele tot ce-i glod,/ Zăpezile să cadă triumfale,/ Câmpiile și pomii să dea rod” (*Starea de sănătate*). Dar oare îi va auzi cineva acest strigăt cu rezonanțe nu o dată patetic păunesciene? Greu de presupus. Poetul își face, după puterile și cu mijloacele sale, datoria de cetățean al lumii.

PETRE ISACHI

Capacitatea de (auto)iluzionare și lirica cerebrală*

Nimic mai productiv pentru un poet, decât capacitatea de (auto)iluzionare. Dacă cineva vrea să studieze funcția iluziei și a mitogenezei în procesul poetizării din opera unui scriitor, îl rog să (re)citească volumele lui Petru Scutelnicu, în ordinea apariției: *Paznic la floarea de măceș*, 1996; *Amenințarea cu viața*, 1998; *Viața de unică folosință*, 2002; *Poem pe cord deschis*, 2006; *Imperiul cu poeme*, 2011, și, desigur, *Îmblânzitorul de iluzii*, 2014. Prima constatare a fratelui nostru, cititorul, după lectura textelor, este că iluzia nu numai că nu subminează însuși conceptul de artă, ci, dimpotrivă, îi asigură longevitatea, cultivând simultan *augusta minciună* a literaturii și resorturile vanității autorului/receptorului. *Credința lipsită de măsură* (=iluzia), a poetului deziluzionat ce-și proiectează/ transfigurează în poeme concise, o lume contaminată de angoase colective, spaima atavice, complexe, reverberații, amintiri, iubiri romantice, despărțiri, melancolii provinciale, *cărți de zăpadă*, amenințări, uitare, frig existențial, *clipe de toamnă*, dictatură, copilărie pierdută,

* Petru Scutelnicu, *Îmblânzitorul de iluzii*, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2014.

înstrăinare de sine și de lume etc. este un extraordinar spațiu al mitogenezei ce-i alimentează poetului imaginarul poetic, harul demiurgic și inspirația.

Scriitorul născut la Tg. Mureș, cu studii superioare la Cluj-Napoca, transfigurează în volumul *Îmblânzitorul de iluzii* un acut sentiment al insecurității, omniprezent parcă, într-o cetate etern asediată de provincialism (= o fațetă aparent inofensivă a prostocrației ce naște și perpetuează abjecția umană și *dictatura frigului*), în care amintirea, presimțirea primejdiei și a iminenței apocalipsei individuale, sociale, politice, neliniștile firii, sentimentul decăderii morale, spirituale și a pierderii valorilor consacrate, dezamăgirile ce fac ecuația vieții, ordinea socială fals-europenizată, străină ființei individuale și naționale, pierderea identității sinelui, fatalitatea destinului etc. nu fac decât să decoloreze urmuzian, vălul albastru al iluziei.

Paradoxal, în alchimia și arhitectura noului volum, nu poetul “îmblânzește iluzia”, ci iluzia necenzurată (= “spiritul ce gândește în sensul lui”, J. Paulhan) îl silește pe autor să se pună în slujba ei, pentru a înșela gândirea poetică, mitică, filosofică, religioasă etc.. Deschid volumul la întâmplare: “o iarnă în formă de verb/ dintr-o noapte ce mai fumează/ pe dungă de stea călătoare/ prin orașul meu umblă porumbei/ ca o rugăciune caldă” (*Pastel*, p. 30). A doua constatare a fratelui nostru, cititorul, după lectura integrală a volumului. Măria Sa (re)descoperă că inspirația balzaciană a lui Petru Scutelnicu, de a face din iluzie, *supratema scriiturii* nu este întâmplătoare. Mesajul himeric, melancolizat subversiv și topit în substanța celor 70 de poeme, are simultan, funcție estetică, poetică și poietică: *iluzia care ne îmblânzește* (titlul este voit paradoxal; felicitări!) *este creație* despre care, așa cum susținea cândva R. Tagore, nu poți spune că este ireală. Dimpotrivă! Îmblânzirea iluziei înseamnă, în viziunea prietenului meu Petru Scutelnicu (toți poeții sunt prietenii mei!, nu și criticii, prozatorii!), îmblânzirea “scorpiei” ce locuiește confortabil în fiecare din noi, înseamnă perpetua noastră (re)umanizare și voință de comunicare cu celălalt.

În volumul *Îmblânzitorul de iluzii*, sub prezența constelației de teme și motive cunoscute cititorului și din volumele anterioare, legate de fragilitatea ființei (v. *Peisaj*, p. 6; *Abur de orhidee*, p. 9; *Tramvaiul*, p. 18; *Tandrețe*, p. 21; *Melancolie provincială*, p. 31; *Dictatura frigului*, p. 64 etc.), poetul, un hierofant al unei inspirații aparent întâmplătoare, se descoperă dependent de iluzie și trădat inexplicabil. Simțindu-se părăsit de iluzii (iluzia copilăriei, a tinereții fără bătrânețe, a prieteniei, iubirii, solidarității, așteptării, comunicării cu celălalt etc.), P. Scutelnicu (pre)simte ca o fatalitate, primejdia morții interioare, pericolul vidului sufletesc, în fapt asfixierea sufletului de agresiunea abjecției umane. Transfigurarea simfonică a unor teme și motive, precum: toamna (este reiterată de cca. 19 ori), îngerul, orașul, soldatul, iarna, scrisoarea, pumnalul, copilăria, tramvaiul, gara, sufletul, spitalul, fotografia uitată,

strada etc. naște o stare poetică transparentă, tragică și absurdă în același timp, de ți “se vede sufletul” și te determină “să fugi într-o limbă necunoscută”. Fuga de sine, de celălalt, de lume, pierderea credinței etc. scriu postmodernist muzica elegiacă a volumului *Îmblânzitorul de iluzii*.

Limbajul poetic inconfundabil, marcă a scriitorului autentic (atenție! există, totuși, pericolul căderii în manierism) este simultan expresie a spiritului și a sufletului: “platină în triajul gării/ prin artere îmi circulă/ o copenhagă de iluzii/ iarna de aspirină de catifea/ de penicilină/ Danemarca și frigul de cuarț/ mângâind poezia/ ca un pumnal” (*Vocea poetului*, p. 33). Performanța poetică a lui Petru Scutelnicu este generată de algebra superioară a spiritului ce configurează sub lirica cerebrală, misterul omului ce “prinde cu sufletul gheața lumii” (v. *Omul*, p.40), încât “absurdul semnificativ” (Călinescu) prinde contur atunci când te aștepți cel mai puțin: “Cuțitul de argint/ este o stradă/ sau o tristețe/ bezna hohotește prin fereastră” (*Scrisoare la vreme de seară*, p. 32). Conciziunea poemelor, lapidaritatea versurilor, tristețile iremediabile, rafalele de singurătate, privirile de cuarț, melancoliile însângerate, anxietățile potențate de o iarnă definitivă, starea de “toamnă ghimpată”, senectutea (pre)simțită ca o amenințare, minciuna vieții inclusă în “copenhaga de iluzii”, modul atipic în care își cheltuie “însingurarea” în fiecare zi, nepăsarea existențială, “gerul din provincii”, senzația de lume expirată, ce conviețuiește într-un azil de bătrâni, absurdul ce se insinuează în progresie geometrică etc. sunt tot atâtea inginerii poetice ce-și rățesc însuși autorul, într-un labirint borgesian, construit chiar din iluziile celui ce se visa “paznic la floarea de măceș”. Personal cred că Petru Scutelnicu apără cu aceeași forță de (auto)iluzionare frumusețea lumii; “figurantul dintr-o piesă oarecare/ buimăcit de o rafală de singurătate/printre flori de catifea/ și logaritmi în baza doi/ prin ceață/ de martie/ ochii tăi de cuarț/ nici o toamnă nu mai trage la peron/ în orașul palmuit de nepăsare” (*Lecția de matematică*, p. 36). Tendințele de eroificare, de sanctificare și de tabuizare (v. *Rugă*, p. 8; *Cuvinte*, p. 15; *Tristețea unei clipe*, p. 24; *Drept la replică*, p. 29; *Viața*, p. 43; *Copilăria*, p. 55; *Frigul ostenit*, p. 62; *Strada*, p. 73 etc.), sunt atenuate de melancoliile “torențiale” de sorginte bacoviană, de ludicul barbican și de cuminența pământului specifică oricărui poet ardelean ce se îmbată cu poezie și cu virtute, respectând, în principiu, toate interdicțiile.

De fapt, aici am vrut să ajung. Interdicția omniprezentă în lumea în care trăim naște nevoia de iluzie poetică, potențează mărețul mister al existenței de care suntem fascinați și intuiția lirică, mai exact intuiția pură necesară poetizării: “păsarea măiastră/ îți tulbură cerul din privire/ ți se face seară/ prin sălcii încovoiate de somn/ primăvară atât de cadâncă/ încât se întorc salcâmi acasă/ viață zornăitoare/ pe Covaci și Gabroveni/ viață îndepărtată/ îți prind o stea căzătoare/ în mijlocul inimii” (*Ai putea să atingi melancolia*, p. 72).

Arta de a vizualiza stările, ideile, iluziile, interogațiile, mirările, revoltele etc. transformă acest volum într-o pictură oarbă, ce se aude în loc să se vadă (apud. Leonardo Da Vinci). Se aude muzica unui suflet ce se crede trădat de iluzii, de prieteni, de lume. Îl asigur pe redactorul-șef al revistei *Plumb*: iluziile nu trădează niciodată. Noi suntem cei care le trădăm. Noi uităm că cine trădează se trădează. Cu siguranță, poetul Petru Scutelnicu va continua să cugete (adică să se iluzioneze la modul absolut), să scrie “cărți de zăpadă” (v. și poemul cu același nume, p.74), să viseze la “fântâni sălbatice” și să mângâie “poezia, ca pe un pumnal”.

LUMINITA COJOACĂ

Se face piatra

*Apă de piatră
Cu foc și noroc
Și s-a aprins ursitul în joc*

*Apă de piatră
Uscată și seacă
Ți s-a întors
Cuvântul în vatră*

*Apă de vis
Pâine și iris
Te scoală și spală
Pașii din vorbe apuși fără fală*

*Apă de ghioc
Ți-ai aprins norocul tot
Și-ai uscat o masă
De pământuri roasă*

*Apă de strigat cu dor legănat
Cine te-a ursat
Somnul de minune
Care nu mai vine
Cine te împarte
Leagăn cu de toate
Stâmpărat venin
Sânge viu cu chin
La apus de masă
Domnul iar apasă
Apă scuturată
Pentru morți ursată*

La adăpostul soarelui

*La adăpostul luminii
Soarele se duce prietenos
Imbată moartea
Apărută pe neașteptate
Lespedea dacă se trece
Zorile se aprind
În semn de sărbătoare
Pașii cărni se pleacă
Peste scândură
Să se ferească lumina
Ca să nu scapete
De cu seară
Dumnezeu se uita la*

*Lumina multă
Ce-l strigă
Cu focul deschis
Rostul ca să-l păzească
Să nu se spargă
În tăciune
Zorile ca să miște
În dimineață strigată
De îngeri
Prea duși la biserică
Ușa ca s-o deschidă
Să le fie ușor de zis
Cu focul prescris*

Realitate permanentă

*Laptele se desface de inger
Copiii morții plâng soarta alături
Flăcări de furtuni se face
Voința când e trezită dimineața devreme
Pașii morții nu lasă urme în lume
Împart untdelemnul în rădăcină de viață
și scândură
Pământul să nu se întindă la umbră
Soarele nu îi face bine
Îl arde prea tare
Și fructele se coc peste puterile sale
De aceea e bine ca pomenile să
Lase pământul să doarmă
Liniștea de veci netulburat
Când se trezește se uită la televizor
Îngerii să-i vadă cum vorbesc mesele
Să le aibă alături
Cum și candela se pune la capul
pământului
Cu speranța neașternută*

Piatră arătată

*Piatră fără cântec și miros
Te-ai ales cu osul ros
Cum e sângele fălos
Fără ciuturi și odihnă
Piatră stinsă-lacrimă
De obârșie iartă-mă
Ți-ai aprins pământul în prispa
De carne ești tot mai ninsă
Lacrimile le alegi
Ochii vieții îi dezlegi
Carnea o arăți curată
Lumilor ca arătată
Se alege frunza-n dungă
Domnul piatra o alungă
Se alege frunza-n lat
Morți cu pietre ai legat
Dați la oameni de pământ
Pomeni sfinte la mormânt
Dați la oameni de pomană
Pietre ninse de cu iarnă*

Secvențe de pe jii...

viața la țară e departe

acolo visele se nasc în fiecare găinaț fie el cât de mic acolo ard
cuptoarele toamnei cu un șuierat trist de bufniță preistorică acolo veșnicia
uită să se nască din nou cu fiecare minut acolo drumurile satului duc direct
în șoseaua mare oamenii sunt mai liniștiți nu mai au nevoie de bani
mănâncă tot ceea ce cu mâna lor sădesc

în camera bunicului bătea un ceas pe care l- am crezut stricat

un radio merge în surdină

aceiași motan sare pe masa plină de resturi de pepene are aceeași
ochi ca un cer de dincolo de acest cer vizibil căci la sat dincolo de cer nu se
află universul

se află tot un cer, iar dincolo de acest cer, alt cer
și tot așa

un lanț trofic de ceruri
care se devorează între ele la fel de senin
ca soarele blând de la sfânta Mărie MICĂ
pe care îl priveam din ușa bisericii din sat
sau pe geamul fumuriu roșcat al ei

seara văd un stol de ceruri
cu stomacurile aeriene
încărcate de bucăți de cer nedigerat

*

aproape că a secat jiul de unde pește bunicul nu se va mai putea
duce la pescuit până la dunăre e departe nu mai poate să meargă nici cu
mașina iar picioarele i s-au umflat i s-au înegrit de atâta durere
stau de câteva săptămâni în satul copilăriei mamei aceleași icoane
mă privesc cu ochi de copil nevinovat din orice parte a casei
aceiași gust îl au și pepeni apoși

trecut, grăsime și vară oltenească

*

Cum mai trecea același tren, nepoate, dimineața înainte de cinci...
aducea muncitorii și în gara fabricii, construită pe la 1912, ei se dădeau jos
în dimineața geroasă ca în fiecare altă dimineață

Noi, dragu moșului nu aveam bani de buz sau tren, așa că eu o luam
pe jos de la noi, meream oblu pe strigoită și ieșeam în dealul papistașilor,
acolo unde ungurii omorâseră atâția români

Uneori dimineața când privesc roua de pe acea iarbă gândesc că e
sângele care de atâta amar de vreme și-o fi chert culoarea

Și ajung în coastă, de acolo mă aflu sus de poci vedea în depărtare
sighiul

Și când ajung eu nu e nici țipenie de om în fabrică sau în jurul ei

De abia o țără mai încolo ajunge trenul cu oameni

*

ah, cozile ăstea pentru două kile de cartof să stai ore întregi apăi
duminicile când nu poți să împrumuți de la vecini două felii de pită toate
magazinele închise care scriu alături de firmă, îngroșat în bold
non stop

ce să-i faci vorba unui amic mai ratat decât mine stau acasă noroc că
nu am boala jocurilor pe net mai stau din când în când pe face dar la măsă
asta-i viață niciun răspuns la cele două civiuri trimise

am verificat numai spamul de vreo zece ori

ăștia s-au săturat de români ca pruncii din orfelinate de grisul cu
lapte

De la stânga: Mesut Şenol (Turcia), Prof. Dr. Maria Bátorová și Milan Richter (ambii din Slovacia), la Bratislava, 24 septembrie 2014.

MÁRIA BÁTOROVÁ & MESUT ŞENOL

Sny Istanbulu*

*Keď sa budím, akoby som sníval
s otvorenými očami
Nečakala som nič, keď som šla sem
Prichádzalsom týmto starobylým mestom
Vežeako ruky zdvihnuté k modrej oblohe
V krajine podobnej nebu
Každéhozdá sa bavi tráviť dni a noci vonku
Zanechávajúcsvoje domy opustené
Potomsa tomu nedá zabrániť
Žijúbez konca svoje sny
Snysú snami natrvalo
Slováa pohľady sa miešajú s ľuďmi
Hľadajúcimispriaznenú dušu
V Istanbulu je isté
že môžešuskutočniť svoje sny*

* În limba slovacă

Istanbul Rüyaları*

*Ayakta uyuyor gibiyim uyanırken
Beklememişim olmasını
Turladım bu antik şehrin yollarını
Bütün eller yukarıya kalkmışken
Kılık değiştirmiş mavi gökyüzüne doğru
Olana bitene izin vermeyen
Cennetimsi memleketin açık ufku
Herkes hayatından memnun belli
Gece ve gündüz hep dışarda gözleri
Terk etmişler evlerini
Kaçınılmaz olmuş sonrasında
Bunlar hiç bitmeyen rüyalar nasılsa
Kelimeler ve bakışlar insanlarla içiçe
Bir ruh ikizi arıyor elbette
Eh o zaman olur mu olur
Bakarsınız rüyalarınız gerçek olur*

Visând la Istanbul

*Sunt trează şi totuşi simt că visez cu ochii deschişi
Nu m-am aşteptat să mi se întâmpie aşa ceva
Am rătăcit prin acest oraş străvechi
Şi peste tot, mâinile erau ridicate
Către un cer albastru nemaiîntâlnit
Ca să nu se întâmpie tot ce vedem acum
Şi în împărăţia cerurilor.
Toţi işi petrec
Zilele şi nopţile pe stradă,
Casele sunt goale
Şi este clar
Că-şi trăiesc visele la nesfârşit
Iar visele lor curg mereu căci doar vise rămân
Cuvinte şi priviri se amestecă printre oameni
Căutându-şi înfrigurate sufletul pereche
Şi este foarte posibil
Ca tocmai în Istanbul visele tale să se adeverească.*

Traducere în limba română de Muguraş Maria Petrescu

* În limba turcă

Psicosi

Lasciai lo zaino
ov'è il camino
e fissai un limbo di trascorsi,
lì i sogni eran reali
e la realtà una mia invenzione.
Il cherosene lento bruciava
la fiamma,
così come la logica d'un bimbo
non si capacita del carbone
a Natale
non senti niente
e la terra diventa pane
quando più non rifletti
il volto d'un senso nascosto.

Lampadina

E pure esterno da un idioma italo-
ghego,
sento la riva dell'Eire,
7 colpi sordi di fucile
ed un corpo trasmigrato
il mio
davanti a un muretto
sulla rogia vecia,
gente stupita,
lì ancora
nell'agonia dell'ultima notte,
lenti e cannocchiali,
quale età,
l'uomo nei pressi di Saturno e noi
a contemplare,
a occhio nudo?
Due poli,
una sola resistenza,
ma è quella che ti nasce,
propaggine tra gli opposti
che genera la vita
e vita, sempre.

Psihoză

Îmi lăsaî rucsacul
unde e șemineul
și mă uitai fix la un limb de
trecuturi,
acolo visele erau reale
și realitatea o invenție mea.
Kerosenul încet ardea
flacăra,
așa cum logica unui copil
nu înțelege cărbunele
de Crăciun
nu simți nimic
și pământul devine pâine
când nu mai reflectezi
chipul unui simț ascuns.

Bec

Și chiar străin de un idiom italo-
gheg,
aud malul de Eire,
7 lovituri surde cu pușca
și un trup transmigrat
al meu
în fața unui zid mic
peste rogia vecia,
lumea surprinsă,
acolo din nou
în agonia ultimei nopți,
lentile și ocheane,
ce vârstă,
omul lângă Saturn și noi
contemplând,
cu ochiul liber?
Doi poli,
o singură rezistență,
dar e cea care te naște,
butaș printre opusuri
ce generează viața
și tot viață.

În suspensie

*Afară e o liniște prelungă,
o suspensie a materiei,
ca un scenariu de Kusturica.*

*Ploile au dispărut,
iar din pământ
cresc picăturile ca păpădia.*

*Într-o formă translucidă
soarele se-adună
din formele opace,
ori din geneza conului de umbră.*

*Într-o stare de veghe irațională,
privim ploaia cum se rupe de tulpină
și plutește să-i aflăm semnificația.*

*În starea de veghe
nu găsim granița între vis și realitate –
metafora e acel moment de triumf din timpul transei
pe care îl atingem apoi în material.*

*Căutăm semnificația picăturilor de ploaie
ca privirea dintr-o oglindă
în care lumea e în reverse.*

Nu mi-am câștigat dreptul la visare

*Hegemonia greierilor
bate la ușă
palida lună se-adapă morbid
din sudoare*

*fondul de visare
stă să-l descopăr sub pernă
ca un drept de deținere
Prepay*

*dreptul la visare
l-am pierdut în nopțile târzii
ca lacrima sleită-n clepsidră
în calea timpului*

*am călcat
visarea în picioare
într-o copilărie proscrisă
la marginea orașului –
la șotron*

Surâs

*S-a țesut o crustă între noi,
trăim ca fluturii
într-o iubire nenăscută,
când ieșim la lumină
ne colorăm unul pe altul –
tu arunci scânteia,
iar eu conul de umbră.*

*Iubirea e un chist,
un basorelief comun –
o împreunare a mâinilor
ca un balon de energie
ce crește în el însuși.*

*Rotocoale de aer
fac pact cu păpădia
și se pierd în corpul secundeii,
ți-am rostogolit respirația ca pe un cifru,
mă las dus de instinct
ca un orb pipăind o pardoseală Braille –
îți ating surâsul și cad în genunchi
ca în fața unui altar demiurgic.*

ALEXANDRA ROCERIC

Inter aliaSoțului meu iubit, Iliuță (Ilie Chioariu Sr.) *in memoriam*

- Oglinzile separă timpul de spațiu. Ele îți redau imaginea din clipa când te-ai reflectat și în ele încetezi să exiști cum le-ai întors spatele.
- Mândria ca demnitate e despărțită de mândria ca trufie printr-o prăpastie, *nu* prin trepte.
- Ce mult ne iubim iluziile!
- Putem pierde ceva fără nici un (mic) regret?
- Minciuna este o altă față nenorocită a neputinței.
- Să nu uităm că niciun obiect nu este de neînlocuit, pe când nici un singur om nu poate fi înlocuit.
- Oricât te-ai “pregăti” pentru o mare durere, realitatea ei depășește toate așteptările.
- Încăpățânarea este un monolit. De aceea nu se poate trece *prin* ea. Cu diplomație poate fi uneori ... păcălită.
- Pentru sinucigaș moartea este leacul suferinței pe care alții o numesc viață.
- Trăim fără să avem clar conștiința că într-una construim amintiri din care se toarce viața noastră clipă de clipă. Unele ne vor supraviețui.
- Avem de navigat între oameni care exasperează prin platitudine și alții care copleșesc cu surprize.
- Ne amintim mai bine minciunile la care am fost expuși decât cele create de noi, pe care trebuie să le alimentăm repetat, cu teama de a nu fi descoperite.
- Să știi să consolezi fără să-ți imaginezi că poți vindeca...
- Este neîndoios că nimeni n-o să se prăbușească nicidecum cu alt avion decât cel care îi era predestinat! Biletul pentru ultima călătorie a fost “rezervat” cu mult înainte de a fi solicitat...
- Întrebarea întrebărilor: ce întrebare ai dori să nu ți se adreseze niciodată?

STELIAN GOMBOȘ

**Preafericitul Părinte Daniel
Patriarhul Bisericii Ortodoxe
Române la ceas omagial și
aniversar:
împlinirea a șapte ani de
patriarhat vrednic, rodnic,
îmbleșugat și binecuvântat de
Dumnezeu (2007 – 2014)**

Originar din Banat, mireanul Dan-Ilie Ciobotea avea să vadă lumina zilei în anul 1951, la 22 iulie, în localitatea Dobrești, din județul Timiș, fiind cel de-al treilea copil al învățătorului Alexie și al Stelei Ciobotea. Crescut în casă de dascăli, micuțul a deslușit primele taine ale Abecedarului la școala primară din satul natal, urmând apoi cursurile gimnaziale de la școala din localitatea Lăpușnic. Între anii 1967 și 1970 a fost licean mai întâi la Buziaș și apoi la Lugoj. Din puținele mărturii pe care le avem despre aceste etape de viață ale Patriarhului Daniel, am aflat cu mare bucurie despre o dorință pe care mama sa, Stela, a făcut-o deseori cunoscută, aceea ca fiul său să devină preot. Vocația a fost, fără îndoială, incontestabilă.

De la Lugoj a plecat la Sibiu spre a-și continua studiile la Institutul Teologic Universitar. În perioada anilor 1974-1976, Dan-Ilie Ciobotea a frecventat cursurile de doctorat ale Institutului Teologic Universitar din București, Secția Sistematică, sub îndrumarea preotului profesor doctor Dumitru Stăniloae, susținând mai târziu teza “Teologie și spiritualitate creștină. Raportul dintre ele și situația actuală”. În perioada redactării și elaborării tezei de doctorat, Dan-Ilie Ciobotea a avut ca îndrumători și pe alți doi reputați profesori francezi, Gerard Ziegwald și André Benoit. La 15 iunie anul 1979 și-a susținut teza de doctorat la Facultatea de Teologie Protestantă din Strassbourg, cu titlul “Réflexion et vie chrétiennes aujourd’hui. Essai sur le rapport entre la théologie et la spiritualité”. Traiectul acestui stagiul de doctorat a fost impresionant - la Facultatea de

Teologie Protestantă a Universității de Științe Umane din Strassbourg și la Universitatea Albert Ludwig din Freiburg im Breisgau, Facultatea de Teologie Catolică, Germania.

La numai un an după susținerea tezei de doctorat, în anul 1980, a fost numit lector la Institutul Ecumenic de la Bossey din Elveția, fiind și profesor asociat la Geneva și Fribourg. În această perioadă, ca și în cea a cursurilor doctorale, a participat la numeroase întruniri ecumenice, printre care se numără: al treilea Congres Ortodox al Europei Occidentale de la Amiens, lângă Paris (1977), Colocviul despre Filioque de la Klingenthal Franța (1978 și 1979), Conferința Studenților Creștini de la Wellesley, SUA (1979) și Conferința ecumenică de la Cambridge Boston, SUA (1979), la cele din urmă cu tema “Credința, știința, viitorul”. De asemenea, se pot aminti Reuniunea ecumenică asupra spiritualității creștine de azi de la Mănăstirea Valamo din Finlanda (1981), Reuniunea ecumenică “Isus Hristos - Viața lumii” de la Niedertaich, Germania (1982), Reuniunea ecumenică asupra rugăciunii pentru unitatea creștinilor de la Veneția (1982) și A șasea adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver (1983).

Pe fondul unor studii aprofundate legate de misiunea ortodoxă, este lesne de înțeles apropierea tânărului Dan-Ilie Ciobotea de cuvântul Evangheliei. Acest lucru a determinat hotărârea viitorului Patriarh de a intra în viața monahală. Sub îndrumarea duhovnicească a Părintelui Arhimandrit Ilie Cleopa, care i-a fost și naș de călugărie, în anul 1987 a devenit monah, cu numele Daniel.

Activitatea științifică și pastoral-misionară a Părintelui Patriarh Daniel a cunoscut multiple și diverse valențe, care i-au conturat un profil spiritual aparte.

La 12 septembrie anul 2007 Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales în funcția de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor al Tronului Cezareei Capadociei. Întronizarea Preafericitului Patriarh Daniel s-a făcut duminică, 30 septembrie 2007, la Catedrala Patriarhală din București, moment și eveniment de la care, iată se împlinesc acum, șapte ani...

În activitatea sa de până acum, Părintele Patriarh Daniel s-a remarcat ca fondator de instituții, publicații, organizator de simpozioane, colocvii, congrese și expoziții, inițiator, sprijinitor și coordonator a numeroase programe sociale, culturale și educative. A înființat și susținut mai multe instituții de învățământ teologic, facultate și seminarii, mai multe asociații social-filantropice și centre cultural-pastorale, atât în Moldova unde a fost arhipăstor 17 ani, cât și în Arhiepiscopia Bucureștilor. O grijă deosebită a arătat pentru monahism, numărul mănăstirilor și schiturilor crescând în timpul păstoririi Preafericirii Sale. Tot în timpul arhipăstoririi sale, au fost canonizați mai mulți sfinți români, au fost înființate sau reactivate eparhii, iar mai multe episcopii istorice din țară au fost ridicate la

rangul de arhiepiscopie. A efectuat o vizită irenică la Constantinopol, vizite pastorale în Austria, Franța și Spania, precum și vizite canonice în mai multe arhiepiscopii și episcopii din țară.

Între multe altele, remarcăm și reținem faptul că la București, Patriarhul Daniel a pus bazele primului Centru de presă al Bisericii Ortodoxe Române, BASILICA ce cuprinde Radio TRINITAS, TV TRINITAS, Ziarul *Lumina*, Agenția de știri BASILICA și Biroul de presă al Patriarhiei Române.

Prea Fericirea Sa deține mai multe funcții și onoruri, cum ar fi calitatea de membru titular al Academiei Internaționale de Științe Religioase de la Bruxelles, și a obținut mai multe titluri și distincții. Este Doctor Honoris Causa al mai multor universități din țară precum și al Universității Catolice Sacred Heart, Fairfield, Connecticut - S.U.A., iar la 30 septembrie 2007, când a fost întronizat ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a primit, din partea Președintelui României, Domnul Traian Băsescu, Ordinul "Steaua României" în grad de Mare Cruce.

Patriarhul Daniel a fondat mai multe publicații și a participat la peste 120 de simpozioane, congrese, conferințe, colocvii sau întruniri naționale și internaționale și a publicat mai multe volume de teologie. Este autorul a peste 1200 de articole, studii în română, franceză, engleză și germană, cuvântări și prefețe, și, lucru foarte important, sub oblăduirea P.F. Sale se construiește în prezent Catedrala Mântuirii Neamului.

Un sincer și călduros "La Mulți și Fericți Ani!" Preafericite Părinte Patriarh Daniel, acum la împlinirea a șapte ani de pilduitor, vrednic și binecuvântat patriarhat!

Redacția revistei noastre se alătură tuturor celor care-l cinstesc pe Preafericirea Sa la acest frumos popas aniversar.

INTRU MULȚI ANI Preafericite Părinte Patriarh!

La jumătate de secol

Dacă a celebra vine de la celebru înseamnă că celebrarea e sau trebuie să fie un act continuu, pentru că celebritatea e o stare de grație, o întruchipare doxologică. Dacă însă celebru vine de la a celebra înseamnă că cel căruia i se se recunosc și sărbătoresc talanți și merite deosebite se impune în mijlocul celorlalți și tot ca o întruchipare doxologică. Fie plecăm de la un anumit capăt spre celălalt, fie invers, rezultatul e același: bucuria de a fi în proximitatea unei astfel de persoane, de a te împărtăși din lumina darurilor sale. O astfel de personalitate este prietenul nostru M. N. Rusu care își celebrează o întreită aniversare: cei 76 ani de viață, 50 de ani de la debutul său în publicistica literară, sub auspiciile revistei *Luceafărul*, seria Eugen Barbu și 50 de ani de la adjudecarea Premiului pentru critică literară a celebrei reviste bucureștene.

Pentru că lucrurile frumoase trebuiesc afirmate și nu puse sub obroc, aducem și noi acest întreit eveniment legat de viața și activitatea distinsului critic și istoric literar, redactor-șef al revistei noastre, la cunoștința publică, pentru ca și cititorii noștri să afle, să se bucure și să închine pentru el un pahar cu vin.

La mulți și fericiți ani și la multe și noi împliniri, dragă prietene
M. N. Rusu!

Theodor Damian

Theodor Damian (st.) și M. N. Rusu

Arhim. Veniamin Micle la 75 de ani

Anul acesta venerabilul monah și istoricul cărturar Veniamin Micle împlinește 75 de ani. Cu acest prilej, desigur, este sărbătorit cum se cuvine atât de către familie și de confracții de la mănăstire, cât și de Centrul Eparhial al Episcopiei Râmnicului sub a cărui jurisdicție se află mănăstirea în care trăiește. Această sărbătorire reflectă totodată împlinirea unei munci intelectuale pline de sârg, de adânc devotament pentru vocația monahală al cărei slujitor este de o viață, precum și apariția celui de al 75-lea volum semnat de Înalt Prea Cuvioșia Sa. Am sugerat că avem de-a face cu un fapt ieșit din comun pe care trebuie să-l consemnăm ca atare, și anume că personal nu cunoaștem un monah mai pregătit intelectual din România care să aibă 75 de cărți publicate.

Originar din Maramureș cu proveniența dintr-o familie nobilă, de tânăr a intrat la mănăstirea Rohia înfruntând toate vicisitudinile istoriei, asprele răsturnări de situație, greutățile inimaginabile prin care a fost nevoit să treacă împreună cu ceilalți călugări în vremea regimului comunist de tristă amintire. Cu toate aceste greutăți numeroase și în aceste împrejurări descurajatoare Arhim. Veniamin Micle a scris numeroase cărți. Cu alte cuvinte, și-a dedicat viața Altarului și lui Dumnezeu în care a crezut și cărții care nu l-a trădat niciodată, ci dimpotrivă, care i-a adus mereu sentimentul nobilei împliniri. Nu o dată i-am prezentat preocupările istoriografice cât și biografia,¹ și cărțile care au ajuns până la mine, în America, cu destul de mari eforturi, în ziare și reviste precum *Cuvântul Românesc*² din Canada, *Origini*³ din Georgia, *Meridianul Românesc*⁴ din Los Angeles, *Information Bulletin* de la Episcopia de la Vatra (Michigan)⁵ și *Lumină Lină*⁶ din New York, precum și în România în *Caligraf*, *Clopotul*⁸, *Altarul Banatului*⁹ și *Banatica*¹⁰ toate cu o tematică bogată și diversă în domeniul istoriei românești (bisericești și locale), a tiparului, în domeniile omileticii și pastoralei, ș.a.

Îi dorim vrednicului monah, pavază și stâlp al Bisericii Ortodoxe Române, să fie sănătos și să înmulțească pe mai departe darurile cu care Dumnezeu l-a înzestrat.

¹ Pr. Gh. Naghi, „Aniversarea unui monah cărturar: Arhim. Veniamin Micle. Omagiu din America”, în *Cuvântul Românesc*, 2004, XXX, Nr. 327, iulie-august, Canada, p. 13; *Ibidem*, în *Almanah Origini*, Atlanta, Georgia, 2005, pp. 114-125; *Ibidem*, în *Danubius*, VI, Nr. 2-3, 2005, București, p. 9.

² Arhim. Veniamin Micle, *Manuscrisele de la Prodromul (Muntele Athos)*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 1999, 407 pp.; recenzie publicată în *Cuvântul Românesc*, an XXVII, nr. 290, Canada, Martie 2001, pp. 13, 15; Arhim. Veniamin Micle, *Lumină pentru suflet*, Sfânta Mănăstire Bistrița, 2002, 360 pp.;

recenzie publicată în *Cuvântul Românesc*, nr. 329, Octombrie 2004, p.12. *Împăcare și detașare. Arhimandritul Veniamin Micle, a 65-a aniversare – mărturii și referințe*, ed. de Pr. Nicolae Moga, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2004, 162 pp.; recenzie publicată în *Cuvântul Românesc*, an XXXI, nr. 334, Canada, Aprilie 2005, p. 12.

³ Arhim. Veniamin Micle, *Lumină pentru suflet*, Sfânta Mănăstire Bistrița, 2002, 360 pp.; recenzie publicată în *Origini*, vol. VIII, nr. 11-12 (89-90), Atlanta, GA, 2004, pp. 68-69; Arhim. Chiriac Râmnicianu, *Cronica 1811-1827*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, recenzie publicată în *Origini*, vol. XI, nr. 1-3, Ian-Mar. 2007, Atlanta, GA, pp. 92-94; *Pasiunea cunoașterii*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2007, 205 pp.; *Itinerarii pastorale*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, *Memorial*, ediția a II-a, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2007, 67 pp.; recenzie publicată în *Origini*, vol. XIV, nr. 9-10, 2008, Atlanta, GA, pp. 9-10.

⁴ *Cuviosul Chiriac Râmnicianu. Monahul isihast*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2003, 390 pp.; recenzie publicată în *Meridianul Românesc*, an XXXI, vol. VIII, nr. 389, 11 Decembrie 2004, Anaheim, p. 21; Arhim. Chiriac Râmnicianu, *Lexicon de numele sfinților*, transliterare de pe originalul paleografic, studiu introductiv, note și indice de Arhim. Veniamin Micle, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2003, 210 pp., recenzie publicată în *Meridianul Românesc*, an XXXIII, vol. X, nr. 455, 8 Aprilie 2006, Anaheim, CA, p. 16.

⁵ *Un modest și erudit cărturar*, evocare apărută în *Information Bulletin*, vol. XXVIII, nr. 4, Jackson, Michigan, 2011, pp. 4-5; Arhim. Veniamin Micle, *Pagini de istorie*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2009, 297 pp.; recenzie publicată în *Information Bulletin*, vol. XXIX, nr. 3, Jackson, MI, 2012, pp. 8-9.

⁶ Arhim. Veniamin Micle, *Făclii nestinse*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2005, 311 pp.; recenzie publicată în *Lumină Lină*, an XII, nr. 4, Oct.-Decembrie 2007, New York, pp. 83-86; Arhim. Veniamin Micle, *Cultură religioasă vâlceană*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2008, 238 pp.; recenzie publicată în *Lumină Lină*, an XVI, nr. 3, Iulie-Septembrie 2011, pp. 71-74.

⁷ Arhim. Veniamin Micle, *Memoria Bistriței*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2006, 124 pp.; recenzie publicată în *Caligraf*, Nr. 78, Februarie 2008, Turnu Severin, 2008, p. 13.

⁸ Arhim. Chiriac Râmnicianu, *Cronica 1811-1827*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2003; recenzie publicată în *Clopotul*, București (revistă electronică).

⁹ *Pasiunea cunoașterii*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2007, 205 pp.; *Itinerarii pastorale*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, *Memorial*, ed. a II-a, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2007, 67 pp.; *Genealogia Familiei Micle*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2006, 346 pp.; Arhim. Veniamin Micle, *Tipograful Macarie și locul tipografiei sale*, Mănăstirea Bistrița Olteană, 2008, 128 pp. *Ieromonahul Macarie, tipograf român (1508-1512)*, Mănăstirea Bistrița Olteană, 2008, 268 pp.; recenzie publicată în *Altarul Banatului*, an XX (LIX), nr. 10-12, Timișoara, 2009, pp. 174-178.

¹⁰ Arhim. Veniamin Micle, *Octoiul ieromonahului Macarie. 1510-2010*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2010, 120 pp.; recenzie publicată în *Banatica*, an XXI, 2011, Reșița, pp. 490-492;

PR. PROF. NICOLAI BUGA

Brâncoveanu - “noul Constantin” al “Bizanțului de după Bizanț”

Odată cu moartea, la 15 august 1714, la Istanbul, a Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu, împreună cu fiii săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, și cu sfetnicul său, vistiernicul Ianache Văcărescu, se stingea un vis tainic, pe care mulți ierarhi din Biserica Răsăritului îl nutriseră. Se stingea flacăra unei speranțe pe care cărturarii greci - și nu numai ei - o ținuseră aprinsă de-a lungul atâtor secole: pentru ei, Bizanțul trebuia să reînvie într-o zi și să redevină creștin, sub domnia unui “Nou Constantin”. Să fi fost acesta și visul Sfântului Voievod?

Pentru a răspunde la această întrebare, ne vom întoarce cu 25 de ani în urmă, la momentul începutului domniei Sfântului Constantin. Iată ce ne spune Anton-Maria del Chiaro¹: “Moartea neașteptată a lui Șerban Vodă puse pe boieri în frica de a nu se trezi cu un străin pe tronul țării. Pe de altă parte poporul, de frica năvălirii oștilor haiducești întreținute de defunctul Domn, începu să aclame pe străzi pe Constantin Cantacuzino, fratele lui Șerban, cerându-l de Domn; acesta însă refuză cu hotărâre, nevoind să atragă urgia Porții contra sa și a țării. *Dar dorința generală de a vedea pe tron un Constantin* [subl.noastră - Pr. N.B.] făcu ca noul Domnitor să fie ales în persoana lui Constantin Brâncoveanu, un nepot de soră al defunctului Voievod.”²

Era atunci în vârstă de 34 ani, bărbat frumos și iubit de popor. Brâncoveanu refuzase scaunul domniei cu toată hotărârea și îi rugase pe toți să fie lăsat în pace, știind prea bine că răspunderile și ispitele domniei sunt multe și grele și că e atât de ușor să cazi. Bietul prinț, deși a avut presimțirea tragicului său sfârșit, a cedat insistențelor rudelor, prietenilor și aclamațiunilor poporului, care i-au jurat credință și ascultare. Singurul argument cu care s-a lăsat convins a fost acela că este vrerea țării ca el s-o apere de dușmani, să-i apere credința și să-i asigure liniștea și pacea. Era ziua de 28 octombrie 1688.

Dar ce va fi vrut oare să spună Del Chiaro prin cuvintele “dorința generală de a vedea pe tron un Constantin”? De ce numai “un Constantin”?

Înainte de a încerca o explicație, ar trebui să vedem însă mai întâi cine era noul voievod.

Constantin Brâncoveanu s-a născut în anul 1654 la Brâncoveni, în părțile Romanaților (actualmente în județul Olt), fiind descendentul unei vechi și înstărite familii boierești. Tatăl său, Matei Brâncoveanu, se trăgea din neamul Basarabilor, fiind un descendent al voievodului Matei Basarab (1632 –1655), iar mama sa, Stanca, se trăgea din vița împărătească a

Cantacuzinilor,³ fiind fiica postelnicului Constantin Cantacuzino.⁴ După uciderea de către turci a tatălui său, Matei (Papa) Brâncoveanu, în 1655, pruncul de doar un an, Constantin, și mama lui, Stanca, sunt luați sub oblăduirea bunicului matern. Este de remarcat strădania mamei sale, Stanca, de a-l crește în frica lui Dumnezeu. Cu sprijinul și încurajarea bunicului, viitorul domn avea să fie inițiat încă din fragedă tinerețe în tainele Sfințitelor Scripturi. Se pare că postelnicul avea o slăbiciune aparte pentru acest nepot al său. Văzându-l isteț, serios și muncitor, și dovedind o mare dorință de a cunoaște cât mai mult, el i-a oferit tânărului Constantin Brâncoveanu o educație aleasă pentru acele vremuri, sprijinindu-l să învețe, printre altele, greaca, latina și slavona.

Bărbat învățat și înțelept, postelnicul îi va fi povestit nepotului său favorit despre anii petrecuți la Constantinopol și la Universitatea din Padova - cea mai mare universitate din Europa din vremea aceea, unde studiasă. Se mândrea că fusese primul român – pentru că se socotea de mult român - din Valahia student la o universitate străină.

Acesta este bunicul matern al Sfântului Constantin Brâncoveanu care a exercitat o influență covârșitoare asupra formării viitorului domn și martir. Încă de pe vremea lui Matei Basarab, acesta se bucura de faima de a fi cel mai cinstit și mai patriot dintre toți membrii divanului domnesc, fiind trimis adeseori în călătorii cu scop diplomatic.

Nu rămâne nici o îndoială asupra faptului că bunicul a fost cel care i-a îndrumat primii pași în cariera politică și cel care i-a sădit în suflet dragostea pentru țara pe care el o slujise cu un devotament neîntrecut decât de acela al nepotului său, învățăcelul de acum.

Nu e greu să ne imaginăm cum îi va fi povestit Postelnicul nepotului său despre cum a salvat el în două rânduri Țara Românească de la pericolul de a fi transformată în *pașalâc*. Într-adevăr, în 1659, după alungarea de pe tron a lui Mihnea al III-lea, și a doua oară, în 1660, când pe tron era Gheorghe Ghica, soarta țării fusese în mare pericol. Cu priceperea sa diplomatică, cu înțelepciunea și, nu în ultimul rând, cu averea sa, el a reușit, în aceste două momente extrem de critice pentru Valahia, nu numai să schimbe hotărârea Înaltei Porți, dar și să determine numirea pe tron a celor pe care el îi recomandase: prima oară, a lui Gheorghe Ghica, iar a doua oară a fiului acestuia, Grigore Ghica. Pentru această reușită, el nu și-a precupețit efortul folosindu-și relațiile sale la Istanbul, puterea de convingere (căci vorbea perfect turcește) și averea. Ulterior, tânărul prinț Brâncovean se va convinge de puterea și influența de care se bucura peste tot bunicul său, ca unul care era nu numai cel mai bogat boier din Țara Românească, dar și cel mai influent membru al clanului Cantacuzinilor.⁵

Istoricii vremii consemnează, spre exemplu, impresionanta pledoarie, din 1660, a Postelnicului Constantin Cantacuzino pe lângă Marele Vizir, Mehmet Köprülü. Chemat de vizir, care îl prețuia, pentru a-i aduce la cunoștință nemulțumirile sale, legate de faptul că Domnul

Gheorghe Ghica nu reușise să achite *haraciul* către Înalta Poartă, Postelnicul a reușit să-l sensibilizeze pe Marele Vizir, arătându-i suferințele prin care trecea poporul valah, ca urmare a unei teribile foamete și a epidemiei de ciumă care izbucnise, și cerându-i îndurare pentru sărmana Țară Românească.

Postelnicul Constantin Cantacuzino îi va fi istorisit nepotului său și despre viața și împlinirile Sfântului lor patron, Constantin cel Mare. Tot el trebuie să-i fi povestit și despre tristul sfârșit al ultimului împărat bizantin, Constantin XI Dragases. Sfârșitul Imperiului, survenit, la 29 mai 1453, odată cu căderea Constantinopolului în mâinile turcilor păgâni, conduși de Mehmet al II-lea, a însemnat și sfârșitul vieții celui de-al unsprezecelea Constantin care a cârmuit Imperiul Bizantin.

Toate aceste istorii adevărate, pe care - la ceas de taifas - bunicul i le povestise tânărului prinț, aveau să aprindă în sufletul curat al acestuia un puternic simțământ de milă față de oameni și de dragostea față de țară și de credința ortodoxă în care s-a născut. Chiar dacă nu ne putem baza pe documente istorice care să ne spună în mod explicit acest lucru, cred că se poate afirma fără riscul de a greși că intenția stolnicului a fost să sădească în suflet nepotului său dorința de a fi vrednic de numele Sfântului Împărat Constantin, patronul său, care a zidit Constantinopolul.

Scritoarea Ileana Toma⁶ dezbate această idee în cartea sa intitulată *Ultimul Constantin. Romanul Brâncovenilor*,⁷ dedicată Sfântului Martir. Așa cum arată unul din comentarii romanului, titlul cărții este descifrat într-un dialog purtat de personajul central cu un negustor evreu, care se întreabă, oarecum retoric, dacă marele rabin n-a greșit cumva când i-a cerut să plece la Adrianopol ca să-l întâlnească pe “Constantin, împăratul Bizanțului, nădejdea tuturor creștinilor din stăpânirea padișahului, [care] e om bogat și [cu care] o să faci negoț bun. [...] Du-te să-l vezi pe ultimul împărat Constantin! [...]” Explicația curge mai departe după cum urmează, pusă pe seama a doi martori ai dialogului lui Vodă cu negustorul evreu, spătarul Mihai Cantacuzino și prințul Ștefan Brâncoveanu: “Când a căzut ucis pe zidurile Constantinopolului, împăratul Constantin al XI-lea Dragases și după asta și cetatea sfântă s-a nimicit, victimele cuceririi de către sultanul Mahomed al II-lea a ultimei cetate de speranță și-au adus aminte de o precizare care afirma că vechea cetate a Bizanțului se va rezidi sub primul ei împărat creștin, Constantin, și că va cădea sub păgâni, iar ultimul ei împărat se va numi tot Constantin. Unora li se părea că prezicerea nu ar fi putut să se refere la unsprezece Constantini, câți au fost, și că ar trebui să mai existe un al doisprezecelea și ultimul...”⁸

Sfântul Constantin Brâncoveanu a trăit sub cupola de lumină a învățaturii lui Hristos, fiind conștient că el este menit să împlinească voia Domnului. Deși s-a străduit să fie vrednic de numele său de botez, totuși, spre dezamăgirea rudeniilor sale din ramura Cantacuzinilor, el nu a aderat, decât cel mult în adolescență, la utopia unui *Byzantium redivivus*. Într-un

interviu acordat *Ziarului Lumina*⁹, aceeași scriitoare arată clar că, pe vremea lui Brâncoveanu mulți “visau că o să audă din nou clopotele de la Sfânta Sofia bătând”. Chiar și Dimitrie Cantemir se raliase celor care alimentau speranța deșartă în eliberarea Constantinopolului de către ruși. Dacă “mirajul eliberării Constantinopolului de către o putere răsăriteană” îi câștigase pe Cantacuzini, care “pe vremea lui Șerban Cantacuzino, au încercat să se alieze cu austriei, crezând că aceștia vor elibera popoarele creștine”, iar apoi “au încercat să se alieze cu rușii”, Sfântul Constantin Brâncoveanu și-a păstrat luciditatea, echilibrul și spiritul realist.

Și acum, să revenim la cuvintele lui Del Chiaro despre “dorința generală” a boierilor munteni “de a vedea pe tron *un Constantin*”. Credem că, în lumina celor arătate mai sus, răspunsul la întrebarea “de ce numai un Constantin?” devine evident: pentru că acesta fusese visul postelnicului Constantin Cantacuzino și continua să fie al celor mai mulți dintre Cantacuzini. Din păcate, este posibil ca neputința lor de a înțelege spiritul eminent pașnic al diplomației brâncovene, dezamăgirea lor în legătură cu faptul că Sfântul Voievod nu le urmează planurile de politică externă, preferând un joc mai subtil, prin care să nu intre în conflict cu nici una dintre cele trei mari puteri ale vremii, turcii, austriei și rușii, la care se mai adaugă, desigur, invidiile personale ale trădătorilor, să fi contribuit la sfârșitul tragic al Brâncovenilor.

Sfântul Domnitor era prea cuminte și înțelept pentru a-și imagina că utopia unui nou Bizanț era de la Dumnezeu. El avea să înțeleagă repede că rostul său e altul: să aibă grija de mântuirea poporului său și să apere Țara Românească, pe care Atotputernicul a lăsat-o, cum zice cronicarul Grigore Ureche, “în calea tuturor răutăților.” Acesta era “Bizanțul său”, de care avea menirea să se îngrijească.

Când, prin voia lui Dumnezeu, și-a început domnia, Țara Românească trecea prin vremuri grele. Turcii și austriei se aflau în plin război pe care îl purtau pe teritoriul valah. Așa se face că Brâncoveanu s-a trezit cu toată provincia Olteniei ocupată de trupele împăratului de la Viena. Soldații austriei nu se dădeau îndărăt de la nici o nelegiuire: “jefuiau, incendiau și violau nevestele și copilele,” cum se exprimă Ileana Toma, pentru a nu mai vorbi de purtarea lor față de călugării din mănăstirile în care fuseseră încartiruiți. Pentru a continua ideea doamnei Ileana Toma, vom cita: “Atunci, probabil, «marea idee» [a eliberării Constantinopolului – n.n.] s-a transformat în mintea Brâncoveanului în altceva, căci de atunci luptă în altfel ca să readucă la viață Bizanțul... Crede că este alesul lui Dumnezeu pentru asta: tipărește cărți liturgice în toate limbile, trimite odoare, ctitorește biserici, ține în școli teologice tineri. Valahia a devenit limanul tuturor creștinilor care se simt năpăstuiți de iatagan. Brâncoveanu îi primește, îi lasă să-și facă meseriile, le ia dări cu care plătește la turci dreptul său la liniște.”¹⁰

Cel dintâi lucru pe care l-a făcut îndată după ce a fost uns domn de către mitropolitul țării, Teodosie, a fost să continue tipărirea Bibliei de la București, în 1688, începută de Șerban Vodă, prima Biblie completă, în cea mai frumoasă limbă românească. Până în zilele noastre, oricine o poate citi și înțelege. Mare parte a traducătorilor de mai târziu au menținut limba, cu mireasma ei arhaică, de vechi cazanii, a Bibliei de la București. Binecredinciosul Voievod Constantin Brâncoveanu și-a rânduit domnia cu multă înțelepciune, așa încât, pe pământul țării, în toată domnia lui de 25 de ani, țara nu a cunoscut război, deși era înconjurată de trei imperii care o dușmăneau: țarist, otoman și habsburgic.

Cronicarul Radu Greceanu¹¹ nu spune decât adevărul atunci când scrie despre noul domn că era “cu daruri vrednice împodobit”, că a purtat de grijă țării cu “adâncă pricepere și cu înaltă priveghere”, “cu blândețe și răbdare”, care izvorau din “înțelepciunea și multa bunătate” cu care fusese dăruit de la Dumnezeu. El a știut, cu multă chibzuință, să apere țara, și, în felul acesta, Muntenia a cunoscut o mare înflorire economică, culturală și duhovnicească. A instaurat buna rânduială în agricultură, făcând ca, pe fondul compromiterii ani la rând a culturilor de cereale, țara să devină “grânarul Europei”, aceasta fiind sursa principală a bunăstării populației și a sporului bănesc din vistieria domnească. A dus o politică demografică, despre care specialiștii de astăzi (mă gândesc bunăoară la regretatul Academician Vladimir Trebici sau la Părintele Nicolae Tănase) au numai cuvinte de laudă. A întărit credința, prin ridicarea de lăcașuri de închinare și a sprijinit cultura, prin tipărirea de cărți, mai ales religioase.

Bărbat învățat și înțelept, el a sprijinit Biserica Ortodoxă ridicând biserici și mănăstiri, aducând la cârma Mitropoliei Ungrovlahiei un mare ierarh și luminat cărturar, Sfântul Antim Ivireanul, sprijinind cultura și înființând tiparnițe de sub teascurile cărora au ieșit la lumină cărți de slujbă și de învățătură pentru toate popoarele ortodoxe, inclusiv pentru greci, slavi, arabi și georgieni. Din tipografiile întemeiate de el la Snagov, Râmnicu Vâlcea și Târgoviște, din cea reînnoită în București, cu banii domnitorului și osteneala lui Antim, au ieșit la iveală numeroase comori duhovnicești, cărți de slujbă și învățătură creștină care se împărțeau în dar și românilor din Moldova și Ardeal, precum și creștinilor ortodocși de dincolo de hotarele țării.

În acele vremuri Țara Românească s-a arătat a fi o luminoasă vatră de cultură și un puternic far de îmbărbătare ortodoxă. Aici erau tipărite cărți grecești și arabe pentru creștinii din patriarhiile Antiohiei și Alexandriei, meșteri tipografi și tiparnițe ajungeau la Tiflis și Alep, iar ierarhii noștri aveau strânse legături cu mari cărturari patriarhi și vlădici îmbunătățiți ai Răsăritului grecesc. În Academia de la Sfântul Sava, și în celelalte școli pe care Brâncoveanu le-a înființat și susținut, studiau tineri ortodocși veniți din tot Răsăritul. Asemenea Sfântului și Dreptcredinciosului Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei, evlaviosul domn a purtat de grijă Bisericii.

Întreaga Țară Românească era acum plină de biserici, mănăstiri, paraclise, bolnițe și trapeze ctitorite, reparate sau restaurate de el. Cele mai frumoase și mai dragi Sfântului Brâncoveanu erau Mănăstirea Hurezi, din Vâlcea, și Sfântul Gheorghe Nou, din București. Prima, pe care și-o dorise grozniță domnească, era o adevărată cetate a evlaviei ortodoxe, neasemuit de frumoasă: o adevărată lavră athonită, pe care ctitorul o făcuse stavropighie, ca nimeni să nu se poată amesteca în ocârmuirea ei. A doua, *Svetigheorghi*, avea să devină post-mortem, prin grija și credințioșia devotatei sale doamne, Marica, adevăratul său loc de veci.

Dar nu numai asupra țării sale se revărsase milostivirea darnicului domnitor, ci ajutoarele sale cele bogate ajunseseră și la mănăstirile din Bulgaria, Serbia, Grecia, Albania, din toate ostroavele mării grecești și de peste tot Răsăritul ortodox, până la muntele Sinai și Ierusalim, unde numele său era pomenit la slujbele bisericești mai mult decât al oricărui alt principe ori împărat. Nu putem trece cu vederea generozitatea cu care Sfântul Voievod muntean i-a adăpostit și sprijinit pe patriarhii Constantinopolului, Alexandriei și mai ales ai Ierusalimului. Așa de exemplu, Patriarhul Ierusalimului Dositei Nottara (1699 - 1707), cel care a fost timp de aproape patru decenii îndrumătorul activității cultural-telugice grecești și apărătorul neobosit al Ortodoxiei în fața atacurilor catolice și protestante, a întreprins ani de zile lungi călătorii în Țările Române, încât Părintele Academician Mircea Păcurariu e îndreptățit să spună “că adevărata sa reședință era la București și Iași și nicidecum la Ierusalim.”¹² Patriarhul ecumenic Gherasim Palladas a fost prezent la înmormântarea mitropolitului Teodosie al Ungrovlahiei, și apoi, alături de Patriarhul Hrisant Nottara al Ierusalimului, la înscăunarea Sfântului Antim Ivireanu. Patriarhul Antiohiei, Atanasie III Dabbas, a petrecut și el, după pierderea scaunului, aproape patru ani la București, iar la întoarcerea sa pe scaunul patriarhal a primit în dar de la generosul domnitor tiparnița în care fuseseră tipărite, pe cheltuiala domnească, *Liturghierul greco-arab* (Snagov, 1701) și *Ceaslovul greco-arab* (București, 1702). Mult timp după aceasta, la Alep, în Siria, teascurile ei au imprimat cărți pentru credințioșii ortodocși arabi.

Așa a înțeles Sfântul Constantin Brâncoveanu să-l slujească pe Hristos, sprijinind Biserica Lui, slujindu-și poporul și Țara peste care Dumnezeu l-a pus domnitor și rămânând credincios lui Hristos, chiar cu prețul vieții sale și a fiilor săi. Așa a înțeles el să fie “noul Constantin” al “Bizanțului său” românesc.

¹ Anton-Maria Del Chiaro (n. între 1660 și 1680) a fost un învățat italian, care a servit în Țara Românească drept secretar al domnului Constantin Brâncoveanu și tutore al copiilor lui Ștefan Cantacuzino. Opera sa, *Revoluțiile Valahiei*, a fost publicată în limba italiană la Veneția, în 1718, cu titlul *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*. Dedicată Papei Clement XI (Giovanni Francesco Albani), lucrarea constituie un document important privitor la istoria românilor,

cuprinzând informații generale despre Țara Românească și despre domniile lui Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu și Ștefan Cantacuzino.

² Anton-Maria Del Chiaro, *Revoluțiile Valahiei*, ed. Nicolae Iorga, trad. S. Cristian, 1929 p.37. Reeditat în 2014 de patriarhia Română <http://cimec.ro/Carte/delchiaro/index.html>.

³ Mihai banul Cantacuzino, *Genealogia Cantacuzinilor*, ed. N. Iorga, București, 1907, pp. 86-89, apud Constantin Rezachevici, “Conflictul dintre grupările Cantacuzinilor și Leurdenilor”, în *Istoria Românilor*, vol. V, Coordonator: Acad. Virgil Cândea, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 212. Cf. Donald M. Nicol, „The Byzantine Family of Kantakouzenos: Some Addenda and Corrigenda”, în *Dumbarton Oaks Papers*, 27 (1973), pp. 309-315.

⁴ Postelnicul Constantin Cantacuzino a fost un reprezentant de seamă al culturii umaniste în spațiul românesc. A nu se confunda cu fiul său, stolnicul Constantin Cantacuzino, d. 1663. Postelnicul a fost unul din cei mai influenți și mai bogăți boieri din Țara Românească. A avut șase fii, printre care se numără Șerban Cantacuzino (domn al Țării Românești), Constantin Cantacuzino stolnicul (mare umanist și politician), Mihai Cantacuzino (dregător și mare ctitor) și trei fete, printre care și Stanca, mama domnului Constantin Brâncoveanu. Postelnicul a murit strangulat din ordinul domnului Grigore Ghica, în decembrie 1663. A fost înmormântat la Mănăstirea Mărgineni.

⁵ Constantin Rezachevici, *op. cit.*, pp. 212-218.

⁶ Ileana Toma (n. 14 septembrie 1935) este fiica regretatului părinte Alexie Bărcă, de la Biserica Bucur Ciobanul, din București. Absolventă a Facultății de Matematică a Universității București, s-a specializat ca astronom și a lucrat treizeci și trei de ani la Observatorul Astronomic din capitală. A mai publicat *Singurătatea lui Vlad Țepeș* (1995), romanul biografic *Alexie, omul lui Dumnezeu* (2002), romanul creștin *Marele capadocian* (2002), precum și romanul *Marea fugă* (2006). Din 2011, este membră a Uniunii Scriitorilor din România (Cf. Mihai Floarea, *Ecclesia euxina*, nr. 46/ 2013).

⁷ Ileana Toma, *Ultimul Constantin. Romanul Brâncovenilor*, Bacău, Editura Babel, 2010.

⁸ Ileana Toma, *Ultimul Constantin*, p. 246, după Mihai Floarea, “Ultimul Constantin...”, recenzie, rubrica “Perspective critice”, în *Ecclesia euxina*, nr. 46, 12 iulie 2013.

⁹ Diacon Aniculoaie, “*Ultimul Constantin: romanul vieții unui sfânt. Dialog cu Ileana Toma...*”, în *Lumina*, vineri 25 iulie 2014.

¹⁰ Ileana Toma, *Ultimul Constantin*, p. 316.

¹¹ Mihai Greceanu (n. cca. 1655-1660 - d. înainte de 9 iulie 1725) este un cronicar muntean, autor al cronicii *Viața lui Constantin Brâncoveanu*, scrisă în anul 1711.

¹² Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, ed. a V-a București, Sophia, 2000, p. 240.

Din mărturiile unui combatant în primul război mondial

În august 1916, după doi ani de neutralitate, România intra în Primul Război Mondial alături de Puterile Antantei. Ofensiva armatei rusești de sub comanda gen. Brusilov din acel an părea să ofere momentul favorabil pentru ieșirea României din neutralitate, dar ulterior mersul operațiunilor militare s-a împotmolit, creând o situație periculoasă pentru țara noastră, angajată pe mai multe fronturi de luptă, la nord și la sud.

În acest context, înaintașii noștri de acum o sută de ani au trebuit să opună rezistență puterilor Triplei Alianțe, care de fapt includea Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia, pentru a evita înfrângerea și ocuparea țării de către armatele străine. Evoluția României și operațiile militare în care a fost țara implicată pe durata mării conflagrații sunt prezentate pe larg în cărțile de istorie și în studiile de specialitate (din domeniul istoriei militare). În cele ce urmează nu ne propunem să reluăm ceea ce se știe, ci să adăugăm la vastul mozaic unele mărturii noi legate de marea conflagrație de la începutul sec. XX.

În august 1916, bunicul meu patern, C. St. Dragomirescu, învățător, tocmai împlinise 30 de ani și pleca la regimentul său de la Oltenița. Participase, cu trei ani mai înainte, la Campania militară din Bulgaria și fusese avansat la gradul de sublocotenent în rezervă, în august 1915, printr-un brevet regal semnat de Ion I. C. Brătianu, ministrul de război în guvernul României la acea dată. Își lăsa în urmă familia, pe care nu știa dacă avea să o mai revadă vreodată.

La regiment era un grup de 12 tineri sublocotenenți, toți învățători, împreună cu care a pozat la un atelier fotografic din Oltenița, nici unul dintre ei nebănuind ce avea să urmeze în curând. Când s-a dat ordinul de atac, toți militarii au izbucnit în urale, gândindu-se probabil că avea să se repete victoria rapidă și fără multe victime din timpul Campaniei din 1913.

C. St. Dragomirescu, în 1913,
pe timpul Campaniei din Bulgaria

Un grup de sublocotenenți în rezervă mobilizați – Oltenița, august 1916 (C. St. Dragomirescu apare în rândul din spate, primul din dreapta)

N-a fost deloc așa și în scurtă vreme ostilitățile dintre armata română și armatele bulgaro-germane de la Turtucaia s-au transformat într-un dezastru pentru noi, cu urmări extrem de grave în fazele următoare ale războiului. Sursele oficiale menționează un mare număr de morți și de prizonieri de partea noastră și doar câteva mii de militari români care au reușit să treacă înapoi Dunărea, înot sau pe vasele monitoare ale marinei fluviale, scăpând cu viață. Mulți se aruncau în Dunăre fără să știe să înoate bine sau erau vânați, de pe dealuri, de germani și bulgari, care trăgeau în tot ce mișca. Între Turtucaia și Oltenița, la începutul lui septembrie 1916, Dunărea albastră a lui Johann Strauss s-a transformat efectiv în Dunărea roșie, din câte își amintea bunicul. Șuvoaietele fluviului târau la vale oameni și animale sau resturi de echipamente militare, iar valurile erau colorate din belșug cu sânge omenesc. Pentru bulgari era revanșa mult așteptată după cel de-al doilea Război Balcanic și speranța unei extinderi teritoriale în Dobrogea, eventual până la joncțiunea cu frații lor iubiți, găgăuzii și rușii.

În retragerea precipitată pe malul drept al Dunării, sublocotenentul în rezervă devenit ofițer activ C. St. Dragomirescu nu se gândea decât cum să scape din lațul mortal care se strângea în jurul trupelor românești risipite, neavând deloc intenția să cadă prizonier la inamic. Cei care au căzut prizonieri la bulgari, nu s-au întors din prizonierat cu amintiri prea plăcute.

Un timp bunicul a fost într-un grup cu un văr al său, maior. Dar la un moment dat maiorul (un bun înotător) a decis să-și încerce norocul și să traverseze Dunărea înot. Având cu el drapelul românesc, l-a înfășurat în jurul corpului și, luându-și rămas bun de la bunicul, s-a aruncat în Dunăre. Bunicul a mai apucat să-l vadă cum înota în valurile fluviului, urmărit de focul inamic, printre cadavrele celor înecați sau uciși pe care Dunărea le târa la vale. Apoi nu l-a mai văzut, fiecare căutându-și propria cale de scăpare. Capul îi era acoperit doar de chipiul ușor ofițeresc și gloanțele îi treceau șuierând pe la urechi. Atunci, în disperare de cauză, a cules de pe jos o găleată de tablă, pe care și-a pus-o pe cap și a continuat să fugă. Bunicul a evocat în mai multe rânduri momentul acesta și își amintea că, după aceea, cât s-a mai aflat în bătaia armelor inamice, nu unul, ci multe gloanțe au izbit găleata de tablă salvatoare și doar un singur glonte l-a atins la ceafă, producându-i o rană ușoară, dar nu chiar o zgârietură, căci dacă traiectoria glonțului era puțin mai în profunzime sau în diagonală, rana putea să-i fie fatală. Aceea a fost singura rană căpătată de el în tot cursul războiului, deși s-a aflat la un pas de a-și pierde viața în multe alte situații.

Una dintre aceste situații pare desprinsă dintr-un film de capă și spadă. Aflat prin Transilvania, la o vreme după bătălia de la Turtucaia, bunicul a ajuns cu compania într-o zonă a cărei topografie nu îi era cunoscută. Cum la vremea aceea nu exista aparatură performantă de orientare pe teren ca în ziua de azi, el a decis să accepte serviciile unui localnic, care s-a oferit să le fie călăuză prin munți. Marșul urma să se facă pe timp de noapte, printr-o zonă împădurită. Dar după câteva ore de marș prin locuri necunoscute, în mijlocul unei păduri, călăuză a pretextat că trebuie să-și facă nevoile, s-a strecurat pe după brazi și a dispărut. Când și-a dat seama că falsă călăuză îi înșelase, bunicul n-a mai putut să facă nimic și a ordonat militarilor să continue marșul. A apreciat probabil că pentru o trupă aflată în acea situație era mai bine să fie în mișcare, decât să campeze într-un loc necunoscut, dar nu departe de locul unde falsă călăuză îi abandonase, de pe drum, din față, militarii români au fost întâmpinați de inamicul german cu focuri de mitralieră. Falsă călăuză îi atrăsese într-o ambuscadă.

La Mărășești a comandat o companie de soldați recruți, despre care zicea că a trebuit să îi păzească de la spate cu revolverul, ca să nu intre în panică și să nu dezerteze în timpul canonadei prelungite dintre liniile românești și germane, care a precedat confruntările militare propriu-zise. În legătură cu vestitul episod al luptei corp la corp dintre un grup de ostași români echipați sumar și inamicul german, bunicul spunea că respectivii ostași fuseseră, de fapt, surprinși de atacul nemților pe când se spălau într-un râu și n-au mai avut timp să se echipeze, astfel că s-au angajat în luptă cu nemții doar cu cămașa sau goi până la brâu, așa cum se găseau. Dar au luptat cu o reală bravură, așa cum consemnează, între alții, mareșalul Averescu în *Jurnalul* său de război.

Intr-o altă confruntare locală, nemții aveau instalată o mitralieră falsă, care i-a făcut pe ostașii români să se refugieze în direcția opusă, dar aici au intrat sub tirul mitralierelor adevărate și mulți au căzut secerăți. Bunicul s-a adăpostit într-o mică adâncitură de pe teren și de-abia a scăpat cu viață, simțind cum gloanțele de mitralieră îi zburau pe deasupra, măturându-i chipiul, iar el îndesându-și cât putea bărbia în pământ, ca să nu fie lovit. Lupta a fost în cele din urmă câștigată de români, iar nemții și-au abandonat pozițiile și s-au retras. După luptă, pe pozițiile nemților militarii români au găsit abandonat un lung cablu telefonic, de care au tras și nemții și românii, până l-au rupt în două. Era și un mormânt proaspăt, în solul pietros al muntelui și unul dintre militarii români a dezgropat cadavrul unui ofițer german, pe care a început apoi să-l târască, trăgându-l de un picior. Comportament pentru care bunicul l-a muștrat aspru pe soldatul respectiv, pentru că săvârșise “o faptă necreștinească” și a dat ordin ca ofițerul german căzut în luptă să fie înmormântat la loc. În compania sa erau și doi frați, din comuna Vidra (din jud. Ilfov - învecinată cu comuna Vărăști, unde bunicul era căsătorit și funcționa ca învățător), care i-au cerut bunicului permisiunea de a sta unul lângă celălalt, fiindcă așa ar fi luptat mai bine. Bunicul le-a dat voie și, în lupta sus pomenită, un glonț de mitralieră i-a străpuns pe amândoi, ucigându-i. Bunicul a regretat până la sfârșitul vieții că le permisesese să stea alături, căci dacă ar fi refuzat să le satisfacă dorința unul dintre ei, probabil, ar fi putut rămâne în viață.

Dar... la război, ca la război, cum zic francezii.

C. St. Dragomirescu, căpitan în rezervă, la Concentrarea din perioada 10 iulie – 10 august 1939 de la Silistra (al doilea de la stânga la dreapta, rândul din față)

VASILE ANDRU

Alt jurnal de la Păltiniș: Cu Mitropolitul Antonie Plămădeală

Joi, 5 noiembrie 1987

Coborâm la Ucea (o gară înainte de Făgăraș). Aici ne așteaptă Mitropolitul Antonie, cu două limuzine. Vom merge la Păltiniș, la reședința din munți a Mitropolitului Antonie. Sunt cu încă trei colegi de redacție de la *Viața Românească*: poetul Gheorghe Pituț, prozatoarea Sânziana Pop, istoricul Mircea Scarlat, invitați de Mitropolitul Antonie pentru o *retragere spirituală* câteva zile la Păltiniș, la schitul episcopal. Acum Antonie ne explică traseul: Întâi ne va conduce să vizităm Mănăstirea Brâncoveanu, la Sâmbăta de Sus. Pornim cu voie bună. Drum însorit.

Ajungem la Sâmbăta de Sus. Mănăstirea, sub pădure, sub munte. Aici, Mitropolitul Antonie reconstruiește complexul mănăstiresc, după planul inițial, refăcând așezarea lui Brâncoveanu. Ansamblul va semăna cu Hurezi, ctitoria cea mai importantă a lui Constantin Brâncoveanu. Dar va fi mai vast. Mitropolitul Antonie ambiționează nu doar o simplă restaurare, ci și o extindere. Mănăstirea de la Sâmbăta a fost distrusă de austrieci, la 1787. Austriecii au distrus toate mănăstirile ortodoxe ardelen; Sâmbăta a rezistat o vreme: un înalt cleric plătea bani anual ca s-o salveze; după moartea plătitorului, a fost distrusă de austrieci. (Completam în gând: Așa cum astăzi, unu' ne-austriac dărâmă biserici în București!).

Acum vedem: schele, zidurile dimprejur proaspăt ridicate, aproape terminate, până la metereze. Zidărie groasă de fortăreață.

“Aș vrea să țină cât piramidele! zice Antonie. Tot ce vedeți s-a făcut numai în doi ani. Zidesc repede. Mi-am zis: Când a avut timp Ștefan cel Mare să facă 42 de mănăstiri? Viața e scurtă, trebuie zidit repede!”

Antonie se mândrește cu acest lăcaș. Ne zice că a restaurat sau reparat circa 200 biserici și mănăstiri, la viața lui; mai ales cât a fost episcop al Buzăului, dar și după aceea, ca mitropolit. Însă zidirea de la Sâmbăta e ca și ctitoria sa principală. Mănăstirea are astfel trei ctitori. Constantin Brâncoveanu primul ziditor, mitropolitul Nicolae Bălan care a readus-o la viață după prăpădul austriac și mitropolitul Antonie Plămădeală, care o rezidește cum a fost la început, ba mai mult, după ce-a făcut zidurile de fortificație, a construit a doua biserică și, dincolo de zid, “Academia de la Sâmbăta”.

Vedem cupola de beton a unei săli destinate a fi un fel de Capelă Sixtină română; dar și biserică! Urcăm scări de ciment abia uscat. Grinzi solide de beton, într-o sală vastă, destinată bibliotecii. Are de gând să-și doneze biblioteca personală acestui lăcaș. Săli de lectură, de conferințe, de oaspeți. Peste toate, pune pecetea firii sale de mare cărturar și mare gospodar.

“Macarua asta nu există!”, ne zice el hâtru, explicând că procură utilaje peste cele care i-au fost date, ca să grăbească lucrul. “Investesc, numai în manopere, un milion de lei în fiecare lună”.

Masă intimă la Sâmbăta. Copioasă. Platouri aburinde. Pește (păstrăv), sarmale. Pui la grătar, brânză savuroasă, plus mezelicuri pe care nu le mai înșir. Începe fiecare cu ce pofteste, parcă sarmalele sunt pe primul loc. Ospitalitatea mănăstirească este și ea un mod de a-l apropia pe musafir de Dumnezeu. Pălincă și vin mănăstiresc, luminos. Îi dau lui Pituț și păhărelul meu de pălincă.

Părintele Antonie gustă și din pălincă și din vin. Cu măsura severă. *Vervă neobosită*. Vorbește, azi, mai ales despre el, despre fapta lui, despre zilele lui. Mai ales că se află în fața unor scriitori de la o revistă importantă. Îi face plăcere să nu spună viața lui. Îi place spectacolul vieții sale.

Viața Mitropolitului are într-adevăr anvergură. Întâmplări care au devenit istorie. Întâmplări care au devenit destin.

Leonida (numele primit la naștere) Plămădeală s-a născut la *Stolniceni*, Basarabia, în 1926. Face studii teologice la Chișinău, apoi la București și Cluj. Familia lui s-a refugiat în România, în 1944, după ce rușii au reanexat Basarabia. Nu știe rusește. Constată că, în 100 de ani de dominație rusă, basarabienii nu au învățat rusește. Este și cazul românilor ardeleni care, în 1000 de ani de dominație ungurească, n-au învățat ungurește!

S-a văzut că și religia ortodoxă a asigurat această rezistență în Ardeal; mulți români trecuți la catolicism, s-au integrat foarte repede în maghiarime, devenind, peste două generații, unguri!

Aici Pituț intervine nostim: “Eram la Budapesta, bolnav, și am ieșit din hotel, pe stradă. Am văzut 5-6 oameni. Și atunci am constatat un lucru uimitor: *toți acei unguri erau români!*”

Pituț vorbea poate la propriu, adică el îi văzuse! Eu aș avansa și o ipoteză etnologică. Antropomorfic, ungurii nu mai au trăsături turanice, mongoloide, le-au pierdut și sunt tot mai asemeni cu europenii; modelajul trăsăturilor, geotropisme, survenind după influențe de 1000 de ani!

Antonie spune că, în satul său basarabean, și astăzi se vorbește o limbă română bună. Deci locurile acelea, deși aflate multă vreme sub ocupație rusească, n-au fost slavizate. Zice: “După alipirea la țara mamă (1918), românii au trimis în Basarabia două categorii opuse de oameni: unii care au contribuit la înălțare, alții la stresare și silă. Primii sunt învățătorii români, ceilalți sunt jandarmii români. (Această observație aveam s-o folosesc în romanul *Muntele Calvarului*, la care lucram atunci).

În satul său, Antonie a călătorit “clandestin”, adică în haine civile, în 1968. Cu mașina, cu frații săi. Au fost 12 copii, 6 trăiesc, frații ingineri, arhitecți. De atunci n-a mai fost în Stolnicești. (Îmi amintesc că tot în 1968 am călătorit și eu prima oară în satul meu natal Bahrinești din Nordul Bucovinei ocupată de Stalin).

De la prigoană la “magna cum laudae”

Despre anii de prigoană, de închisoare, Antonie nu ne-a spus nimic. Nu-i voie... În 1954 a fost arestat și închis la Jilava. Încă nu poate vorbi despre asta. Nici despre RUGUL APRINS nu poate vorbi... Ieromonah la Râșca, Dragomirna, Slatina. În urma decretului 410, în anul 1959, ieromonahul Antonie a fost dat afară din cler și din monahism. Deși avea studii teologice, deși publica lucrări teologice. Înțeleg că Justin Moisescu (?) pe atunci mitropolit al Moldovei și Sucevei, îl îndvia pentru zelul său intelectual. Urmează zece ani de smerire și, spune el, de penitență. E dat la munca de jos: la București, la o fabrică de mase plastice. În primul an, nu avea drept la lucru la mașini. Ci doar la mătură. Apoi este trecut la mașina de injectat mase plastice.

Acolo, lângă mașina aceea, s-a născut romanul *Trei ceasuri în iad*. Predat la ESPLA, de un prieten poet. Recomandat de Geo Bogza. ESPLA devine Editura Eminescu. După vreun an, e chemat la editură. Pentru discuții. Cursaru îl întâmpină, se cunoșteau. Referatul extern a fost făcut de S. Damian. Referat bun! (Îi zic că și pe mine m-a debutat editorial tot bunul iudeu Sami Damian). *Trei ceasuri în iad* a apărut în 1969, semnat Leonida Plămădeală. Romanul l-a scris noaptea, în schimbul trei... Alteori supraveghind mașina. Pe atunci se pasionase de Blaise Pascal, îl citea în franceză. (Romanul lui Antonie este întrucâtva comparabil cu *Ora 25*, de

Virgil Gheorghiu. Mai târziu, când am ajuns șeful secției de proză a Asociației Scriitorilor, l-am susținut pe Antonie Plămădeală să devină membru al Uniunii Scriitorilor).

La munca de jos, Antonie nu a lăncezit. S-a integrat rapid, a făcut invenții. A urmat cursuri de specializare, în fabrică. Devine economist. Face o invenție cu privire la calculul prețului de cost. Brevetată, aplicată până și azi. Ajunge economist șef, e luat în consiliul fabricii. Iar prin 1968, mitropolitul își aduce aminte de el (între timp, semnalase nedreptatea ce i se făcuse). Este rechemat, i se dă o bursă la Oxford. Doctorat “magna cum laude”. Și o nouă carte, cea mai bună a sa: *Tradiție și inovație în spiritualitatea ortodoxă*. Dacă această carte ar fi avut un titlu percutant, pe măsura conținutului, ea ar fi devenit o legendă. Dar așa ea rămâne doar bibliografie filocalică...

Cursus honorum

Antonie revine din Occident cu aura îngroșată. E promovat episcop vicar, episcop de Buzău, arhiepiscop și mitropolit. Misiuni în străinătate, multe. Obstacolele ce le-a avut în cale: parte dintr-un scenariu legendar.

La Sibiu, în aceeași seară. Părintele Antonie ne prezintă sediul Mitropoliei. Intrarea impunătoare. Pictură murală, abundentă. Scene din tradiția monahală ardeleană, scene patriotice. Plus scene în care apare și dânsul, în postură de ctitor (vezi tabloul cu Mănăstirea de la Sâmbăta). Policandre de sticlă, mărețe, toate comenzile lui. Restaurarea acestui sediu e opera lui. Gospodar mare. Înnoiri. Zice:

“M-a exploatat Dumnezeu. M-a pus la treabă. M-a trimis acolo unde erau multe treburi de făcut!”

Tablouri, icoane vechi. A adunat și a pus la păstrare. Eficient, întreprinzător. Și îi place ca fapta lui să fie consemnată. Scrie: “Pictură (sau restaurare) din timpul (sau sub îndemnul) lui Antonie”.

Vedem biblioteca. Cu asta se mândrește cel mai tare. După ce-l văzurăm ca ziditor și gospodar, iată chipul lui de iubitor al cărții. A adunat mult și pe alese: valori. Cărți vechi. Un incunabul. Tipărituri rare. Are un raft cu cărți de până-n secolul 19. Din secolele 15-18! Luate din anticariate, sau la ocazii. Din țară și din lume. Are manuscrise rare.

Cel mai prețios fond, îl ține în dormitor.

Apoi ne arată mapele de fișe, înscrieri de documente, viitoare lucrări ale sale. E un mare valorificator de documente. Ceva în genul fraților Hurmuzachi, doar că în domeniul teologic. Acum îi face mare plăcere să arate aceste comori personale unor scriitori, e un fel de a poza în fața postumității...

Are casete de carton, mari, clasate și titrate. Zice:

“Asta pentru a ușura munca celor ce vor vrea să scrie despre mine așa cum scriu eu azi despre Miron Romanul sau despre Elie Cristea...” Își rânduiește, deci, arhiva personală, foarte bogată.

Este totuși o forță și îi place să etaleze această forță. Nu-i lipsește orgoliul! Pituț îmi spune la ureche, cu admirație: “Îi place să se dea mare, dar este mare!” Zic: “Cum zicea Chateaubriand : *Vous, qui aimez la gloire, soignez votre tombeau!*”

Revenind la copilărie, Antonie vorbește de sobrietatea creșterii, acasă. Tatăl său era dascăl bisericesc. A trăit 80 de ani, l-a văzut ajuns mitropolit.

(Pituț spune, și el, că tatăl său avea o sobrietate ardelenescă; nu îi săruta pe copiii săi decât când ei dormeau! Să nu-și dea de gol, slăbiciunea pentru fiii săi!).

Admirație pentru înaintași ca: Andrei Șaguna, Avram Iancu. A scris despre ei, *i-a înfiat*. Într-o fotografie din 1987, îl vedem în veșminte șaguniene.

Îl interesează posteritatea. Zice: “Cât din asta va fi știut de urmași, de istorie?” E atent să stingă imediat lumina, când ieșeam dintr-o încăpere. Am auzit că și regina Angliei are acest tic de zgârcit sau de gospodar...

* *

Drumul Păltinișului. Aici e reședința lui de suflet, de liniște. Aici scrie. Aici nu-i deranjat. Casa episcopală e la intrarea în stațiune, în pădure. Casă, schit. Și în curte, zidire nouă. Pe oriunde trece, el construiește, zidește.

Aici vom dormi. A pus să-ncălzească pentru noi camere. Ne-am ales camerele. Apoi mergem în sală - să-i zicem sufragerie. Un cămin cu foc, flăcări, trosnet de butuci de brad, miros de rășină. Păhăruț lângă foc, o vorbă. Apoi gustare, iarăși. Cărnăciori rumeniți sau o tochitură super, de voie.

Am stat aici până la ora 2 dimineața. Nu eram deloc obosiți, dar cel mai odihnit dintre noi era Antonie. Inepuizabil.

Îl întrebăm când are predică, vreau să-l ascultăm. Ne zice că, de regulă, la o predică are 5000 oameni. Vine lumea, ascultă. Zice că, la început, s-a izbit de un stil local al predicii. Ardelenii sunt patetici; obișnuiți cu predica ușor lacrimogenă. Mizând pe emotivitate. Dar, azi, această predică nu mai convinge. Invocația, lamentația, nu merg, De aceea, el vine cu *predica-problemă*.

Eu l-am auzit vorbind, la Sibiu la Mitropolie. Când expune, pune întrebări; îi pune pe ascultători în situația de a răspunde la o întrebare, la un paradox.

Vinuț bun. Îmi place să privesc paharul, potirul, îmi place culoarea vinului, buchetul. De altfel, s-a constatat că endorfinele, baza chimiei fericii, se produc când privești vinul, sau când atingi marginea paharului, nu când bei. La fel cu cafeaua asta braziliană.

La gura șemineului, cuvintele sunt orchestrate de trosnetul focului de brad, iar amintirile au aprinderi vii. Pituț povestește întâlnirea lui cu Antonie și Patriarhul, care făceau o vizită la Köln; Pituț era acolo cu o bursă... Altădată, zice Pituț, făcea un drum pe o zi cu zăpezi, a căzut într-o groapă acoperită cu zăpadă și m-a scos de acolo un câine lup. Altă întâmplare: cum au petrecut, el și Hagi, de ziua lui Nichita, când Nichita a împlinit 50 de ani. Era lume multă, flori potop. El și Hagi i-au adus cadou câte o pâine și o sticlă de vodcă. Gest apreciat de marele poet. Președintele Uniunii și Iancu, Directorul Fondului, i-au adus o ladă de șampanie, dar pentru că i-au dat-o nu cu mâna lor, ci prin șofer, Nichita a fost foarte nemulțumit.

Și o vizită a lui Pituț cu Nichita Stănescu la junele Nicu Ceaușescu, care știa de mitul lui Nichita și era cam fândosit în fața poetului, dar Nichita l-a decomplexat pe pui de șef, cerându-i prompt o sticlă de whisky!

Deosebită de tot, întâmplarea lui Pituț când, un bătrân îl întreabă, văzându-i doliul: Cine ți-a murit? Tata, zice Pituț. “Ce să-i spun când îl întâlnesc, peste două zile?” “Spune-i că-l laud mereu!” Peste două zile, bătrânul a murit.

De aici, discuție despre viața de apoi. Există?

Zic: Lazăr, singurul înviat din morți, nu ne spune nimic că ar exista viață de apoi. Alte cazuri de înviere nu sunt “din morți”, ci din vecinătatea morții...

Cei de față nu sunt de acord cu interpretarea mea; totuși, părintele Antonie zice diplomatic: “E de discutat”.

L-am întrebat apoi de condiția isihastului și l-am antrenat spre discuții filocalice.

“Călugărul se călugărește în fiecare dimineață”, zice Antonie.

“Adică, reinnoiește mereu ardoarea *ergasiei*.”

“Da, zice. Dacă n-o reia, dacă efortul se oprește, e greu să obții lumina”.

“E mai ușor să întreții focul aprins, decât să-l tot aprinzi după stingeri”.

“Da, zice, un vagonet, dacă merge e mai ușor să împingi la el; dacă se oprește, efortul de a-l porni este foarte mare”.

În ce privește un posibil paralelism zen-isihasm, face o demarcație formală. Zice că zen-ul este o tehnică, se poate învăța. Iar isihasmul este o trăire continuă. Zic: “Exact așa afirmă practicianul zen despre Zen: este o trăire continuă; că dacă te oprești la tehnică, nu obții nimic!”. Zice: “În

acest caz, de ce ne-ar trebui zen, când avem isihasmul nostru!” Rezon! zic eu, iubind-l pe Părintele Calinic Căraivan mult înainte de a-l ști pe maestrul Deshmaru.

Părintele Antonie crede că orice apropiere de zen, de yoga, primejduiește apartenența la nația română. “Nici o concesie!” este deviza sa. Cei care au făcut pasul spre altă Lege, au fost pierduți pentru neam!

Zic: Dar gimnastica respirația corectă, șederea corectă nu sunt o altă Lege, ci o alfabetizare.

“Rezon!” mi-o întoarce dânsul. Ceilați sunt amuzați.

Cultura străină nu-i un cal troian, gândesc. Un doctorat la Oxford (cazul Antonie) sau un doctorat cu o teză *Yoga* (cazul Mircea Eliade), nu-s un cal troian... și nu slăbesc apartenența la nația română.

Pe la ora 1,30 noaptea, ne pregătim să ne retragem la culcare.

Înaltpreasfințitul este vioi, arată cel mai odihnit, într-o formă perfectă. Pituț mai pune câteva buturugi în șemineu. Flăcări. Antonie zice:

“Ar trebui să scoateți, voi, religia din ghetou. Credința să nu fie pentru voi un fapt izolat. Ci să fie integrat în toate ce le faceți. S-o integrați în scrisul vostru.”

Este impresionantă această punctare. Este miezul convorbirilor noastre în această întâlnire. Este aproape o conspirație împotriva ateismului în floare.

“Da, continuă Antonie. Gândiți-vă să scoateți religia din ghetou. Revărsarea ei în faptul cultural. Cultura să preia osmotic, fin. Dar mai explicit, mai puțin timorat. Să nu rămână la nivelul aluziilor.”

Spiritualizarea culturii de altfel o fac câțiva literați, poeți mai ales. Gheorghe Pituț aici de față are poezie creștină nedeghizată. Și nu-i singurul. Mai greu este cu spiritualizarea politicului!

“Da, asta încerc și eu. Sunt mesager clerical, totuși am ieșit în treburi diplomatice, în străinătate, de mai multe ori decât ministrul de externe, Am ocazii ecumenice.”

Ne mai spune despre agresiunea sectarismului, în Ardeal. Dar și replica ortodoxă. În unele sate s-au introdus ore de religie, duminica, la elevi. Ca să țină piept extensiei sectelor.

Prin secte se fac deznaționalizare și jocuri politice. Sectele sunt partide politice! “Nu erezii?” întreb. Nu, ele sunt finanțate de Occident!”

Sânziana Pop, a propos de deznaționalizare, spune despre pericolul că, având doar 2 ore pe zi emisiune tv în limba română, oamenii privesc posturi străine: maghiare, aici; sârbe, în Banat; bulgare, în București; rusești în Iași. Citează pe cineva (Ion Dumitrescu?): “Ceea ce n-au reușit imperiul austro-ungar, nici cel otoman și țarist – reușește televiziunea română!”

Vineri, 6 noiembrie

Deși ne-am culcat la ora 3, mă trezesc pe la 6 și ceva. Dar nu resimt oboseala. Soarele va răsări pe la opt fără ceva: bate în geamul meu. Brazii, zapada.

Încep ziua cu canonul matinal. Apoi scriu aceste note de călătorie, filmul zilei trecute.

**

Ne reunim dimineața în sufragerie, la o cafea, lângă foaier. Bună dispoziție, la toți. Pituț e un pic mahmurit. Urcăm toți la biserica schitului, în pădure, între brazi. Un preot ne întâmpină, ne aștepta să venim, să poată începe utrenia. Închinare. După slujbă, aprindem o lumânare.

Brazii ninși, zăpada proaspătă trezesc în noi suflet adolescent, doritor de viață. Un brad este trăsnit, despuiat, dezrămurit.

Pituț îmi spune că, înainte de facultate, a fost lucrător, pontator, la Rășinari. Pădurar. Locuia aici. Lucra la un drum forestier. Diverse amintiri din vremea aceea.

Mircea Scarlat zice că ce-ar fi să-i facă o vizită lui Constantin Noica, instalat la Păltiniș, într-o cameră de vilă. O cămăruță pentru care plătește 30 lei pe zi; punctul de atracție al stațiunii...

Altcineva spune: De data asta, suntem în Păltinișul lui Antonie; dânsul ne-a invitat, să rămânem cu dânsul. De altfel, fiecare face cum vrea, de-a lungul zilei.

Nu știu ce au făcut ceilalți, dar eu am regretat că nu l-am vizitat pe bătrânul filosof, ar fi fost ultima ocazie să-l văd. Peste o lună, Noica avea să se stingă. Slujba de înmormântare, la 6 decembrie 1987, a fost ținută de Mitropolitul Antonie.

Revenim în sufragerie. Este ora 11. Apare și Înaltpreasfințitul. Focul trosnește în șemineu. Antonie este impunător, veșmântul îi subliniază prestanța. (un "halat" episcopal roșu; o bundă înflorată între umeri). Fața liniștită, olimpiană. Barba retezată; cărunță. Surîde. Calmul se amestecă ades cu ironia.

Masă cu vorbire. Un *Arbeitsessen*. Înaltul ne scrie câteva cuvinte autograf pe ultima lui carte, vol. II la Ediția Elie Miron Cristea.

Ne spune despre fostul patriarh Justin Moiescu. Era un cinic! zice. Nu-l interesa posteritatea: nici cea pământească, nici cea religioasă. Nu-l interesa cum va fi privit în istorie. Disprețuia tot. Nu s-a îngrijit, cum au făcut alții, de locul său de veci etc. Nu era iubit și nu iubea pe nimeni.

Apoi vine vorba despre Moses Rosen. Mitropolitul Antonie are o relație colegială cu Rabinul șef Moses Rosen, au stat în aceeași bancă la un congres ecumenic. Dar la fotografia de grup, Moses Rosen ocupă locul din centru, pe când Antonie stă mai la margine! (Ne-a arătat fotografia). Au

mai avut ei și un turnir ironic, o confruntare de orgoliu, de disputarea priorității instituției fiecăruia.

Despre părintele Cleopa, întâi laude. Ne spune că a atins un mare grad de curățenie. Apoi își permite și observații critice: Mai are urme de orgoliu; se lasă prins în capcana publicitară. Îi place că-i căutat de oameni. Dar asta poate și trebuie, la starea de azi a credinței, la necesitatea misionară, azi. Poporimea are nevoie de el.

Sânziana Pop îi zice că vrea un “duhovnic bun”. Simte ea nevoia. Antonie zice: “Da, iluzia că un duhovnic bun te scoate din impas...” Ironic, el. Prind curaj să copletez și eu: “Da, iluzia că-ți rezolvă o problemă psihică... dar uneori chiar ți-o și rezolvă! Este deci o iluzie activă.”

Antonie: Da. Însă când te aștepți la miracol, poate să urmeze deziluzia... După o tăcere, zice: Uneori un cuvânt face mai mult decât știi eu ce terapii. Cuvântul! „Cine se luminează de un cuvânt, e vrednic și de restul predaniei.”

Un aforism despre „cuvintele de folos”. De reținut, pentru întâlnirea de la Sibiu, cu grupul „Univers 21”, Duminică.

Eu intervin și spun: “Înțeleg că și cuvintele pe care ni le spuneți dumneavoastră acum!” (Știu de la “ucenicii” din grupul “Univers 21” că este un bun duhovnic).

La urmă Antonie îi spune Sânzienei că poate merge la Sihăstria pentru sfat și întărire, la Cleopa, sau la Paisie (un pustnic luminat; are acum 90 de ani!) Cleopa e popular, iar Paisie e profund! Sânziana Pop decide să-l caute pe părintele Paisie.

Restul zilei de vineri: canon, *krypte ergasia*, somn.

Am plecat fiecare la chilia lui, nu ne-am văzut până la masa de prânz, pe la ora 14. Am lucrat în cameră, că era cam frig pentru plimbări, și ninge. Eu corectam un manuscris, romanul *Muntele calvarului*, pe care nu speram să-l pot publica în patrie.

Pituț avea și el de lucru, trebuia să termine o suită de însemnări, lucra atunci la un almanah al *Vieții Românești*; Pituț scotea, împreună cu Mihai Cârciog niște almanahuri tematice superbe, ilustrate glorios și liber de Florin Pucă. Acum Pituț rânduia almanahul *Dragostea și universul*, care a doua zi după apariție a fost retras și dat la topit, considerat de cenzură subversiv și dușmănos, și a aruncat în aer conducerea revistei noastre.

Sânziana Pop lucra la un eseu despre Eminescu, despre perioada lui cernăuțeană, necunoscută nouă. A constatat că mitul Eminescu se cristalizase de timpuriu. Zice: “Când el a apărut într-o mănăstire din Blaj, călugării l-au privit ca pe Mesia...”

Spre seară, am mers iarăși la capela schitului, în pădure. Ninsorea a stat, e senin, nu prea frig. Am stat la vecernie. Apoi a urmat masa de seară, și vorbirile pe care nu le descifrez aici. Au fost și comentarii patristice,

Vasile Andru

pornind de la lucrarea *Făptuire și contemplație*, a lui Teognost din veacul 9. A fost, așa zice, o *șezătoare filocalică*. A durat până pe la miezul nopții.

Sâmbătă, 8 noiembrie, sărbătoare mare, a început ca ziua precedentă: închinare la capela schitului, canonul individual, adunare de rămas bun, în sufragerie, lângă șemineul în care trosneau buturugi aprinse.

Cu această imagine am rămas în minte, ori de câte ori am evocat Păltinișul, peste ani. Timpul care a urmat ne-a pus la mari încercări. Istoricul Mircea Scarlat a fost secerat, de o boală cumplită, în plină tinerețe, chiar în luna următoare. Gheorge Pituț, poet mare, s-a mutat la Domnul peste puțin timp, în plină putere. Sânziana Pop și Vasile Andru au prins și alte vremuri, revoluția. Am reușit să public *Muntele Calvarului*, acel roman “de sertar” la care am lucrat și-n acele zile, la Păltiniș. Iar Sânziana Pop a reușit să facă cea mai bună revistă de *îmbunătățire umană*.

La plecare, i-am zis Mitropolitului Antonie, amfitrionul:
“Plecăm de lângă dumneavoastră mai înduminiți”.

Ne-a cucerit și prin consistență umană, prin eficiența de gospodar, de rânduitor; și prin anvergura cărturărească. Când vezi, în biroul lui, lângă masa cu dosare rânduite pe nuclee de viitoare lucrări, proiecte în curs de realizare, - nu te mai sperii că *ars longa, vita brevis*. E de mare folos să vezi casa unui magistru, biblioteca lui, arhiva lui activă, stilul său de viață.

Antonie ne zice că încununarea activității lui de cărturar și predicator va fi o carte despre îmbunătățire sufletească. Vrea să scoată definitiv *modurile îmbunătățirii* dintre “tehnici”, să le facă trăiri.

Îi spun că a și publicat acea carte, este *Tradiție și inovație în spiritualitatea ortodoxă*, doar că trebuie să scoată o nouă ediție, cu un titlu mai *ambiguu*, cum ne învață Maxim Mărturisitorul.

“La urmă de toate, spune Mitropolitul, vreau să scriu o *Viața lui Iisus*. În care Iisus să fie om și Dumnezeu. Pe acest segment - să fie om, înțeles de toți, Pe alt segment, sau pe același, - înțeles de nimeni. Un gest al Lui: are un înțeles pentru noi, un altul pentru El. Ascuns nouă. *Asta să fie încununarea lucrurilor mele!*”, conchide Mitropolitul Antonie.

Sașii și secuii transilvăneni

Ideea. Cunoscând ceva istorie și situația actuală din Transilvania României ne-am hotărât, Virgil și cu mine, să mai mergem încă o dată în părțile locuite de sași și secui, să comparăm obiectiv ceea ce au făcut unii și alții în cele peste opt secole de când viețuiesc pe pământul Daciei, printre urmașii dacilor. Diferența dintre sași și secui în ceea ce au realizat istoricește și comportamentul lor față de oamenii pământului, mai vechi și majoritari, este ca de la cer la pământ. Întâi de toate, comportamental, nu am întâlnit sași din Transilvania care să ne spună *că nu știu românește* sau că nu au drepturi, pe când între secui și chiar printre ungurii udeimerizați se găsesc destui, mai nou, în România, care nu vor să vorbească limba oficială a țării în care trăiesc, dar în același timp vociferează ilogic, de-a lungul și latul pământului, că nu au drepturi la limba lor maternă, la etnitate. Ipocrizie, pentru că în societatea avansată social cetățenii au în egală măsură drepturi și obligații sociale. Celelate diferențe dintre sași și secui în baza afirmației anterioare, le vom demonstra numai pe baza unor argumente istorice, pe baza comportamentului social de-a lungul timpurilor până în prezent, caracteristici la fața locului din timpul acestui itinerar transilvan.

Înfiriparea unui regat ungar în Panonia a început anemic, mai ales că, după înfrângerea lor de către Otto cel Mare din 955, nu mai rămăseseră decât vreo două sute de mii. După dezastrul suferit lângă Augsburg, conducătorii lor, Arpadienii, au oprit incursiunile barbare de pradă spre Vest, s-au retras în Panonia și-au vindecat rănile încreștinându-se la poruncă, deși nu chiar toți. Refăcându-se, au început incursiuni spre Sud-Est. Catolici fiind, s-au alipit de Imperiul Roman de Apus, iar în Est, unde mereu li s-a opus rezistență, au adus coloniști ca să le apere granița de băștinași, de cumani și pecenegi. Primii aduși au fost din neamul secuiesc, foarte belicos, de obârșie incertă, însă foarte apropiați ungarilor ca fire. După aceștia, în secolul al XII-lea, începe colonizarea Transilvaniei, în etape, cu populație din diferite părți ale imperiului, preponderent germană, în apărarea regatului ungar. *Oaspeții*, cum i-au numit pe sași, au preferat munca agricolă organizată în locul conflictelor belicoase de tot felul și s-au organizat după un sistem flamand, de gospodărire și apărare, în sate compacte, organizare mult superioară față de satele resfirate ale celorlăți locuitori. Datorită acestui sistem de organizare comunală și unui randament avansat și susținut se departajează clar de secui, ce nu pun atâta preț pe mistrie și plug, pe viața comunitară de apărare și dezvoltare colectivă, cât pun pe săbii și sulițe în tot felul de bătălii, devenind avangarda regatului ungar de-a lungul secolelor, canonul secuilor fiind: *crediința oarbă nu are nevoie de judecată*. În continuare dovezile, argumentele și logica istorică.

De la Blaj ne îndreptăm spre Mediaș având ca obiectiv vizitarea cetăților și bisericilor fortificate săsești, o adevărată comoară istorică și culturală a Transilvaniei de care UNESCO ține cont cu multă prețuire. Avem ca ghid, *Universul Cetăților Bisericești din Transilvania*, o reală enciclopedie istorică, religioasă, culturală și arhitecturală a sașilor transilvăneni, scrisă de arhitectul sas Hermann Fabini, pe care o recomandăm pentru documentare corectă și comparație cu lipsa de zestre istorică și culturală din fostele scaune secuiești. Autorul precizează existența a peste trei sute de biserici săsești fortificate – Kirchenburgen – dintre care astăzi mai sunt o sută cinzeci, pe care le descrie amănunțit alături de cele șapte cetăți săsești fortificate - Sieben Burgen - care, toate împreună, pentru România secolului XXI au devenit Marele Muzeu Medieval Săsesc din Transilvania, cunoscut în lume, fiindcă, din păcate, istorice, marea majoritate a sașilor ne-a părăsit. Nu ne-au părăsit după Unirea Transilvaniei cu Regatul Român din 1918, când demografic, împreună cu șvabii erau în jur de 700.000, ci de la al 2-lea Război Mondial încoace, de când nici România nu mai este cum ar fi vrut să fie: independentă și prosperă, după o istorie vitregă de douăzeci de secole. Hermann Fabini, în introducerea acestui volum de atestare istorică a sașilor, citează din *Trilogia Culturii* a lui Lucian Blaga, ceva semnificativ în acest sens: “În satele săsești vezi adesea, rămășițele târzii dintr-un ev mișcat și plin de primejdii, întunecate biserici gotice împresurate de ziduri enorme. Sunt bisericile cetăți. În vreme de cumpănă sasul se retrăgea aici. Biserica devenea cetate. Românul se retrăgea în codru. Biserica lui rămânea în urmă, ca să fie arsă și să acopere cu cenușa ei mormintele satului.” Grăitor; pe cât adevăr săsesc, pe atâta durere românească.

Prima biserică fortificată pe care am dorit să o vizităm, ce face parte din Patrimoniul Mondial UNESCO, este cea de la Wrumloch – Valea Viilor - recunoscută printre celelalte pentru că este o capodoperă arhitectonică bipolară, adică are două turnuri, câte unul la fiecare capăt și zidurile înalte fiind susținute de contraforturi într-o soluție originală, după cum consideră arhitectul Hermann Fabini care a lucrat la restaurarea ei. Regretăm că este închisă, dar ne impresionează privind-o și pe dinafară peste zidurile foarte înalte cu patru turnuri de apărare.

Ne întoarcem la șoseaua principală și următorul obiectiv este Mediasch – Mediaș – atestat documentar în 1267, care devenit oraș regesc liber un secol mai târziu. Întâi a fost ridicată biserica fortificată cu un turn de 68 de metri și un zid de apărare cu patru turnuri având între ele, în interior, drum de strajă și apărare din lemn. În unul dintre turnuri, al Trâmbițașilor, a fost încarcerat Vlad Țepeș din porunca lui Matei Corvin datorită urzelilor făcute de sașii brașoveni. Parafrazându-l pe Lucian Blaga, aceasta este o întunecată biserică gotică cu ziduri de apărare înalte, dar este deasemenea o biserică ce face parte din patrimoniul UNESCO. Alături se află

Liceul "Stephan Ludwig Roth" căruia toți trebuie să-i fim recunoscători pentru că a militat pentru drepturile istorice ale românilor în Transilvania în acei ani grei când ungerimea kossuthistă a încercat să alipească acest pământ românesc, cum scrie Milton Lehrer, Ungariei. Stephan Ludwig Roth, educat în Germania și Elveția, doctor în filosofie, a susținut în Dieta de la Cluj că românii sunt cei mai vechi și majoritari în Ardeal și limba lor ar trebui să fie limba oficială. A susținut verbal și în scris cauzele românilor, a fost pe Câmpia Libertății de la Blaj și l-a admirat pe Avram Iancu. Pentru că a militat pentru aceste drepturi legitime ale românilor ardeleni, un tribunal militar kossuthist la executat la Cluj în 1849. În fața liceului care îi poartă numele are un bust modest pentru ceea ce a făcut pentru noi, în fața caruia ne-am oprit și înclinat. Mediaș a fost și un oraș fortificat cu ziduri grele în secolul al XVI-lea, iar la începutul secolului XX marea majoritate a populației era săsească, dar nu erau sași care să spună că nu vorbesc românește, cum astăzi, un secol mai târziu, ți se spune la Miercurea Ciuc sau la Odorheiul Secuiesc.

La câțiva kilometri de la Mediaș am oprit la Hetzeldorf – Ațel – unde am avut șansa să găsim biserica fortificată deschisă, fiind vizitată de un grup de sași veniți din Germania ca să-și revadă locurile natale. Erau exuberanți, cred că de emoții. Este o biserică mică, cu liniile arhitecturale armonioase, bine întreținută. Interiorul este auster, dar ne-a atras atenția o tablă neagră pe care cu litere mari aurii scria: *Gott is getreu*. Ne-am întrebat și am întrebat oare ce semnificație are. Un sas în vârstă, într-o frumoasă limbă română păstrată ne-a explicat că înseamnă, *Dumnezeu e sincer*, iar motivul expunerii este *că și credincioșii trebuie să fie sinceri*. Excepțională idee, de însușit.

A fost o vreme când BIRTHALM – BIERTAN, o așezare săsească mare și bogată întrecea Mediașul și timp de trei sute de ani a fost sediul episcopiei evanghelice a sașilor, iar acum biserica fortificată cu două rânduri de ziduri de apărare și turnuri de veghe legate între ele cu punți de strajă face parte din Patrimoniul Mondial pentru că impresionează arhitectonic, cultural, religios. Pentru a ajunge în biserică trecem printr-un turn ce a avut un pod mobil, apoi urcăm printr-un coridor acoperit ce trece prin două turnuri cu hersă, simțindu-ne în plin ev medieval. Biserica mare, impunătoare, este în stil gotic timpuriu, cu un altar triptic, realizat după modelul unei biserici din Viena, din 1483. Trezoreria bisericii, a comunității în caz de asediu, era închisă de o ușă cu o feronerie unică în lume, executată de către un sas din Sighișoara, originalitate pentru care, în 1889, a fost dusă la Expoziția Mondială de la Paris să fie admirată de toată lumea! Aici la BIRTHALM – BIERTAN am realizat marea deosebire dintre sași și secui. Tot ceea ce au construit sașii demonstrează interesul lor de apărare a întregii comunități, fiindcă erau oameni liberi, avansați și laborioși. În Secuime nu avem asemenea dovezi istorice de reliefare spirituală și materială a vieții

comunitare egale unui umanism timpuriu. Oare cine nu le-a dat dreptul de-a fi la fel ca sașii, doar erau supușii acelorași regi și principii?

Am oprit să vizităm și o cetate țărănească: Reps – Rupea, de curând restaurată. Menționată din secolul al XIII-lea, este așezată strategic pe o colină înaltă. Inițial a fost sub conducerea unui castelan numit de rege, sașii fiind cei care au construit-o și au întreținut-o folosind-o în caz de nevoie, apărându-se. Sistemul ei defensiv este original, cuprinzând trei despărțituri distincte numite cetatea inferioară, mijlocie și superioară, toate delimitate prin ziduri înalte și groase, cu turnuri de strajă și apărare. Din nefericire o ploaie torențială ne-a întrerupt interesanta vizită.

Spre înserare am ajuns la Honigberg – Hărman, unde prietenii noștri Pușa și Gigi, nepotul lor Alexandru, de-o șchioapă, câinele și pisicile, grădina cu flori frumoase, fel de fel, ne-au întâmpinat cu bucurie și interes. O întâlnire de prietenie, de bună și veselă dispoziție, cu ospitalitate “à la Banat” din partea Pușei la care s-a adugat cea ardelenescă din partea lui Gigi și, astfel, noaptea nu a fost noapte decât pe jumătate. Am vizitat biserica fortificată din mijlocul comunei ce în vremurile medievale era înconjurată de un șanț adânc cu apă. Zidul înconjurător aproape circular, înalt de 12 metri cu șase turnuri de strajă și apărare pare o adevărată cetate, pe care Mihai Vitezul a asaltat-o fără succes, *lăsând-o în plata Domnului*. Mult mai târziu, hondvegsed-ul lui Kossuth a pus tunurile pe ea, la care sașii nu au putut face față. Acum e refăcută și vizitată de călătorii ce vin în Țara Bârsei, cea mai bogată parte a Transilvaniei în biserici fortificate de credință și apărare, în cetăți țărănești, dovedind cel mai pregnant caracterul muncii organizate în favoarea întregii obști săsești.

Ultima biserică fortificată vizitată, Tartlau – Prejmer, atestată documentar la începutul secolului al XIII-lea - când Cavalerii Teutoni au început construcția ei, dar nu au mai terminat-o fiind alungați - este considerată pe drept cuvânt cetate bisericească, fiind cea mai puternic fortificată dintre toate bisericile săsești. E o cetate ovală așezată în mijlocul comunei, cu ziduri groase de 3-4 metri și înalte de 12 metri. Intrarea se făcea pe un pod mobil, ridicător, în spatele căruia era o poartă masivă de stejar; urmează două herse la distanță. Biserică gotică, destul de comună, dar ceea ce este unic, ce trebuie remarcat și comentat este că în interiorul curții cetății, pe zidul de apărare sunt ridicate pe trei nivele, în unele locuri pe patru nivele, camerele de refugiu pentru fiecare familie din comună având pe ușă același număr ca al casei din afara cetății bisericești. Remarcabil câtă organizare, câtă grijă comunitară în Evul Mediu săsesc, ceea ce îi diferențiază net de secuii care înafara organizării militare, belicoase, nu mai aveau alte merite. Cunoscând ce au realizat sașii în Țara Bârsei trecem în “Ținutul Secuiesc” să vedem și să comparăm, nu înainte de-a ne despărți cu sinceră afecțiune de amfitrionii noștri, invitându-i să viziteze ținutul nostru nășăudean.

Secuii

Am intrat în ceea ce istoricește, sute de ani, a fost cunoscut sub numele de Scaunele Secuiești, trecute pe rând sub unguri, turci, habsburgi, din 1867 devenind comitate ungurești, iar din 1920 județe ale României, regat firesc întregit pe vatra regatelor daco-getice din marele neam tracic. Astăzi, iredentiștii unguri ajunși în faza udemeristă, cea mai absurdă formă antisocială europeană a secolului XXI și antiromânească în esență, forțează stupid autonomia unui ținut secuiesc, urmărind strategic segregare și separare teritorială. Cu argumente certe se poate demonstra falsul și stupiditatea udemeristă, pentru că ungurizarea secuilor prin modificarea identității lor și înlocuirea limbii lor originale cu ungureasca de Buda este evidentă de secole, dar foarte accentuată din momentul realizării dualismului austro-ungar. Și după datele recensămintelor vedem cum tot mai puțini s-au declarat secui începând cu 1910, când încă se țineau secui peste 400.000 de mii, ca mai apoi, câteva decenii mai târziu, în 1972, să se mai considere secui doar câteva mii, restul declarându-se unguri-unguri, pentru ca în 2012 să se mai declare secui sub o mie. Printr-o foarte simplă deducție logică, de care udemiștii iredentiști se ferec și pe care o camunflează, reiese aceasta: cu o mie de secui nu se poate face un ținut secuiesc, cel mult un mic sat secuiesc, după cum susțin demografii și istoricii. În locul realității istorice și al realității sociale iredentiștii și udemiștii susțin că românii asupresc și deznaționalizează minoritățile dându-se exemple pe ei înșiși! Lucru stupid pentru că, dacă românii i-ar fi asuprit și românizat pe secui, atunci, în 2012, în fostele scaune secuiești ar fi fost 80% români nu unguri, cum se declară acum, cu mândrie infantilă foștii secui, după ce naționaliștii unguri le-au tot creat reflexe pavloviene cu clopoțelul Ungariei Mari din 1848 ! Tot reflexe pavloviene le-au indus ungerii cu succes și politicienilor noștri de pe Dâmbovița, arătându-le pachetul de voturi în preajma alegerilor.

Suntem în Miercurea Ciuc. Căutam un loc de parcare. Vedem semnul, internaționalul P mare, sub care scrie: „Fizeteses Parkolo”, ceea ce nu este nici secuiește, nici românește, ci pur și simplu ungurește, *deci, de aici din parcare, începe crearea ținutului unguresc*. Acesta este adevăratul *jel democratic* al iredentiștilor udemiști. De la început este necesară o precizare de diferențiere: nu toți ungerii sunt udemiști adevărați și dintre udemiști mulți au lăsat iredentismul la o parte realizând că au toate drepturile de identitate și libertate în România, la fel ca celelalte minorități. Însă ipocrizia udemiștilor iredentiști este malignă, întâi de toate pentru ungerii ținuuți într-o paranoie continuă. Priviți modificările lor de comportament față de noi după 1989. Personal am trăit 40 de ani cu ei în România, dar după decembrie 1989 majoritatea au luat-o razna după liderii iredentiști ai udemereului.

Primul contact pe care l-am luat cu descendenții secuilor ungurizați a fost la Muzeul Secuiesc al Ciucului fondat în 1930, deci în timpul

României întregite, fapt ce dovedește că statul român nu se ocupa cu asupra și deznaționalizarea secuilor. Mai mult, în 1970 vechiul Castel Miko este complet restaurat, din bugetul statului român și devine actualul sediu al muzeului secuiesc. Numai acest muzeu a mai rămas din alesul neam secuiesc, un muzeu înființat și întreținut de statul român, care nu i-a uncurizat pe secui. Azi e stăpânit de iredentiștii udemeriști fiindcă pe biletul de intrare scrie cu litere latine: “Csiki Szekely Muzeum”, deși alesul neam secuiesc avea limba sa pe care o scria în alfabet runic, dar contele Albert Apponyi prin ale sale legi de maghiarizare a învățământului din 1907 a obligat toate minoritățile din Ungaria și Transilvania să învețe limba oficială a statului ungar, ceea ce secuii au făcut cu obediență, sacrificând măreția lor istorică pe făgăduielile iraționale ale infatuaților naționaliști unguri de la Budapesta. Răsfoiți istoria.

De la muzeul secuiesc am cumpărat o broșură ghid, frumos ilustrată și explicativă despre Miercurea Ciuc, pe care o recomandăm ca dovadă a ceea ce voi scrie. Primarul orașului, Raduly Robert Kalman, ne urează un bun venit *în inima secuimii* despre care spune că este *centrul regional al învățământului și culturii în limba maghiară*, deci Contele Albert Apponyi poate dormi liniștit: inima secuiască vorbește ungurește! Mai aflăm de la domnul primar că *Dumnezeu le-a hărăzit secuilor datorită de-a ocroti hotarele estice ale creștinătății de vest*. Aflăm din broșură că prima atestare documentară a orașului este din secolul al XVI-lea iar primul recensământ militar, după această atestare, arată 44 capi de familie, în total 108 persoane, număr ce, probabil, era absolut suficient să apere creștinătatea vestică. (Cred că domn primar a auzit de războiul de o sută de ani, de Ghibellini și Liga Guelph, deci nu are decât să-și vândă mai departe murăturile de castraveți stricați secuilor uncurizați, care, amărății de ei, chiar cred că *Dumnezeu biblic i-a hărăzit să ocrotească creștinismul vestic*). Broșura domnului primar ne prezintă cu lux de amănunte bisericile care servesc pe credincioșii localității. Biserica romano-catolică Sfântul Augustin și a mamei sale, Sfânta Monica, cu 1200 de locuri, cu două turnuri de peste 40 de metri a fost construită după 1990, în România. Biserica Milenară, deasemenea construită după 1990, tot în asupritorul și deznaționalizatorul stat român, e originală cu zece cruci, cinci pe o parte, cinci pe alta și simbolizează, împreună, zece secole de creștinism maghiar, se precizează în broșură. Secolele secuiești de creștinism sunt omise având în vedere că sunt pe cale de dispariție. Urmează dispariția românilor care nu se uncurizează, fiindcă despre biserica lor ortodoxă nu sunt niciun fel de amănunte, doar că a fost ridicată în 1935 și din 1994 a devenit episcopală, fiind bârna care le șade în ochi udemeriștilor iredentiști, *că așa i-a hărăzit pe ei Dumnezeu unguresc de la Budapesta*. Spre luare de cunoștință, biserica episcopală ortodoxă din Miercurea Ciuc nu are arborat drapelul românesc. De ce oare? Întrebarea ar trebui să se pună în Parlamentul României. Și pentru că veni vorba de Episcopia Ortodoxă Română, aceasta

nu are nici firmă la stradă, stă pitiță după un gard înalt de fier și tablă cu poartă închisă, unde nu este sonerie sau interfon. De ce oare, domnule primar, democrat udemerist, Raduly? Oare chiar așa să fie Dumnezeu acela pe care-l pomenești de segregacionist, să-i hărăzească pe secui să-i ocrotească numai pe creștinii din Vest, iar românilor să le distrugă bisericile creștine?

Un capitol cu fotografii ne prezintă Miercurea Ciuc – orașul școlilor, necesar și relevant: “Petofi Sandor”, “Jozsef Attila”, “Nagy Imre”, “Xantus Janos”, “Marton Aron”, “Segito Maria”, “Nagy Istvan”, “Joanes Kajoni”, “Kos Karoly”, “Venczel Jozsef” și “Szekely Karoly”. Nu am găsit nicio școală cu limbă de predare secuiască, aici *în inima secuiască* vorba domnului primar al acestui municipiu, în care minoritățile sunt asuprite și deznaționalizate de statul român, cum trâmbițează udemeristii prin lume. Fiindcă veni vorba de deznaționalizare și pentru că majoritatea românilor habar n-au de istoria lor, mai ales despre suferințele românilor ardeleni sub unguri, cred că a venit vremea istoriei cele adevărate; altfel ne vom deznaționaliza prin noi înșine, ceea ce nu fac celelalte națiuni. Revin la Miercurea Ciuc unde funcționează și Sapienia – universitatea maghiară din Transilvania, definită și “centru de învățământ autonom al maghiarimii din România”, având sedii în trei orașe din Transilvania: Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Miercurea Ciuc. Se pot vedea, se pot vizita. Pe lângă acest învățământ universitar autonom, sunt și alte centre universitare, în special Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, cu facultăți ungurești. Foarte interesant, aberant, aici se pregătesc specialiști unguri care nu cunosc, nu vor să cunoască, limba oficială a țării în care trăiesc. Fapt unic în lume, datorită guvernărilor bucureșteni avuți după Decembrie 1989, care s-au prostituat pentru niște voturi udemeriste și continuă să se prostitueze, care mai de care.

Diaspora ungurească, impulsonată de ambasadele ei, acuză statul român de toate relele pământului printre care și obstrucționarea identității și culturii secuiești. Broșura primarului Raduly Robert Kalaman ne prezintă cu totul și cu totul altfel realitatea, începând cu Teatrul Municipal Csiki Jatekszin ce are o activitate liberă, variată și bogată de zece luni pe an. Apoi, cu lux de amănunte și un palmares bogat, este prezentat Ansamblul Național Secuiesc „Harghita”. De reținut că ansamblul se numește național secuiesc deși s-au declarat secui numai o mie, în timp ce nouă, românilor ce suntem milioane, deja ni se zice etnie. Declasare și auto-declasare, mulțumită guvernelor bucureștene și lașității intelectuale, excluzând excepțiile. Tot la cultura maghiară este prezentată Galeria de Artă “Nagy Imre” ca să dovedească, a nu știu câta oară, ipocrizia udemeristilor iredențiști. Mai jos, la păstrarea tradiției secuiești este prezentată cu patos național „Ziua celor o mie de fete secuiești” ce are loc anual. Se menționează că ele “au depus un legământ că vor păstra portul, crezul, obiceiurile și în continuare”. Foarte bine și frumos. Curios este doar că

demografic s-au declarat de toți doar o mie de secui, dar legământul îl păstrează o mie de fete secuene. Fără alte comentarii. Ar mai fi de adăugat marele Pelerinaj de Rusalii, pelerinaj religios și istoric. Citim: “Originea pelerinajului de Rusalii datează din 1567, când secuimea a ieșit victorioasă în bătălia împotriva trupelor lui Janos Zsigmond”. Precizare pentru politicienii de azi, că la vremea aceea secuii erau secui iar Janos Zsigmond nu era principe român să-i asuprească și deznaționalizeze. Acum pelerinajului, pe lângă caracterul religios și istoric, i s-a dat o puternică notă iredentistă, mascată în spatele unei automii secuiești. Pasul cel de pe urmă.

Broșura ghid despre Miercurea Ciuc are și un capitol intitulat „Sărbătorile naționale – 15 Martie și 23 Octombrie – revoluția și libertatea maghiarilor din 1848-1849 și 1956”. Așa scrie, așa citim: “Revoluția și lupta pentru libertate din 1848-1849 a fost unul din evenimentele cruciale ale istoriei moderne a națiunii maghiare”. Dar *ce a fost crucial pentru secuii?! Accelerarea deznaționalizării lor, pe dovezi istorice se poate constata. Despre participarea secuilor alături de honvedseg-ul lui Kossuth nici să nu deschidem istoria fiindcă aflăm, cu durere, cât de moderni în atrocități au fost împotriva românilor din Transilvania. Așa că își merită soarta ca din națiune aleasă să ajungă doar o mie. Cât privește a doua sărbătoare națională, 23 Octombrie 1956, citim: “Revoluția din 1956 a fost lupta de libertate a maghiarilor față de dictatura stalinistă și ocupația sovietică”. Așa a fost. Numai că secuimea și ungurimea din Regiunea Autonomă Maghiară de atunci – întrebați-vă de ce nu s-a numit regiune autonomă secuiască atunci – nu au făcut nimic! Dovada e acolo și acum, în 2014, în centrul Miercurii Ciuc, într-un părculeț unde este un obelisc impunător, cu seceră și ciocan, pe care, pe o placă de marmoră, scrie în rusește și ungurește: glorie eternă ostașilor armatei sovietice care și-au dat viața în lupta pentru eliberarea omenirii din robia fascistă - 1944. Am citit, notat și comentat făcându-ni-se milă de ei, de toți secuii și ungurii, ce soartă au să trăiască numai în fantasmă și minciuni perpetue. În acest caz minciuna este că armata ungurească – viteazul honvedseg – a luptat alături de fasciști împotriva armatei sovietice, *eliberatoarea omenirii*, până în Martie 1945, iar unele unități ungurești au rămas fidele fascismului până la sfârșit, iar fantasma indusă este iluzia că poate glorificând și acum, în 2014 la Miercurea Ciuc, *eliberatoarea omenirii, poate, poate îi va elibera și pe secuii*, cum i-a eliberat pe unguri în 1945, dar mai ales 1956, acum mare sărbătoare națională secuiască !!*

Păcat de ei, de secuii; dacă ungurii nu-i suprimau moral și nu-i ungurizau, din partea românilor erau secuii și astăzi. Am fotografiat și am plecat printre steagurile secuiești de-a lungul șoselei atât i-a mai rămas fostei națiuni alese, astăzi mistuită și asimilată de ungarismul malign. Să învățăm și să luăm aminte ...

FOTOALBUM

Father's Day la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York, 15 iunie 2014

Tânăra generație, reprezentată de Andrei Damian, ascultă cu atenție pe solista Lia Lungu, aici în ipostaza de recitatoare.

Hramul Bisericii noastre, 29 iunie 2014

Cântec, dans și voie bună:
Sorina Robinson (st.), Lucia Columb, Lia Lungu, Iulian Berevoescu.

Valeria Arnăutu

Lăcrămioara Răileanu

Iulian Berevoescu și Viorica Colpacci
Maica Veronica

Iulian Berevoescu,
Anișoara
Constantinescu,
Claudia Damian,
Valeria Zahariuc

Cenaclu dedicat scriitorului Radu Theodoru, 11 iulie 2014

Inițiativa Cenaclului „M. Eminescu” de a consacra o seară scriitorului nonagenar Radu Theodoru sub titlul „Mari scriitori ai literaturii contemporane,” a întrunit sufragiile presei și ale cenacliștilor. Aici, inițiatorii Th. Damian (st.) și M. N. Rusu, alături de Alexandru Marmara și Tibi Horvath.

La Congresul Internațional al ISSEI (The International Society for the Study of European Ideas), Porto, 4-8 august 2014

Rachel Ben David, organizatoarea, Hans Uwe Haus, Mihaela Albu și Theodor Damian

Întrunire de cenaclu, 19 septembrie 2014

Seară literară la reședința preotului Th. Damian. Adina Dabija (st.), Grigore Culian, Lisa Pecai, M. N. Rusu și Elena Mitru.

Ion Burcin (Bion) supranumit și Anton Pann de Queens, lângă Adina Dabija.

Criticul

M. N. Rusu mult prea serios printre poeții veseli din seara de 19 septembrie 2014.

Valentina Ciaprazi recită din creația sa lirică în limba română și limba franceză .

Vizită pastorală la Biserica noastră, 28 septembrie 2014

Pr. Aurel Sas din Las vegas (st.)
alături de Pr. Th. Damian.

Seară de cinaclu cu Ion Bucin, 3 octombrie 2014

Mariana Terra și scriitorul
său preferat Ion Bucin (vezi
reportajul ei din *Romanian
Journal*, Nr. 753 din 15
octombrie 2014) intitulat
*Ion Bucin sau bucuria de a
scrie*).

Printre cinacliști (de la st.) Valentina Ciaprazi
(bucuroasă de succesul avut), Tibi Horvath, Otilia
Montano și ing. Mircea Mitru.

În asistența serii poetice, Dna Victoria Plăvițu,
profesoară la Metropolitan College din New York.

17 octombrie 2014, Elena Mitru, debut în Cenaclu

Elena Mitru și Grigore Culian,
director al ziarului *New York Magazin*.

Valentina Ciaprazi (st.), Tibi
Horvath, Lisa Pecai

Autoarea oferind un autograf editorului Tibi
Horvath din Jackson Heights.

În fiecare an
Queens
Federation of
Churches oferă o
diplomă de merit
unei persoane din
comunitatea
româno-
americană la
nominalizarea Pr.
Theodor Damian.
În această lună,
octombrie 2014,
ea a fost înmănată
D-nei Mariana
Orza (și fiului ei
Alex Orza) pentru
merite distinse în
acitivitatea
parohiei.

**12 octombrie 2014. O fotografie pentru istoria Bisericii noastre
„Sf. Apostoli Petru și Pavel”, la „Festivalul mustului” cu o parte din enoriași în
jurul Pr. Theodor Damian și al preotesei Claudia
(Foto: Alex Marmara)**

Duminică 26 octombrie 2014. O nouă participare la „Festivalul Mustului” în curtea Bisericii noastre.

Instantaneu de la „mustărie”.

Trei doamne din Comitetul Bisericii: Elena Burchea (st.), Felicia Georgescu și Lucia Columb.

Doi harnici „grataragii”:
Cristi Anițului (st.)
și Marius Stoica.

Arhitectul Daniel Stan
nedecis din care „butoi” cu
must să fie servit de Elena
Burchea.

Cupon de Abonament

Lumină Lină • Gracious Light
30-18 50th Street
Woodside, NY 11377

4 numere pe an: 50\$ inclusiv expediția

Numele
Adresa
Oraș/stat
Cod
Țară

Donații și contribuții pentru revistă:

Numele
Adresa
Oraș/stat
Cod
Țară

Suma:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order.
Donațiile se scad la taxe.

ION BURCIN

Cu tata la târg

- Așa, maică, duceți-vă sănătoși și tot așa să veniți înapoi, a zis bunica către tata și mine, gata de plecare la târg. Ne sculasem dis-diminează să nu ajungem, de, târziu la Târgul din Pitești. Una că nu mai găseam ce ne trebuie, al doilea, loc pentru tras căruța. Păi mai găseam? Nici vorbă. Ce, numai noi venim la târg? Așa credeți? Vai de mine, vin mii de oameni, bre, sute de căruțe cu cai, cu boi, cu te miri ce. Credeți cumva că e vorba de un târg de doi lei? Târg mare, frate, chiar foarte mare târgul ăsta din Pitești... Duceți-vă, maică, hai, dați-i drumul, a continuat bunica Stana, ștergându-și ochii încă somnoroși, porniți odată că se face ziuă și vă coaceți pe drum de-atâta soare. Duceți-vă, luați ce e de luat și întoarceți-vă acasă la fel ca acum, sănătoși și voioși.

- Așa facem, mamă, nu avea dumneata grija noastră, i-a zis tata, dând bici calului. Ai grijă de dumneata și de toate celelalte, că vezi câte sunt și nici una nu e fără dușmani.

- Fac și eu ce pot, maică, ce nu, Dumnezeu cu mila.

- Mamă, zice tata înfrânând calul, lasă-l dumneata pe Dumnezeu în pace; mai multe griji ca El n-are nimeni. Dumneata fii atentă, eu atât îți spun, altminteri nu-ți aducem nimic de la oraș, să știi.

- Apăi ce să-mi aduceți, maică ? Să nu-mi aduceți decât ce v-am spus și gata. Restul altă dată. Data viitoare merg și eu la Pitești. O, nici vorbă să nu merg. Dar cum, numai tu mereu, Floreo?

- Hai, mamă, eu nu zic să nu mergi și dumneata. Urcă-te în căruță și gata.

- Ei, nici chiar așa, zice bunica, să plecăm toți și să le lăsăm pe toate la voia lor. Hai, drum bun și să vă întoarceți sănătoși. Auzi, Floreo, să nu vă zgâiți prea mult la toate cele și să vă apuce miezul nopții pe drum. Ionele, maică, a continuat bunica, să nu te dezlipești de taică-tău, auzi? Lume multă și pestriță, maică, târgul mare și șiret... Floreo, ai grijă de băiat, eu atâta îți spun. Ionele, pupa-te-ar maica, tu ești mic, dar eu mă încred în tine, să știi. Ai și tu grijă de taică-tău. O fi el matur la muncă, nu însă și prin târguri. Il știu eu... Hai, drum bun.

- Bine, mamă, zice tata îmboldind calul, rămâi sănătoasă și să te găsim la fel. Nu avea grija noastră... O parte din drum am mers cu spor, a doua parte însă, am mers cu ghionturi și zgâlțâieli. Căruța era a noastră, dar calul ba. Il închiriasem de la Bunici al lui nenea Mitrăn Bărbărie. Abia ni l-a dat, nu pentru că nu i-am oferit cât ne-a cerut, ci pentru că el se desparte foarte greu de Mitică al lui, adică de cal... Pe la jumătatea drumului ni s-a făcut foame.

- Ti-e foame și ție, băiatule? mă întreabă tata. Așa-i că ție nu ți-e foame? a continuat el să glumească în timp ce îmbuca cu mare poftă din puiul fript ce ni-l dăduse bunica pentru drum. Ia ține tu frâul, a mai zis el, și mână încet calul până terminăm de mâncat; doar n-o să ne oprim pentru asta. Hai, între timp ia și tu, nu te uita la mine cum mănânc, știi bine că eu nu glumesc cu masa. Când e de mâncat, mănânc, nu mă fudulesc ca tine. Uite, puiul s-a și dus, pâi ce făcuși bre? A, uite că mai e o aripă, ia-o repede până nu se duce și ea. Ia și mănâncă, ce mănâncăm acum trebuie să ne țină până ne întoarcem acasă, înțelegi ori nu? Uite, mai e puțină pâine și niște usturoi. Nu-ți place usturoiul? E foarte bun, ia și mănâncă; ne ferește de multe boli. Cam miroase gura după el, dar sănătatea întâi, nu-i așa? Uite, roade și osul ăsta, tu ai dinți mai buni decât mine... Dii, Mitică, tu nu lua seama la noi, tu vezi-ți de drum. Hai că nu mănâcăm și grăunțele tale, fii fără grijă. Dii cu tata! Auzi, Ionele, luarăm noi găleata cu grăunțe pentru cal, ori n-o luarăm? Te pomenești c-o uitarăm și n-avem ce da calului... Se face foc Bunici dacă nu-i dăm calului să mănânce... Gata cu osul, băiatule? L-ai mâncat tot? Așa te vreau. Ia și pâinea asta, dacă rămâne se pierde prin căruță și e păcat. Urciorul cu apă l-am luat? A, uite-l colo. Ia să-l golim, mai ușurăm căruța, nu-i așa? Auzi, Ionele, parcă mai era, mă, ceva de mâncare, ce zici? Parcă niște brânză. Am auzit-o pe mama spunând ceva... de brânză. N-ai văzut-o, ori ai mâncat-o? Hai, spune drept. Nu, nu puteai s-o mănânci singur, era o bucată mare. Spune ceva să n-o mai caut. De fapt mai mult ție ți-a dat-o mama. Mie puiul și ție brânza, nu-i așa? Cum eu ți-am dat și ție din puiul meu, se cade să-mi dai și tu din brânză... Unde naiba să fie, mă Ionică, de n-o vedem? Era o bucată mare, am văzut-o doar. Ciudat, știu bine că era pusă în același șervet cu puiul. Asta e, să știi că a mâncat-o puiul... Ei, las-o baltă, aflăm noi ce-i cu ea până la urmă. Și, e bună și mai târziu, mai ales că urciorul e încă aproape plin cu apă rece, merge bine după brânză... Dii, Mitică, dii!

Așa a fost tata, glumeț toată viața. Dumnezeu să-l ierte, că de, a avut și păcate, mai ales în tinerețe, vorba bunicii Stana. Am ajuns în fine la târg. Acum e acum, unde să oprim și să tragem căruța? Nu-i deloc de glumit. Nici un locșor la prima vedere. Ce ne facem? Noi ca noi, dar bietul cal, trebuie să se odihnească și să mănânce...

- Tu vezi vreun loc, Ionică? Mă întreabă tata. Uită-te bine peste mulțimea de căruțe, tu ai ochi mai buni decât mine.

- Nu văd nici unul, răspund după ce mă uit în toate părțile.

- Ce ne facem? Zice tata. Să știi că lumea asta a venit de cu seară la târg, altfel cum? Puhoi de lume, frate, furnicar, nu alta... Mai caută, Ionică, caută mereu. Uite cum ne împinge unul, întârziat ca și noi.

- Tată, tată, zic bucuros, parcă văd un loc, uite colo, între căruțele alea cu coviltir.

- Aha, îl văd, zice tata îndemnând calul cu vârful biciului. Hai, Mitică, hai cu tata, să nu ne-o ia altul înainte...

Cu mare greutate am ajuns în locul acela, manevrând, îndemnând, înjurând. Bietul cal, el a fost cel chinuit.

Dacă știam ce ne așteaptă, zice din nou tata oftând adânc, nu mai plecăm de acasă. Poate ne-o fi bine de-acum încolo. Locul găsit e bun, noroc cu ochii tăi, Ionele, mai ziceam să nu te iau cu mine. Mare greșală făceam... Spune, mă, și tu ceva, că de-aia te-am luat, să am și eu cu cine vorbi. Tare ești mut; mi-e frică să nu rămâi așa... Uite ce facem acum, zice tata, ceva mai serios: fii atent la ce spun că nu e glumă; dacă nu respectăm programul făcut acum, nu e bine, toate ies anapoda. Clar, băiatule?

- Da, tată, zic eu, dar...

- Nici un dar, ascultă că n-am terminat.. Eu am să mă duc prin târg, să văd ce și cum. Tu nu te miști de-aici, ai înțeles? Nu putem să mergem împreună; n-am mai găsi nimic la întoarcere, ai înțeles? Așa, stai cuminte în căruță și te uiți în toate părțile, ai ce să vezi, slavă Domnului. Dacă vezi că cineva dă târcoale pe-aici, mai ales dacă se uită atent la cal, strigi la mine cât poți de tare, chiar dacă nu mă vezi. Nici nu-i posibil să mă vezi în mulțimea asta. Te faci că mă vezi, înțelegi?

- Da, tată, dar...

- Nici un dar, zice repede tata, ascultă tot ce spun. Dacă te întreabă cineva ceva, nu răspunzi, arăți doar spre... mine și strigi. Strigi spre oricine, bărbat să fie, înțelegi?

- Înțeleg, tată, dar...

- Ce e mă, ce nu înțelegi, spune odată.

- Mă doare burta, nu mai pot să mă țin, zic eu.

- Bagă-te repede sub căruță și fă acolo, zice tata; iute să nu te scapi pe tine. Hai, du-te, acolo nu te vede nimeni; nici eu nu te văd, uite până atunci dau de mâncare calului. I-o fi și lui foame, săracul. Imi e mie, dar lui. Abia aștept să mănânc doi, trei mici și să beau o bere... Vrei și tu ceva? Lasă, știi eu ce-ți place ție, limonadă, turtă-dulce și floricele de porumb colorate și dulci. Îți aduc numai să fii cuminte cum ți-am spus... Gata, te goliși? Te mai doare burta?

- Nu mă mai doare.

- Bine, zice tata, acum suie-te în căruță și stai cum am spus. Eu plec; mă întorc repede cu ce ți-am promis.

Intr-adevăr s-a întors repede cu o sticlă de limonadă și cu o minge roșie din floricele de porumb..

- Ia vezi, Ionele, nu e o cutie pe-acolo printre lucruri? Știi tu, cutia mea ca o valijoară, în care îmi țin păpușile. Da, da aia e, dă-mi-o. Poate fac și eu puțin teatru prin târgul ăsta. Am plecat, să fii cuminte.

Tata obișnuia să facă pe păpușarul pe la târguri. Avea vreo trei perechi de păpuși: Stan și Bran, Vasilache și Mărioara, Pat și Patășon. Mai făcea și el un ban, după cum spunea bunica: "Face, maică, face bani că nu e leneș; face când vrea, dar nu-i ține, maică, nu-i ține deloc; îi dă pe ce-i dă, numai pe ce trebuie nu..." Despre Târgul din Pitești, la care m-a luat tata,

ce să mai spun? Că am fost nerăbdător să vină ziua de plecare și să mă văd acolo? Chiar așa a fost. Și drumul până la târg mi-a plăcut. Mersul cu căruța, mai ales în față, de unde să mân calul și el să mă asculte, a fost întotdeauna o mare bucurie pentru mine. Adevărat, de astă dată cam cu atâta m-am ales, dar a meritat. Ce să văd deosebit dacă tata m-a cam uitat acolo unde trăsesem căruța? Sumedenie de care, cai și boi, apoi mulțime de oameni, ce să văd altceva de pe capra căruței unde a trebuit să stau și să fiu atent la cei care dădeau târcoale și păreau suspecti? L-am așteptat cu răbdare pe tata păpușarul până s-a întors, n-am avut încotro. Omul o fi avut într-adevăr treabă, succes poate cu... Vasilache și Mărioara și cu ceilalți prieteni. Cum era să lase spectatorii dornici să vadă teatrul de păpuși și să vină la mine? Ori, ce-aș fi vrut eu, să păzească el căruța iar eu să casc gura prin târg? Eu cum aș fi procedat în locul lui? Dar ce rost are să mai vorbesc, doar nu mă luase la târg cu alt scop. Și vorba lui, dacă mă lua cu el peste tot, prin lumea ceea pestriță, m-aș fi pierdut una, două. Dar calul? Văzându-se singur atâta timp, ce-ar fi crezut? Ar fi crezut că l-am părăsit și ar fi plecat, fără îndoială, cu altcineva mai grijuliu decât noi. Sau, în cel mai fericit caz, ar fi plecat prin târg după noi, crezând că ne-am rătăcit... Nu vă vine să credeți? De ce nu? Orice e posibil să se întâmple la târg, mai ales la unul mare ca cel din Pitești.... La întoarcere, drept mulțumire pentru ceea ce făcusem și mai ales pentru că nu se întâmplase nimic rău, tata m-a lăsat pe mine să mân calul. Dacă m-ați fi văzut cât de mândru eram, cred că nu rămâneți indiferenți... Am ajuns acasă târziu de tot, așa cum prevăzuse bunica. Drept urmare ea nu ne-a mai făcut altă mămăligă pentru cină, ne-a dat-o pe cea rece. Nu numai atât, ne-a certat pentru întârziere până la miezul nopții...

Amintirii lui C. Aronescu, boemul

*Ai fost Voinicul din poveste,
Când ai avut curaj maestre,
Să lupți fățiș cu un "balaur"
Din fosta "iepocă de aur"!*

Vasile Aleșincu

Copiii de demult

*Pe acei ce au trecut
De poarta grea septuagenară
Pe tâmpla albă îi sărut
Pe scoarța mâinilor de ceară*

*Copiii de demult – ei sunt
Ce au visat și au trudit
Luptând cu morile de vânt
Din răsărit în asfințit*

*Rămâne-un drum în urma lor
Și urma voastră e la rând
Dacă și vremurile mor
Nu mor și morile de vânt*

Vremea noastră

*Vremea noastră s-a subțiat
Ca o talpă uzată
Ca mantaua regimentelor
În tranșee purtată
Ca o frunză s-a ascuțit
Ca urechile acului
Ca săgeata înfiptă
De aripa dracului
Vremea noastră s-a cocoșat
Ca o babă nonagenară
Ca pelinul e
Și-i la fel de amară –*

Ție

*Ție care ceri înapoi
Nisipul cărunt din noi,
Atotputernice – sfânt
Tată și mamă, pământ –
Mai ține-mă, ține-mă,
Lasă-mă cu inimă
Cu verile dezgheață-mă
De dragoste învață-mă
Ține-ți rotirea în loc
Noaptea s-o pui sub obroc*

Statueta de-alabastru

*Statueta de-alabastru
Cu a perșilor vechime

A văzut cerul albastru
Statueta de-alabastru
Când la Suza, Zoroastru

Scria legile divine

Statueta de-alabastru
Cu a perșilor vechime*

Cornel Balaban

o măicuță bătrână

*în odaia întunecoasă, fără foc, fără lumină
stă o măicuță bătrână, torcând caierul de lână,*

*ochii ei n-au cum să plângă, lacrimile s-au uscat
este singură, bătrâna, fiindcă fata i-a plecat,*

*i-a murit și bătrânelul, într-o noapte dintre ani
și își toarce acum din caier, anii ei, tăcuți, sărmani,*

*pe o măsuță într-un colț, stă un boț de mămăligă
și a pus într-o tigaie, o coastă să se frigă,*

*fata i-a plecat în lume, țară de ea neștiută
n-are habar unde este, lumea îi e necunoscută,*

*se mai uită pe fereastră, ziua în amiaza mare
ca să vadă de poștașul nu îi lasă vreo scrisoare,*

*pe o poliță în odaie, șade-o poză ruptă toată
o privește și oftează, viața ei e blestemată,*

*își așteaptă în tăcere, moartea ca să-i vină odată
lângă ea e-o lumânare, iară ușa-i descuiată,*

*nu mai vrea ca să trăiască, sufletu-i secătuit
mai bine să moară odată, fata oricum n-a venit,*

*nu mai poate nici să plângă, doar oftează ne-ncetat
și se roagă ea într-una, ca să-i dea Domnul vreun sfat,*

*în odaia- întunecoasă, fără foc, fără lumină
a închis ochii într-o noapte, o măicuță bătrână,*

*iar la groapa ei săracă, întreg satul s-a întâlnit
însă fata ei cea dragă, nici acum nu a venit.*

Stejărel Ionescu

Pe tremurul flăcării

*Pe-o arcă de vânt gând călător
Se sfarmă sub muntele de visuri,
Piatra stins-a înaltu-i zbor,
Pe muchia de ape prelinsuri,
Din noaptea albită de-o arșă idee,
Scrisă pe tremurul flăcării-epopee.*

Peste zale

*Salba de lacrimi pietrificate
O port de rană peste zale,
Ca pasărea morții-n neștire să cate,
Chipul răsfrânt al Răstignirii Tale.*

Când

*Când se-ntrupează ceața în-de-ziuă,
Și aburii calzi prind ars contur,
Gândul sfărâmat sub scocul de piuă
Se-ntoarce-n esențe idee matur.*

Păpuși lichide

*Suntem suavele păpuși lichide
Prelinse cristalin în clepsidre,
Suntem cuvintele reci de nisip
Fantome fără de cap și chip,
Înlănțuite-n aburi de lumină
O umbră-a zilei ce-o să vină.*

Irimie Străuț

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina interna, mica chirurgie

F. Christodoulidou, MD Med. interna, haematologie, oncologie

Iqbak, MD Cardiologie

Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU

Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament
nou si modern pentru:

X-Ray
EKG

Spirometrie (Evaluari Pulmonare)

**Sonografii Abdominale,
de Rinichi si Cardiace**

Cardiotrace (EKG prin telefon)

24 de ore Halter Monitor

Sigmoidoscopii si Pap smear

Tens (Stimulare electrica)

Ultrasound

Timpanometrie

toate testele de sange si urina

teste pentru depistarea

cancerului de colon si ulcer

teste pentru aids (rezultatul in 24-48 ore)

Tratamente specializate

Luni, Marti, Joi 10am-8pm

Miercuri 4-8pm

Sambata 10am - 4pm

Fara programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106

(718) 932-1700

subway: N pana la statia Broadway (Queens)

bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82nd Street,

Jackson Heights

Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, pana la Steinway,

unde schimbati cu Q 104.

NICHOLAS BUDA

Ultimul boem al micului Paris a plecat în eternitate!

Locuind într-un oraș imens, trepidant, suntem adesea obișnuiți să ne uităm la societate superficial și să ne ocupăm în exclusivitate de problemele și viețile noastre precipitate cu un calendar extrem de încărcat... Dedicăm mult timp carierei profesionale, muncii pe care o facem și foarte puțin timp familiei și prietenilor... până când, pe neașteptate, cineva drag nouă pleacă pentru totdeauna dintre noi.

Astăzi Boema este îndoliată din nou, dar de această dată nu la București unde la început de vară crepusculară boemul și dramaturgul George Astaloș lăsând în urmă bucuriile dar și durerile vieții, a purces către “boema celestă”, ci la New York, unde Constantin Aronescu, ultimul protagonist autentic al “Boemei literare românești” interbelice prelungite sub comunism – cum îl caracteriza criticul literar M. N. Rusu – a plecat dintre noi, la data de 25 iulie, 2014, stingându-se ca o lumânare ce-și mistuie firul luminii în bulgărul de aur al soarelui mijit în zorii zilei.

Cine își mai aduce aminte de jovialul boem Constantin Aronescu? Era, cel puțin în ultimii ani, uitat de prieteni, înstrăinat de soartă și apăsător de greutatea însingurării... Dacă noi cei ce-l știam ne gândeam mai puțin la el, boemul în schimb se gândea mereu la fiecare dintre cei pe care i-a cunoscut în lunga-i viață atât în “mansarda durerii” – cum spunea actorul Dumitru Furdui - la Teatru sau grădinile Boemei bucureștene sub comunism, cât și în America țara lui de adopție unde a devenit actorul principal al propriei sale drame existențiale. Puțini i-au știut necazurile și neajunsurile vieții, mulți i-au cunoscut doar zâmbetul galant și epigrama oțetoasă ce scotea umor și din piatră seacă. Tumultul vieții newyorkeze l-a luat și pe el în vârtejuri intermitente, deși părea ancorat solid atât într-o tradiție culturală perenă, cât și într-un profesionalism ziaristic care va cunoaște apogeul atunci când editând, pe la sfârșitul anilor '80, ziarul *Ecoul României* în Queens, New York, a publicat pe prima pagină portretul lui Nicolae Ceaușescu în chenar negru, pe catafalc. Pentru acest gest, M. N. Rusu l-a numit... “profet”!

Extrem de privat dar în același timp foarte social, tăcut și liniștit dar oarecum animat de un entuziasm tineresc, întotdeauna zâmbitor și gata să spună o glumă, Constantin Aronescu a fost un paradox viu. Născut la 16 aprilie 1928 în comuna Vlad Țepeș din Călărași după cum arată certificatul său de naștere, alături de o soră geamană, Ecaterina, care trăiește la

Constantin Aronescu

București, Constantin Aronescu a fost un boem în toată puterea cuvântului. Încă din tinerețe va face carieră de halebardist la Teatru, va fi manager de culise iar apoi actor pe scenă, și va da amploare fenomenului Boemei Bucureștiului literar, fiind practic cunoscut de către toți. Culisele și mansarda au fost cele mai îndrăgite locuri ale lui unde personalitatea acestuia s-a declinat pe o nouă dimensiune cultural-artistică. A iubit teatrul și a avut talentul marilor consacrați, dar în stare hibernală pe care nu a activat-o niciodată. De ce? Nimeni nu știe, a rămas un mister... În schimb a preferat stilul boemic absolut care i-a dat culoare vieții, un anumit sens înțeles numai de către el, și de ce nu, fericire! Salutul lui de fiecare zi a fost încă de pe atunci: "Să fii fericit"! Câtă dărnicie în cuvintele sale, el care avea sufletul pustiit de amărăciune și întristare.

Pierdut printre milioanele de locuitori ai metropolei New York, refugiat într-o garsonieră modestă de pe strada 43 din cartierul Manhattan, Constantin Aronescu, ultimul "Boem al Micului Paris" și-a trăit tăcerea bătrâneților într-o izolare de lumea pe care el a iubit-o atât de mult la tinerețe, dar care i-a fost mai tot timpul protivnică și i-a pecetluit chipul cu durere și uitare la bătrânețe. Deși foarte popular în comunitatea românească de la New York, a avut puțini prieteni adevărați. Spre finalul vieții nu-l mai vizita aproape nimeni... El era însă împăcat cu destinul său și conștient că prietenii adevărați se duc până la mormânt. Puțini știau însă că liniștea lui sufletească era doar o stare de aparență socială pe care a avut curajul să mi-o dezvăluie în discuțiile noastre cotidiene. În spatele ochilor aburini și al zâmbetului de octogenar se ascundea povara grea a singurătății unui destin pe care încă nu l-am înțeles în totalitate - destinul unui matusalemic naufragiat pe țărmul speranței - unde, paradoxal, nu găsește ceea ce căutase. Va rămâne pentru tot restul vieții condamnat să guste adamic doar din fericirea mansardiștilor, unde prin fereastra boemei absolute a cunoaște libertatea și fericirea la modul excepțional. Pe bună dreptate, Constantin Aronescu în mansardă la București și mai târziu în garsoniera sa modestă din New York, a stilizat sensul strict al Boemei, ducându-l atât de departe de înțelesul strâmt al dicționarului, încât ne este greu să-l percepem și să-l digerăm social.

A preferat stilul de viață boemă care risipește îngrădirile conceptual-dogmatice și eliberează spiritul în cantății incandescente. A fost singura modalitate prin care acesta a înțeles să-și trăiască viața, singurul mod de a fi el însuși cu calitățile și defectele firii umane, absolut liber, reconciliat cu sinele, cu Dumnezeu și cu lumea pe care pentru un moment părea că o abandonase. Și dacă salutul său preferat a fost "Să fii fericit"!... astăzi mi-ar plăcea să cred că boemul Constantin Aronescu și-a găsit patria visurilor sale în pacea eternă și fericirea pe care le-a râvnit până în ultima clipă, atunci când imperceptibil a trecut la cele veșnice în timp ce dormea, stingându-se asemeni unei candelă din fereastra vieții. Avea 86 de ani.

Veșnica lui pomenire!

ADINA DABIJA

Seară de poezie în Cenaclu

Cenaclul literar “Mihai Eminescu” și-a reluat întâlnirile bilunare vineri, 19 septembrie cu o seară de poezie găzduită de Theodor Damian, directorul revistei *Lumină Lină* din New York și de M.N. Rusu, redactorul șef al aceleiași reviste. M. N. Rusu a introdus succint pe poeții prezenți. Valentina Ciaprazi și-a delectat audiența cu poeme ludice cu un dulce iz de brumă tomonică din volumul aflat în pregătire – al cincilea din creația poetei. Ion Burcin a citit din poemele sale bahice incluse în două “antologii ale vinului” publicate recent în România. Adina Dabija a citit poeme recente dintr-un ciclu despre lumină ca entitate regeneratoare a vieții. Theodor Damian a citit un tulburător poem metafizic care a copleșit audiența prin puterea expresiei. În final membrii cenaclului au discutat despre programul întâlnirilor viitoare. Se anunță un sezon bogat în lansări de carte, reviste și numeroase alte proiecte literare.

OTILIA MONTANO

Lansarea noilor lucrări ale scriitorului Ion Burcin (Bion), în Cenaclul “Mihai Eminescu”, New York

În seara zilei de 3 octombrie, 2014, a avut loc la reședința Pr. Prof. univ. Dr. Th. Damian, adunarea membrilor Cenaclului “Mihai Eminescu”. Cu această ocazie au fost prezentate ultimele două lucrări ale scriitorului Ion Burcin (Bion), apărute vara aceasta, la editura Granada din București, România. Este vorba despre volumele *Adevăr și iubire* și *Prin gânduri și cimitire: Epitafuri, Cugetări*.

Theodor Damian, directorul cenaclului și al revistei periodice afiliate, *Lumină Lină*, a deschis lucrările întâi prezentând volumul *Prin gânduri și cimitire*. După o amplă interpretare a titlului a făcut referiri la atmosfera de liniște, pace și meditație din cimitire, la rolul acestora ca spațiu de întâlnire pe cale spirituală cu cei dragi plecați, de inspirație a unor cugetări cu privire la viață și moarte, dar mai ales la speranța învierii, după credința creștină. S-au recitat câteva epitafuri, triste sau mai vesele, s-a reamintit Cimitirul vesel de la Săpânța, s-a apreciat redarea în epitafuri a

unor trimiteri la viața activă, trăită de cei plecați, ca personalizare și înțelegere mai apropiată de noi a acestora.

Apoi vorbitorul s-a referit la celălalt volum, *Adevăr și iubire*, făcând exegeza unor poeme cu tematică religioasă în special. În final, a transmis celor prezenți un mesaj din partea criticului și istoricului M. N. Rusu, aflat în spital, mesaj în care Ion Burcin este considerat de critic un “Anton Pann de Queens”.

Mariana Terra, redactor al ziarului *Romanian Journal* din NY, a făcut referiri generale asupra creației literare a autorului, subliniind natura sinceră, senină și directă, nesofisticată a lucrărilor sale. Universul său creator este “un respiro” de lumină și încredere în viață. Suportul său spiritual fundamental este credința în Marele Creator pe care îl slăvește în întreaga sa operă. Convingerile optimiste ale scriitorului, concretizate cu talent în poezie sau proză, îl situează pe autor în galeria scriitorilor noștri recentți.

Reporterul Cenaclului din această seară, Dr. Otilia Montano, a prezentat o sinteză a zbuciumului intelectual și emoțional al autorului în căutarea adevărului în viață și iubire, adevăr căutat cu înfrigurare, curiozitate și permanență. Folosind unul dintre catrenele autorului, îl vedem pe acesta încercând să pătrundă tainele universului și ale Divinității.

Înfrânt în îndrăzneala cu care abordează întrebări mai presus de înțelegerea omenească, se întoarce spre spațiul familiar al lumii în care trăiește, lume în care găsește binele și răul intricate și care îi inspiră cugetări variate din punct de vedere emoțional, uneori triste, revoltate, alteori încurajatoare, punctate cu speranța în mai bine. În căutarea adevărului, într-o altă fază a creației, autorul se odihnește și își făurește o lume proprie, pe tărâmul iubirii. Cântând dragostea de Dumnezeu, oameni, natură, dragostea de patrie, de istoria ei, și în completare dragostea pentru toate cele care l-au inspirat, pentru “muzele” lui, autorul scrie și înscrie mereu gândurile în poeme, proză, cugetări, rugăciuni, epigrame. Prin osteneala sa necontenită a realizat 33 volume de scrieri variate, a devenit membru al USR și se îndreaptă cu încredere spre noi orizonturi literare. Vârsta de aproape 80 ani, peste șase luni, nu îl împiedică ci dimpotrivă, îl determină la mai multă muncă pentru atingerea unui loc stabil, incontestabil în literatura română.

Prof. univ. Valentina Ciaprazi a făcut deasemenea aprecieri elogioase asupra creației literare a autorului.

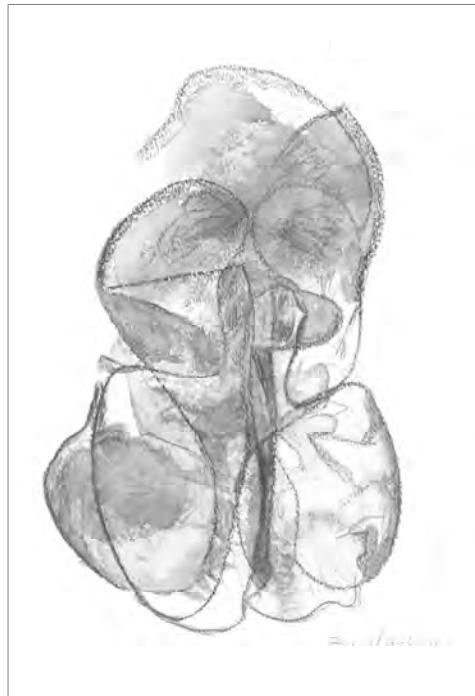
Cenaclul s-a încheiat într-o atmosferă prietenească, pecetluită de o generoasă recepție oferită de autor.

Elena Mitru, debut în Cenaclu

În seara de 17 octombrie 2014 la Cenaclul literar “Mihai Eminescu” din New York (Director Theodor Damian și redactor-șef M. N. Rusu) invitații au avut plăcerea de a participa la lansarea literară a autoarei Elena Mitru. Cele trei cărți prezentate au fost *Pasageri în gândurile mele*, *Poezii pentru copii*, și *Epigrame*, toate publicate de editura Media Image din Tg. Mureș.

Introduse și comentate de Pr. Theodor Damian cărțile D-nei Elena Mitru sunt analizate ca literatură pentru copii cu un profund mesaj educativ în ceea ce privește valorile esențiale de credință, cinste, muncă respect, familie și iubire. A vorbit apoi D-na Valentina Ciaprazi făcând paralelă între versurile Elenei Farago și cele din volumele lansate și oferind o serie de sfaturi pentru posibile îmbunătățiri în creația de viitor a autoarei, așa cum a făcut de altfel și Th. Damian. Au mai luat cuvântul semnatara acestor rânduri, D-nii Ion Burcin și Mircea Mitru.

În încheierea cenaclului D-na Elena Mitru a delectat audiența citind o selecție de poezii savurate și comentate de cei prezenți.

Jean Bodin, *Faust I*, 2014

Jean Bodin, *Faust I*, 2014

Maliție și exactitate

„Cartea de față, - scrie autorul în Prefață - adună laolaltă ‚vederile’ trimise de pe Dealul Olarilor din Curtea de Argeș către ziarul local *Argeș Expres* și apărute săptămânal miercurea, în zi de post, începând cu 9 ianuarie 2013 și continuând până pe 9 iulie 2014.”

Mai mult decât „vederi” textele lui Gh. Păun (*Vedere de pe Dealul Olarilor*, Ed. Ars Docendi, Universitatea din București, 2014) sunt tablete literare și „medicale”, mai amare sau mai dulci, care vor să vindece cititorul de bolile societății românești în perioada de după „revoluțiune”, cam prelungită ce-i drept. În stilul consacrat al tabletelor care au fost ilustrate de N. Iorga, Tudor Argezei, Ion Vinea sau H. Sthal, uitatul, prozele scurte ale lui Gh. Păun dovedesc un spirit de observație sagace și ironic învăluit. Dau, deocamdată, o mică ‚pastilă’. Scriind despre modelul japonez, autorul notează „două sugestii pentru Parlamentul nostru. Mai întâi înființarea unui Minister al Pescuitului. Avem mare, avem râuri, avem bălți, avem pescari, avem braconieri, avem pescuitori în ape tulburi? Avem! De ce să nu avem atunci și un minister de profil? Iar ideile nasc idei: ar urma logic și un Minister al Vânătorii, că aici suntem și mai breji. O țară de vânători. De la puștile lui Năstase la mistreți, de la Balcul lui Țiriac, de la ‚vânătoarea foamei în munții Carpați’ a lui Labiș, la vânătoarea de țigăi cu preț redus.”

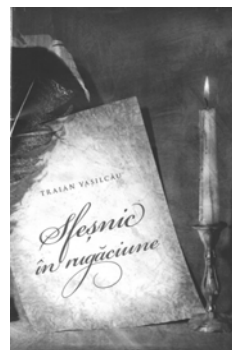
Nu e de glumit cu spiritul malițios discret al scriitorului și academicianului Gheorghe Păun! Deci atenție la ce ne pregătește (editorial) pentru viitor.

M.N.R.

Derulare editorială

La închiderea ediției îmi sosește de la Chișinău volumul de poeme *Sfeșnic în rugăciune* semnat de Traian Vasilcău (carte apărută în cadrul Proiectului cultural-artistic „Noi vedem cu inima”, derulat de Asociația obștească „Mereu Aproape” din Chișinău, stă scris pe contracoperta cărții). Subțire ca număr de pagini dar foarte dens ca număr de poeme și distihuri. Il citesc pe nerăsuflăte și simt că o Niagară vuieste în strofele poetului: „Vuind, spre mine niagare cresc”. Sau: „Lină viscolire peste ochii mei”. Sau: „Vijește cu lumine/ Și printre nămeți de cânturi/ Trec, sorbit de-alese gânduri.” Sau această concisă ars poetica: „Metafora barbar te

urmărește./Ea stă la pândă, veșnic te țintește/ Și când te-mbrățișează ca un șarpe/ Prin tine curg tălăzuri de harpe./ La care serafimii cântă-ntr-una/ Și dirijor-maestru prim – li-i luna”. Fără discuție emotivitatea năvalnică a poetului este de origine romantică, eminesciană și mai mult decât atât, vecină cu căderea în genunchi din psalmii arghezieni, într-o manieră modernistă, picturală și muzicală în esență. *Sfeșnic în rugăciune* înseamnă că poetul se contopește cu obiectele bisericesti. E o obiectivare a eului poetic, atât luminoasă cât și furtunoasă: “Ning cu psalmi: fără de vreme,/ Nu am spulber mai frumos./ Să trăim vecii de-a rândul/ Nu în noi, ci în Christos.// Ar fi doar în El – ce artă!// Să o ai și s-o tot ceri!// Luna stelele îndeamnă:/ “Hai la secerat tăceri.”// Și-n ninsoarea potopindă/ Mor și-nviu ca o colindă”. Splendidă ars poetica, a doua în ordinea lecturii.

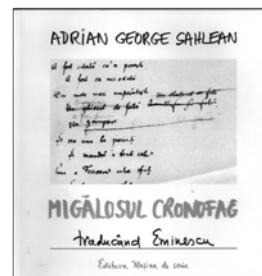
Traian Vasilcău e un poet cu o trăire stihială împlânzită sub candela Mântuitorului, parcă născut într-o Basarabie orfană de mamă și mereu în rugăciunea limbii poetice vizionare.

M.N.R.

Eminescu în limba marelui Brit

Adrian Sahlean este deja cunoscut, atât în țară cât și în SUA în cercuri de specialitate, pentru calitatea traducerii lui Eminescu în engleză. Ceea ce este și mai important însă e faptul că el este recunoscut ca autoritate în materie. Muncind ani îndelungați la transpunerea cât mai fidelă a poeziilor lui Eminescu în engleză (el, spre deosebire de mulți alți traducători, locuind în America de mulți ani, studiind și lucrând aici, stăpânind această limbă la perfecție) la nivel de sens, de rimă, cadență, prozodie în general, el reușește să impresioneze prin realizarea sa artiști americani de renume care au preluat ori s-au inspirat din traducerile sale în performanțele lor, Sahlean făcând astfel cel mai mare serviciu înregistrat până acum, când vorbim de intrarea lui Eminescu în universul limbii engleze și prin aceasta în cultura universală. Adrian Sahlean și-a dezvoltat totodată un sistem propriu de traducere ce indică o filosofie și o teorie a traducerii devenind și un autorizat critic în acest sens, toate validate de reușitele sale incontestabile. Acest volum *Migălosul cronofag: traducând Eminescu* (Ed. Mașina de Scris, București, 2014, 190 pp., cu o prefață de Alex Ștefănescu) ce conține atât eseuri de teorie și critică de traducere cât și versuri în engleză ale unor poeme ale marelui poet român reprezintă aici un succes binemeritat al muncitorului neobosit în ogorul eminescian.

Th.D.

O necesară punere la punct

Theodor Codreanu este un intelectual redutabil care nu poate fi dus de curent. El merge pe picioarele sale prin, printre, pe sub și peste curentele timpului său. Nu ele îl prind pe el, el le prinde pe ele în analiza lui doctă și rațională informată și profundă și în interpretarea lor sistematică, detaliată și convingătoare. Asta vedem în volumul *A doua schimbare la față* (apărut în Colecția “Adevăruri încorecte politic”, ed. Scara, București, 2013, 524 pp.) unde istoria, cultura și politica românească (sau internațională uneori) sunt puse sub lupă pentru a demasca manipularea, a descifra și dezvălui rațiunile obscure ale acestora și a conștientiza pe cititori în ceea ce privește nu corectitudinea politică ci corectitudinea pur și simplu, onestitatea, curajul de a fi un actor (actant) care nu se pleacă în fața nimănui pe scena politică, socială și culturală a timpului în care trăim. De la istoria veche a României (protocronismul), și de la cea din etapele succesive, la problema evreiască, de la politica dâmbovițeană veche și nouă la globalizare, de la naționalismul românesc autentic la tendințele de de-românizare ce asaltează pe multiple fronturi România, Theodor Codreanu pune lucrurile la punct cu răbdarea unui învățător care-și iubește copiii și cu profesionalismul și competența profesorului universitar care își respectă studenții, conștient fiind că munca de dascăl este printre foarte puținele în care a te lăsa “năimit” este o blasfemie.

Temele abordate (cele menționate, dar și altele) denotă din partea autorului lecturi susținute, informație super-abundentă, pro și contra, de unde o interpretare obiectivă și incontestabilă pentru că bazată pe date obiective și incontestabile.

Volumul reprezintă deci o necesară punere la punct și o linie directoare pentru generațiile tinere, dar și pentru cele mai în vârstă, cu privire a adevărul istoric și actual atunci când e vorba de valorile sacre, prime, ale identității, culturii și spiritualității neamului nostru. Vorbim aici de o carte “manual” de instruire a cititorilor în gramatica navigării printre mășcări și mascați, de un discurs restaurativ care distinge între gimnastica la modă a corectitudinii politice care face ca majoritatea normală să privescă neputincioasă și inhibată la parada triumfalistă a anormalului, și adevărurile incomode, dar spuse răspicat, curajos și convingător

Să vedem cine are capacitatea de a combate viziunea lui Theodor Codreanu asupra realităților trecute și prezente semnalate și interpretate aici fără a cădea în ridicol!

Th.D.

Jurnal netrecător

Corneliu Florea (Dumitru Pădeanu) este un atent observator al fenomenului politic, social, religios, cultural și științific al vremii sale. Nimic nu-i scapă. Totul îl interesează. La orice manifestare are o reacție de bun simț și de logică.

Un mare român, cu conștiință nemitarnică, autorul acestui volum, *Jurnal de trecător cinic*, Ed. Aletheia, Bistrița, 2014, 360 pp. (jurnal, eseu, studiu, note de călătorie, reflecție și argumentare), nefiind dator nimănui cu nimic (decât conștiinței sale și lui Dumnezeu), și neumblând după nici un fel de răsplată, pune lucrurile la punct și îi pune pe mulți la punct așa cum puțini îndrăznesc să o facă.

Logica replicilor sale, dovedit superioară textelor și ideilor pe care le critică și combate dă o valoare specială tipului de polemică și analiză în care se angajează,

De remarcate sunt și ironia, sarcasmul și umorul presărate în întregul volum care se citește cu interes și plăcere.

Th.D.

Lexicografia româno-americană în actualitate

Ștefan Străjeri din Michigan, USA, directorul ziarului *Curentul internațional* a publicat un consistent volum despre emigrația românească din statul Michigan intitulat *Românii americani de la Marile Lacuri: Peste 100 de ani de prezență românească în statul american Michigan* (Ed. Anamarol, București, 2014, 620 pp.), volum care se putea intitula Enciclopedie, fără nici un fel de problemă. Prefațată de Prof. univ. Dr. Anca Sîrghie din Sibiu, această lucrare mult necesară și foarte binevenită va fi tradusă în engleză de către un alt mare român american, Eugen Raica, cel care a adus o substanțială contribuție documentară la realizarea proiectului.

Volumul conține șase mari capitole: “O scurtă istorie a statului Michigan”, “Migrația românilor în America”, “Biserici și mănăstiri românești”, “Organizații româno-americane”, “Presa românească”, “Români reprezentativi din Michigan”, și o bogată bibliografie (200 de surse consultate) urmată de un foto-album.

O muncă uriașă (de colectare de materiale și documentare, de selecție, lectură, sistematizare și redactare) de genul celei pe care Dan

Fornade o întreprinde de mai mulți ani cu privire la românii din America și Canada, care poate servi de model pentru alți români din alte state americane (sau țări ale lumii) în sensul scoaterii în evidență a contribuției meritorii a românilor în orice loc s-ar afla pe meridioanele globului la societatea în care au ales să emigreze. Volumul reprezintă o sfântă slujire pe care Ștefan Străjeri a făcut-o față de comunitatea de români din Michigan și în general față de neamul românesc.

Th.D.

O sursă documentară

Ziarist la New York (Ed. Armonii culturale, Adjud, 2014, 244 pp.) este un nou volum al prolificului Nicholas Buda, ziarist, autor al mai multor cărți de eseistică, jurnal, poezie, în special.

Personalitățile intervievate în acest volum arată multiplele niveluri la care autorul este implicat în viața culturală a românilor din New York, dar și podurile pe care le zidește peste ocean menite să-i țină pe români împreună indiferent de locul unde se află. Interviuurile, aproape toate, au fost publicate în ziarul *Gândacul de Colorado* la care autorul a colaborat mai mulți ani.

Volumul se încheie cu un foto-album binevenit ca sursă documentară pentru lucrări ulterioare.

Prin activitatea sa jurnalistică și literară Nicholas Buda se înscrie printre slujitorii inimoși ai culturii române din diasporă.

Th.D.

Din prea-plinul sufletului

Ion Burcin (Bion) din New York a mai publicat un volum de versuri (și un capitol de însemnări) în România. Este vorba de *Adevăr și iubire* (Ed. Granada, București, 2014, 262 pp.), cu o prefață de Mariana Terra, redactor șef la ziarul *Romanian Journal* din New York.

Poezia lui Ion Burcin în general, cu aplicație și la acest volum, este o reflecție versificată despre lume și viață, reflecție ce abordează cele mai diverse teme, de la soarta omului pe pământ (temă cu care începe volumul), până la dragoste, comuniune și relațiile inter-umane, de la istoria noastră străveche, dar și mai recentă, până la credința în Dumnezeu, de la caracterul moral al faptei zilnice, până la aplecarea asupra propriei sale vieți, etc.

Ion Burcin scrie din prea-plinul sufletului său, din dragostea de condei, de literă și de idee.

Th.D.

Am mai scris în aceste pagini, repet ca să nu se uite, că Rubrica revistelor este pe cale de dispariție în media tiparului. Motivele sunt multe și ar merita o cercetare socio-culturală, dar mă opresc doar asupra faptului că prin rarefierea acestei rubrici se pierde scopul ei principal, acela de informare bibliografică a cititorului și cercetătorului într-ale literaturii. În acest sens îmi permit să desfoliez și să semnalez paginile cele mai interesante din revistele de mai jos.

Tabor, Revistă de cultură și spiritualitate românească, Anul VIII, Nr. 8, August 2014. Revista se deschide cu “editorialul” *Ecumenism practic*, semnat Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului, profesor universitar al Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Autorul ne precizează că s-au împlinit 20 de ani de la înființarea acestei Arhiepiscopii și avansează idei cu privire la menirea ei actuală și pentru viitor. Practic, zicem și noi că aproape toate studiile, articolele și recenziile inserate ar merita citate, dar nu pot să nu semnalez evocarea de proporții intitulată *Sandu Tudor, neliniștitorul mărturisitor al credinței. (II) Sandu Tudor văzut și relatat de mine*, Ileana Mironescu, fiica filosofului Alexandru Mironescu, fost prieten de suferință și suferințe al lui Sandu Tudor, enciclopedul. Mai sunt de citit și reținut articolele ample semnate de Ana Blandiana (*De la Edicule la Sighet, despre credință și memoria modelelor*) de Mircea Popa (*Figura domnitorului martir Constantin Brâncoveanu în creația literară*) și de Ana Maria Buia (*Teologie și Morală în Etica de afaceri. Rolul viziunii creștin-ortodoxe în regândirea sistemului economic mondial*), studiu care conectează revista *Tabor* la realitatea noastră de toate zilele.

M.N.R.

Telegraful Român, publicație bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului, Anul 162, Nr. 29-32, August 2014.

Cea mai longevivă publicație din istoria presei românești se plasează în fruntea congenerelor sale de pretutindeni prin acest număr dedicat în întregime, sub genericul impresionant, Sfinții Martiri Brâncoveni, dedicat zic împlinirii a 300 de ani de la sfârșitul sângeros al domnitorului Constantin Brâncoveanu, dimpreună cu cei patru fii ai săi și cu ginerele său, sfetnicul Ianache

Văcărescu. Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului deschide porțile acestei dureroase și înălțătoare comemorări pe pagina I-a a revistei. Este o ediție extrem de consistentă în comunicări de substanță teologică și istoriografică precum cele datorate Pr. Prof. Mircea Păcurariu (*[Brâncoveanu,] ctitor și binefăcător al unor așezăminte bisericești din Transilvania*), dar mai ales Mitropolitului Laurențiu (*Ctitoria brâncovenească din Făgăraș, izvor de autentică spiritualitate ortodoxă românească*) și Acad. Alexandru Surdu (*Sfântul Constantin Brâncoveanu și Cetatea lui Dumnezeu*).

M.N.R.

Curtea de la Argeș,
revistă de cultură, Anul V,
Nr. 9 (46), Septembrie 2014.
Din punctul meu de vedere,
al experienței căpătate în 50

de ani (o jumătate de secol! Doamne!) de gazetărie literară, pot afirma cu mâna pe inimă că această publicație de înaltă ținută intelectuală a devenit vârful de inteligență analitică și voință de noutate (și înnoire) pentru cei care iubesc literatura și cultura română de la origini și până astăzi. Aș spune că deși în paginile ei se întâlnesc mulți membri ai Academiei Române, revista nu este “canonică” ci extrem de deschisă la restituirea valorilor noastre clasice și tradiționale, cu o elasticitate și varietate stilistică plăcute la lectură. Punctul forte al revistei rezidă în atenția cu care redacția publică studii, eseuri și articole situate la interferența subiectelor de interes național cu universal și, desigur, vice-versa, al celor din cultura și literatura universală cu spiritul nostru național. Iată un eșantion din titlurile și subiectele abordate în acest număr: “Domnul Eminescu scris-a” (rubrică); *Alexandru Busuioceanu și El Greco în Spania* (dar, adaug, și la Palatul Peleş) semnat de Lilico Voicu-Brey; *Identitate națională și interes național. Ceva despre românitate* de Acad. Răzvan Theodorescu; *Gânduri despre Brâncoveanu și destinul neamului său* de Acad. Dan Berindei; *Eminescu, între cumpănă și echilibru*, de Acad. Mihai Cimpoi; *Basarabia în publicistică* de Nae-Simion Pleșcu; *Personalitatea europeană a lui Eminescu văzută de marii critici*, de Florian Copcea, la rubrica “Sub crugul Eminescului”; *Urmuz versus D. Demetrescu-Buzău* de M. N. Rusu, la rubrica “Urmuziana” înființată de Gheorghe Păun, fondatorul revistei; *De vorbă cu acad. Petru Soltan* de Raia Rogac; *Acad. Mircea Malița, cronicar al interesului național* de Ion Pătrașcu; *Un reper al deceniului șapte: Miron Radu Paraschivescu* de Florentin Popescu; *Clara Schumann sau dragoste și viață de femeie* de Paula Romanescu la rubrica “Cherchez la femme!”, foarte citită număr de număr; *Popas în China* de Ion Pătrașcu, la rubrica “La pas prin satul global”; *De mirare*, de Mircea Opriță, despre Nichita

Stănescu și preocuparea lui pentru literatura SF; (pictorul) *Tudor Meiloiu*, de Marian Nencescu.

Structura acestui număr cât și importanța materialelor reproduse respectă principiul priorității bio-bibliografice enunțate la începutul acestor rânduri dar și faptul că factotum-ul acestei prestigioase reviste este inluminatul poet, publicist și academician Gheorghe Păun, cred că cel mai tânăr savant român la ora actuală.

M.N.R.

Număr de număr, prin *Formula AS* (aici, An XXIV, Nr. 1138 (39), 16-23 octombrie 2014) Sânziana Pop, directorul acesteia, cultivă în sufletele tot mai multor cititori binele, frumosul și adevărul. Citind în mod consecvent rubrica de politică unde este criticată corupția, descoperită lașitatea și condamnat compromisul moral și patriotic (în sensul cel mai sfânt la cuvântului), rubricile de sănătate a trupului, dar și pe cele de sănătate a sufletului, rubrica de caritate și apel la într-ajutorare, paginile de istorie națională din interiorul și de dincolo de granițele actuale ale țării, cele în care sunt promovate virtuțile fundamentale umane și creștine în special unde se împletește mereu spiritualitatea cu psihologia, dar și paginile cultură și artă, și de educație enciclopedică, nu poți să nu gândești, după lectură, că te simți înnoit, îmbogățit, îmbunătățit.

Sânziana Pop și colaboratorii ei sunt ca niște adevărați misionari ai spiritului românesc, puțini dar mari, ca puținul aluat (din pilda Mântuitorului) care dospește toată frământătura.

Th.D.

EDUARD ANDREI

Viorica Colpacci – însemne religioase în lumină și metal

Viorica Coplacci, născută în România - unde a studiat arta monumentală la Institutul de Arte Plastice “Nicolae Grigorescu” din București - și stabilită din 1977 în SUA - unde și-a continuat studiile cu un master la New York University (a urmat, de asemenea, cursuri la Brooklyn College, la Pratt Institute din New York și a început un doctorat) - este o artistă polimorfă, care se exprimă în diverse genuri și tehnici: sculptor, ceramist, designer. Este totodată profesor de artă, curator, eseist, director și fondator al unei galerii.

Încă de la începutul carierei sale, arta sa a înglobat însemnele religioase, marcând drumul unei ascensiuni spirituale. Nu întâmplător, galeria de artă pe care o va întemeia mai târziu la New York va purta numele “Spiritus”.

Între lucrările timpurii ale artistei se numără o serie de replici ale unor teme consacrate din programul iconografic al ansamblurilor de frescă (post)bizantine sau chiar icoane, care dovedesc însușirea temeinică a canoanelor de reprezentare și a tehnicii impuse de o tradiție de secole, atât de prezentă în țara sa de origine. Prin forța lucrurilor, aceste lucrări lasă mai puțin loc interpretărilor personale, fiind mai degrabă exerciții de stil - obligatorii în studiul artei monumentale religioase.

De la această fază de început, corespunzând anilor săi de studenție în România, Viorica Colpacci și-a conturat treptat o identitate artistică tot mai pregnantă și originală, traversând câteva etape majore – din punct de vedere stilistic, dar, în mod particular, legate, în cazul său, și de materia utilizată.

În acest sens, etapa următoare înregistrează evoluția rapidă spre estetica abstracționistă, pe de o parte, și pasiunea pentru ceramică, pe de altă parte. Fără a pierde niciodată în totalitate contactul cu “realitatea figurativă” (pentru a folosi o sintagmă cunoscută ce dă titlul unei cărți a lui Pierre Francastel), Viorica Colpacci a creat o întreagă serie de “obiecte” ceramice – multe încă în casa-atelier din Queens, NY –, în care forme aparent organice sunt stilizate până în pragul abstracției. Anatomii umane sunt astfel supuse deformărilor dictate de “capriciile” artistei: un posibil tors feminin, de pildă, devine pretext pentru un ritm dinamic de curbe și contracurbe sau de înlănțuiri zig-zagate – așadar, de formule plastice, prin care artista reorganizează datele realității în compoziții abstracte, ce se cer decodate. Majoritatea acestor lucrări – unele amintind de sculpturile biomorfice ale lui Hans/Jean Arp sau părând versiuni micșorate ale sculpturilor monumentale ale lui Henry Moore - sunt monocrome,

subliniind forța volumului, a contrastelor de lumini și umbre: albe sau păstrate în gama culorilor de pământ – ocru, siena, brun-roșiatic – și a bronzului patinat, cu discrete sclipiri.

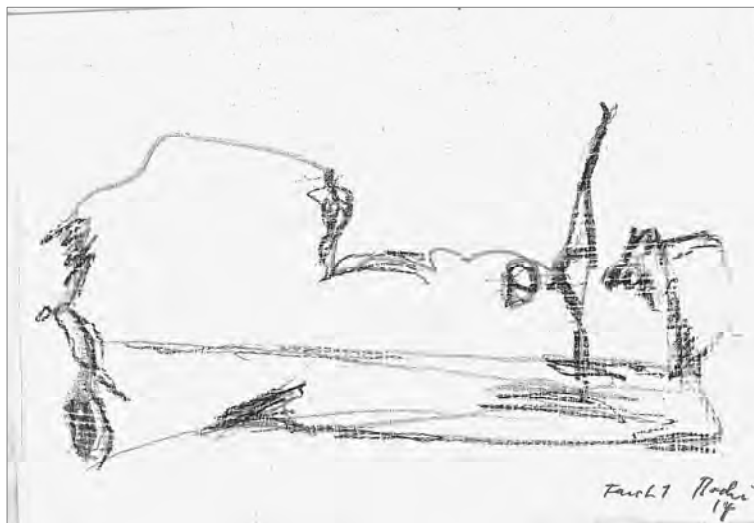
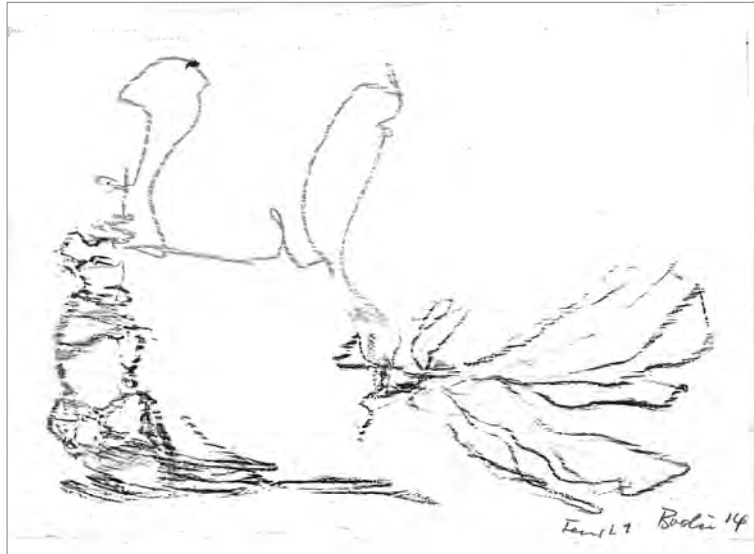
De la ceramică, artista va face apoi “saltul” către metal / oțel sudat și către o cromatică explozivă, de tip fov. Acestei faze îi aparțin lucrări ce merg de la sculptura mică – precum *Frukt edenice*, *Spirit edenice* sau *Foc sacru* – până la instalație – precum cea cu forme suspendate, evocând sculpturile cinetice ale lui Alexander Calder. Dispuse peste tot în apartamentul new yorkez al artistei, ele par ca “răsar” din podea, “cresc” din pereți, pedestaluri sau de pe rafturile bibliotecii, formând un adevărat “labirint”, care te invită să îl străbați. Aparent abstracte, aceste lucrări conțin “în nuce” reprezentări simbolice ale lumii divine - așa cum și-o imaginează artista -, într-un amestec de nostalgie a paradisiului pierdut și de speranță a regăsirii lui viitoare. Astfel, fragmente de forme neregulate, cu margini zimțate/dantelate, sugerând o potențială extindere la infinit, și cu culori scâpărătoare, asemenea unor flăcări ce acoperă tot spectrul cromatic, se suprapun în compoziția spațială, ca într-un fel de “palimpsest tridimensional”, lasând să se întrevadă, de pildă, aripi de îngeri sau silueta hieratică a unui sfânt cu aureolă galbenă, decupată în metal. Forma principală rezultă, ca urmare, din raportul gol-plin, golul căpătând, în acest caz, o semnificație primordială, asociată lumii divine: sfântul este înainte de toate spirit, iar absența materiei accentuează această idee. Plinul (metalul) ce-i definește conturul apare, prin contrast, ca un atribut al lumii pământene.

Cu un pronunțat spirit ludic și mereu deschisă către nou, artista s-a apropiat și de noile tehnologii: posibilitățile multiple oferite de studiul graficii computerizate i-au înrâurit, desigur, nu numai linia desenului, ci i-au marcat evident și cromatica: exuberantele culori ale acestei faze se datorează în bună măsură paletelor “sugerate” de computer, ca și jocul suprapunerilor formale, ce înglobează și hazardul în ecuația plastică. Această paralelă a fost, de altfel, “confesată” public de către artistă chiar prin expoziția sa din 2005 de la East-West - fosta galerie de artă a ICR New York -, intitulată “Grafică digitală și structuri tridimensionale”.

În fine, lucrările din ultima perioadă de creație – la granița dintre sculptură monumentală și instalație - ating un maximum de expresivitate prin concentrarea simbolisticii religioase în forme epurate și sintetice, tinzând spre o geometrie severă, “ascetică”, contrabalansată uneori de mici “accidente” expresioniste în anumite detalii, precum sugestia coroanei de spini din *Crucificare*. Puternica încărcătură religioasă este acum accentuată prin lumină: în centrul formei stelate, rezultată din suprapunerea a două pătrate, “chipul” *Pantocratorului* este un cerc luminos; într-una dintre versiunile *Trinității*, un alt disc de lumină pune în valoare, prin contrast, triunghiul echilateral, simbol al Tatălui, Fiului și Sfântului Duh, peste care medianele prelungite ale acestui triunghi amintesc răstignirea christică; în *Cosmogonie* acest vocabular simbolic este reluat într-o compoziție complexă, la scară monumentală: baza marelui triunghi evocă prin aglomerarea fragmentelor de oțel sudate neliniștea lumii pământene, aflate parcă într-o continuă mișcare browniană, pentru ca apoi, urmărind sensul ascensional, pe “scara” în evantai tot mai îngustă, să se ajungă la registrul superior, marcat de serenitatea luminii dumnezeiești. Lumina apare astfel într-o dublă ipostază: ca semnificant, în accepție semiotică, al lumii divine, “imateriale”, pe de o parte, dar și ca “materie” a sculpturii, încorporată operei, pe de altă parte. Pentru ca aceste lucrări să fie văzute așa cum își dorește creatoarea, este nevoie de o “regie luministică”: spațiul în care se află lucrările trebuie să fie în întuneric, astfel încât singura lumină să fie cea din interiorul lor. În aceste condiții de ecleraj, lucrări precum *Cosmogonie*, *Crucificare*, *Scara* sau *Trinitate* își dezvăluie pe deplin potențialul ideatic și vizual în prezența privitorului.

Jean Bodin, *Faust 1*, 2014

- ◆ Între 16-20 iunie 2014 a avut loc la Boston College în Boston conferința anuală “Bernard Lonergan”. Prof. univ. Dr. Theodor Damian a participat conducând seminarul din patru dupăamiezi pe tema dialogului dintre Catolicism și Ortodoxie.
- ◆ Duminică 29 iunie 2014 s-a serbat la Biserica noastră hramul (Sf. Apostoli Petru și Pavel) anual. La masa festivă din sala socială s-a desfășurat un program artistic în cadrul căruia au cântat pentru cei prezenți artiștii Lia Lungu, Brândușa Covalciuc, Marius și Lăcrămioara Răileanu, Bert Samovici și Valeria Arnăutu.
- ◆ Între 3-6 iulie 2014 a avut loc la Chicago Congresul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din cele două Americi. Pr. Theodor Damian a participat ca delegat al parohiei noastre.
- ◆ Vineri 11 iulie 2014 la restaurantul “Bucharest” din Sunnyside, NY, s-a întrunit Cenaclul literar pentru o prezentare a operei scriitorului nonagenar Radu Theodoru (în absență motivată obiectiv), în cadrul noii rubrici “Mari scriitori ai literaturii contemporane”; despre Radu Theodoru și opera lui au vorbit Theodor Damian și M. N. Rusu. Au mai luat cuvântul Valentina Ciaprazi, Elena Strujan, Alex Marmara, Victor Sava și Tibi Horvath.
- ◆ Între 4-8 august 2014 a avut loc la Universitatea catolică din Porto (Portugalia) cea de-a 14-a conferință internațională a ISSEI (The International Society for the Study of European Ideas), cu tema generală *Images of Europe: Past, Present, Future*. Prof. univ. Dr. Theodor Damian a organizat și condus un seminar intitulat: “What Identity? The Abolition of Borders. From the Traditional Village to the Post-Modern One”, și a prezentat lucrarea “Teaching Reloaded: How can Meaning and Transcendence Help Us Reassess Who we Are?”.
- ◆ Vineri 19 septembrie 2014 la reședința Pr. Th. Damian a avut loc prima întrunire de cenaclu după vacanța de vară. A fost o seară de poezie. Au citit din creația lor poeții Valentina Ciaprazi, Ion Burcin, Adina Dabija și Theodor Damian. Au luat cuvântul, în afară de invitații serii, criticul și istoricul literar M. N. Rusu, Grigore Culian, directorul ziarului *New York Magazin*, Elena Mitru, Ion Mangâr (Vasile Crețu) și Lisa Pecai.
- ◆ Vineri 3 octombrie 2014, întrunirea de cenaclu a avut loc tot la reședința președintelui acestuia, Th. Damian, invitatul serii fiind autorul Ion Burcin căruia i s-au lansat volumele *Prin gânduri și cimitire* și *Adevăr*

și iubire. Au vorbit Theodor Damian, Otilia Montano, Mariana Terra și autorul. Au mai luat cuvântul Victor Sava și Valentina Ciaprazi.

◆ În toate duminicile lunii octombrie după Sf. Slujbă, în curtea Bisericii noastre s-a sărbătorit ziua recoltei (Festivalul mustului) unde într-o atmosferă caldă de prietenie și comuniune, cei prezenți s-au îndulcit din tradiționalul must de toamnă și de mititeii românești.

◆ Vineri 17 octombrie în cenaclul nostru au fost lansate volumele *Pasageri în gândurile mele*, *Poezii pentru copii și Epigrame*, de Elena Mitru din Connecticut. Au vorbit Theodor Damian, Valentina Ciaprazi, Lisa Pecai, Mircea Mitru, Ion Burcin și autoarea.

◆ Sâmbătă 25 octombrie la Queens Federation of Churches a fost oferită, la nominalizarea Pr. Theodor Damian, o diplomă de merit Doamnei Mariana Orza, membră a comitetului parohial al Bisericii noastre. Preotul paroh a fost reprezentat la eveniment de D-na Felicia Georgescu, laureată a aceleiași distincții în urmă cu câțiva ani. Diploma a fost oferită a doua zi, duminică în cadru festiv, după Sf. Slujbă, de preotul paroh și D-na Felicia Georgescu laureatei din acest an, D-nei Mariana Orza (și fiului ei Alex Orza), pentru merite deosebite în serviciul lor comunitar în cadrul Bisericii noastre, “Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York.

ANUNȚURI

Biserica noastră: **St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street** (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 1:30 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Programele de **Studiu Biblic** și ale **Cenaclului literar “Mihai Eminescu”** se vor desfășura după următorul orar:

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar: Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

